

Centrum dopravního výzkumu, v. v. i.

METODIKA

dopravní výchovy pro školní družiny a mimoškolní zařízení

Hlavní autoři: Ing. Tereza Šustrová, Ph.D., Mgr. Ivana Pařízková

Spoluautoři: Ing. Veronika Valentová, Ph.D., Ing. Alena Vyskočilová, Ph.D.

PODĚKOVÁNÍ

Autoři by touto cestou rádi poděkovali základním školám a jejich školním družinám, za spolupráci při pilotním ověřování metodiky. Družiny samy nebo ve spolupráci s Centrem dopravního výzkumu v. v. i. ověřily metodiku v praxi a poskytly své zázemí k pilotnímu ověření metodiky. Díky testování metodiky v dětském kolektivu bylo možné eliminovat nedostatky a doplnit ji o potřebné aktivity a informace, které si vyžaduje praxe. Tento přístup umožnil okamžitou zpětnou vazbu, že vzdělávací nabídka metodiky je reálná, zvládnutelná a aplikovatelná v prostředí běžných družin a jiných mimoškolních zařízení.

Velké poděkování patří paní ilustrátorce Dagmar Medzvecové, která výtvarně zpracovala barevnou přílohu. Svoji tvorbou tak přispěla k vytvoření dětem srozumitelného a přitažlivého materiálu.

Metodika byla vytvořena za finanční podpory Ministerstva dopravy v rámci institucionální podpory dlouhodobého koncepčního rozvoje výzkumné organizace, na základě Rozhodnutí č. 1-RVO/2018, na výzkumné infrastruktuře pořízené z Operačního programu Výzkum a vývoj pro inovace (CZ.1.05/2.1.00/03.0064) a prošla oponentským řízením, na jehož základě byla certifikována Ministerstvem dopravy. Metodika byla konzultována s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy.

Na pilotním testování aktivit se podílely tyto základní školy:

Křesťanská škola Jana Husa, Masarova 11, Brno, 628 00

Základní škola, Brno, Botanická 70, příspěvková organizace

Masarykova základní škola, Kamenačky 3591/4, 636 00 Brno

Základní škola, Brno, Mutěnická 23, příspěvková organizace

Základní škola a mateřská škola Brno, Horní 16, příspěvková organizace

Základní škola a mateřská škola Brno, Vedlejší 10, příspěvková organizace

OBSAH

1.	Dítě a nehodovost.....	9
2.	Psychomotorická úroveň žáků ve věku 6 – 10 let a její odraz na bezpečnost v silničním provozu	10
2.1	Přípravný ročník, 1. ročník.....	10
2.2	2. – 3. ročník	12
2.3	4. – 5. ročník	13
3.	Správná praxe při pohybu žáků v silničním provozu, v režimu školní družiny a dalších volnočasových zařízeních	15
3.1	Kolik žáků spadá pod dozor jednoho pedagoga	15
3.2	Poučení žáků o bezpečnosti na cestě	15
3.3	Co s sebou na cesty.....	16
3.4	Jak pracovat se zastavovacím terčem	17
3.5	Jak zvolit a zorganizovat cestu a vyhnout se zbytečným úskalím	17
3.6	Jak přecházet pozemní komunikace.....	18
3.7	Cesta městskou hromadnou dopravou	19
3.8	Přeprava dálkovým autobusem.....	20
3.9	Přeprava železniční dopravou	20
4.	Charakteristika dopravní výchovy ve školní družině a dalších volnočasových zařízeních.....	21
4.1	Dopravní výchova v herně	21
4.2	Dopravní výchova v terénu.....	23
4.3	Zdroje, ze kterých lze čerpat informace a nápady	25
5.	Klíčové kompetence v dopravní výchově.....	26
6.	Očekávané výstupy z dopravní výchovy ve školních družinách a volnočasových zařízeních	28
6.1	Dítě jako chodec	28
6.2	Dítě jako spolujezdec v autě.....	28

6.3	Dítě jako cestující v MHD.....	28
6.4	Dítě jako cyklista	29
6.5	Výběr vhodného místa pro hru.....	29
6.6	Dítě jako chodec s kolečkovými bruslemi a skateboardem	29
7.	Rizika, která omezují a ohrožují dopravní výchovu ve školních družinách a volnočasových zařízeních	30
8.	Praktické rady pro vychovatele šd k realizaci některých aktivit z oblasti dopravní výchovy	31
8.1	Druhy dopravních značek	31
8.2	Jak mají žáci bezpečně přecházet komunikaci	31
8.3	Co to jsou reflexní prvky	32
8.4	Co je to organizovaný útvar.....	32
8.5	Obytná zóna.....	33
8.6	Jak správně nasadit cyklistickou přilbu.....	33
8.7	Co patří do povinné výbavy jízdního kola?.....	33
8.8	Co znamenají pokyny policisty, který řídí dopravu?.....	35
8.9	Přejezd pro cyklisty.....	37
8.10	Dopravní značka „Stezka pro cyklisty“	39
8.11	Jaká platí pravidla pro pohyb chodce na kolečkových bruslích?.....	39
9.	Předkládané aktivity pro práci s dětmi	41
9.1	Dítě jako chodec	42
	Rozpoznáš bezpečné a nebezpečné chování chodců?	42
	Výtvarné zpracování dopravních značek	43
	Poznávání dopravních značek.....	44
	Poznáš, co chybí?.....	44
	Jak tůká semafor	45
	Reportér na dopravním hřišti	46
	Chodec na dopravním hřišti	46

Procházka po okolí školy	47
Mapa ideální čtvrtě.....	48
Závody v oblékání reflexních prvků	49
Jak rychle jede auto a jak rychle běžím já?	50
Neriskuj v dopravě – těžší varianta	52
Neriskuj v dopravě – lehčí varianta	55
Křížovka 1.....	58
Křížovka 2	60
Poznáš zvuky z dopravy?	62
Obleč kluka do tmy	63
Výroba obrázků ze zažehlovacích korálků	64
Já na přechodu pro chodce	65
Obytná zóna	66
Nácvik přecházení silnice	67
Nácvik přecházení silnice v místě překážky ve výhledu.....	68
Rychlá slova	68
9.2 Dítě jako spolujezdec v autě a budoucí řidič	70
Umíš bezpečně nastupovat a vystupovat z auta?	70
Hra na semafor pro vozidla	71
Koláž pozemní komunikace	72
Já cestuji	73
Reportéři v akci	74
Doplň tajenku	75
Dopravní duel	78
Policista v utajení.....	82
Rodiný dopravní zpravodaj.....	83
Auta a autobusy.....	84
9.3 Dítě jako cestující v dopravních prostředcích.....	85

Rozpoznáš dopravní prostředky?	85
Vymysli příběh o agátě	86
Povolání v dopravě	87
Orientace v jízdním řádě	88
Společný výlet.....	89
Bezpečí v autobuse	89
Křížovka o cestování v dopravních prostředcích	90
9.4 Dítě jako cyklista	92
Bezpečné a nebezpečné chování při jízdě na kole	92
První pomoc při pádu z kola	93
Cyklistická přilba	94
Porouchané semaforey	95
Přejezd pro cyklisty	96
Dopravní hřiště	96
Obratnost na kole	97
Cyklo křížovka	98
Značka cyklostezka.....	100
Bezpečná a nebezpečná jízda na kole	100
Cyklistický výlet.....	101
Jedeme na kole	102
Závody v obratnosti na kole – lehčí varianta	104
Cyklodráha – těžší varianta.....	105
Povinná a doporučená výbava jízdního kola	106
9.5 Výběr vhodného místa pro hru.....	109
Poznáš bezpečné a nebezpečné situace?	109
Doplňovačka slov	110
Dopravní značka – hraní povoleno	112
Výroba plakátu.....	113

9.6	Dítě jako chodec s kolečkovými bruslemi a skateboardem	115
	Jízda na koloběžce, kolečkových bruslích a skateboardu	115
	Reflexní prvky v pohybu	116
	Značka in-line trasy	116
	Poznáš, kde se můžeš pohybovat na kolečkových bruslích?	117
	Víte, co říká zákon o jezdcích na kolečkových bruslích?	120
	Víte, co je při jízdě na kolečkových bruslích bezpečné a co je nebezpečné?	122
10.	Závěr	125
11.	Seznam použitých zdrojů	125
12.	Seznam příloh	125

ÚVOD

V současné době je ve školních družinách a dalších volnočasových zařízeních kladen důraz na osobní rozvoj dítěte a zvýšení bezpečnosti v rámci zdraví a ohleduplnosti k okolí. Tyto skutečnosti jsou zakotveny i v Rámcovém vzdělávacím programu pro základní vzdělávání¹ (RVP ZV). V praxi se dopravní výuka realizuje především v rámci vyučovacích hodin povinné školní docházky a to v jednotlivých vzdělávacích oblastech - Člověk a jeho svět, Člověk a společnost, Výchova k občanství, Člověk a příroda, Člověk a zdraví nebo Informační a komunikační technologie. RVP ZV sice není dokumentem, který by školní družiny a volnočasová zařízení musely ze zákona naplňovat, nicméně velmi často tomu tak je. Roční vzdělávací plán školních družin často z RVP ZV vychází a navazuje na školní vzdělávací plán. Vzhledem k důležitosti tématu dopravní výchovy a bezpečnosti žáků v provozu by bylo vhodné tuto vzdělávací oblast zařazovat do aktivit co nejčastěji, protože opakování je matka moudrosti a jen několikanásobně zopakovaná činnost se žákům vrývá do jejich mysli natolik, aby byla schopna v praxi dosáhnout pozitivních změn. V rámci prvního až třetího ročníku by se měli učitelé a vychovatelé věnovat tématu bezpečné chůze. Ve čtvrtém ročníku je výuka zaměřena na bezpečnou jízdu na kole, protože desetileté dítě se ze zákona stává kompetentní k tomu, aby se samostatně mohlo stát součástí silničního provozu jako cyklista. V následujících letech pak tyto znalosti jen zdokonaluje a prohlubuje.

V této metodice se autoři snaží všem pedagogickým i nepedagogickým pracovníkům, kteří pracují s žáky ve věku od 6 do 10 let, představit nejen možné nebezpečí, které ohrožuje jejich zdraví v oblasti silničního provozu, ale také umožňuje těmto pracovníkům na tuto skutečnost reagovat. Metodika obsahuje ucelený souhrn znalostí a dovedností, které by měli žáci v určitém ročníku nabýt. Zároveň poskytuje návod, jak toho docílit. Upozorňuje pedagogy na výzkumem prověřené nedostatky v běžné praxi a snaží se o společnou změnu k lepšímu.

Autoři metodiky vidí velký přínos v hodinové dotaci, kterou mohou školní družiny a zájmová volnočasová zařízení využít pro edukaci dětí v oblasti dopravní výchovy. Proto tímto dokumentem vyzývají všechny zúčastněné, aby si sami prověřili, jak na tom jejich

¹ Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělání. In: Praha, 2017, ročník 2017. Dostupné také z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/ucebni-dokumenty>

svěřenci jsou se znalostmi a praktickými dovednostmi a neprodleně na to svým odborným vedením jejich aktivit pružně zareagovali, například prostřednictvím aktivit této metodiky.

Metodika byla zpracovávána na základě ročního pilotního ověřování v brněnských školních družinách a vznikala v přímém kontaktu a spolupráci s žáky a jejich vychovateli. Její poznatky jsou opřeny o výzkumné práce – dotazníkové šetření a přímé experimenty v praxi. Metodika navazuje na Metodiku dopravní výchovy pro mateřské školy, která byla certifikována v roce 2018 a je vytvořena v souladu s platným RVP ZV.

Cílem této metodiky je rozšířit dopravní výchovu do školních družin a zpřístupnit její témata tak, aby bavila nejen žáky, ale i jejich vychovatele a byla pro všechny dostupná. Autoři by si přáli, aby se jejich snažení projevilo v častějším zařazování dopravní výchovy do výchovy a vzdělávání prvostupňových žáků, které by se odrazilo ve vyšší bezpečnosti těchto dětí v provozu na pozemních komunikacích po celý jejich život.

1. DÍTĚ A NEHODOVOST

Na českých silnicích se průměrně ročně stane 21 000 dopravních nehod se zraněním (průměr z let 2013-2017), z toho okolo 2 000 dopravních nehod je s účastí dětí do 15 let a z toho okolo 750 dětí od 6 do 10 let věku, tedy věkové skupiny, ke které můžeme směřovat dopravní výchovu v rámci volnočasových aktivit ve školních družinách a jiných zařízeních. Z celkového počtu dopravních nehod končí okolo 540 nehod tragicky, tedy úmrtím jedince (data byla čerpána z národní databáze²). Česká republika je na žebříčku nehodovosti v rámci států Evropské unie na 15. místě, v přepočtu na 1 mil. obyvatel (data z mezinárodní databáze³).

Děti ve věku od 6 do 10 let se coby účastníci dopravních nehod vyskytují ve třech rolích – chodec, spolujezdec v osobním automobilu a cyklista.

Děti v roli spolujezdce v autě nemohou vznik dopravních nehod ovlivnit. Je však nutné je instruovat, aby aktivně používaly zádržný systém a byly zvyklé se při každé jízdě chránit pásy a dětskými autosedačkami. Dále je třeba klást důraz na používání měkkých hraček a naopak nepoužívání předmětů typu mobil, tablet atd. Nebezpečné jsou i nápoje v PET lahvích. Tyto věci sice nemají dopad na vznik dopravní nehody, ale sekundárně mohou přispět k menšímu zranění, pokud je s nimi dobře zacházeno a jsou bezpečně používány (PET lahve v kapsářích, zabudované tablety).

Děti chodci se stávají nejčastěji terčem dopravní nehody při přecházení komunikace mimo přechod pro chodce, ale i na místě vyznačené přechodem. Velmi riziková jsou i místa, kde děti přecházejí těsně před nebo za zaparkovaným vozidlem. Nejčastější příčinou dopravní nehody dítěte chodce a vozidla je jeho náhlé vstoupení do vozovky (768 případů za posledních 5 let). Bohužel, ale velmi často se tyto nehody dějí i bez viny dětí (558 případů za posledních 5 let).

Zanedbatelné nejsou ani počty dětí ve věku 6 – 10 let, které se střetnou s vozidlem v roli cyklisty. Za posledních 5 let to bylo celkem 592 dopravních nehod, přičemž 550 dětí utrpělo jen lehká zranění.

² Národní databáze – Statistiky dopravní nehodovosti a jejich následků Ředitelství služby dopravní policie Policejního prezidia České republiky (ŘSDP PP ČR)

³ Evropská databáze IRTAD – mezinárodní databáze silniční dopravy a nehodovosti

2. PSYCHOMOTORICKÁ ÚROVEŇ ŽÁKŮ VE VĚKU 6 – 10 LET A JEJÍ ODRAZ NA BEZPEČNOST V SILNIČNÍM PROVOZU

Blahutková a kol. 2007⁴ uvádějí, že psychomotorika je v užším slova smyslu souhrn pohybových motorických aktivit člověka, které jsou projevem jeho psychického stavu a psychických funkcí, tedy motorické akce plynoucí z psychických procesů (vnímání, myšlení, paměť) nebo psychických stavů (nálady). Psychomotoriku dále můžeme rozdělit na dílčí složky, jejichž vyzrállost je přiměřená k věku dítěte. Dle Szábové 2001⁵ se jedná o oblasti: neuromotoriku, senzomotoriku a sociomotoriku. Neutomotorika zahrnuje jemnou a hrubou motoriku, koordinaci pohybů, rovnováhu a orientaci v prostoru. V senzomotorice jde především o akci a reakci jednotlivce na podněty zachycené zrakem, sluchem, hmatem, čichem, nebo chutí. Sociomotorika představuje pohyb, chování, akci a reakci člověka v rodině, škole, mezi vrstevníky a ve společnosti jako takové. Vzhledem k tomu, že vyžívání psychomotoriky je do značné míry individuální, nelze přesně určit psychomotorickou charakteristiku dítěte v určitém věku, ale můžeme věk dětí soustředit do skupin, kde již charakteristika bude určitelná přesněji.

Pro tuto metodiku, která navazuje na Metodiku dopravní výchovy pro mateřské školy, je jako výchozí bod stanoven žák 1. ročníku, který nastoupil do školy z povinné předškolní docházky. V dalších dvou věkových skupinách je vycházeno z poznatků Vágnerové 2017⁶, kde žáky rozdělíme na mladší školní věk (7 – 8let) a střední školní věk (8 – 12 let). V praxi to znamená, že s první kategorií žáků se učitelé setkávají v prvních, popřípadě přípravných ročnících, druhá kategorie bude zahrnovat žáky 2. – 3. ročníků, poslední kategorie bude obsahovat žáky ze 4. a 5. ročníků povinné školní docházky.

2.1 Přípravný ročník, 1. ročník

Žáci přípravných a prvních ročníků jsou již v tomto věku schopni samostatně se pohybovat, komunikovat a reagovat na okolní podněty. V rámci bezpečnosti v dopravě jsou ale stále

⁴ BLAHUTKOVÁ, M., KLENKOVÁ, J., ZICHOVÁ, D., *Psychomotorické hry pro děti s poruchami pozornosti a pro hyperaktivní děti*. Brno: Masarykova univerzita, 2007. ISBN 978-80-210-3627-7

⁵ SZÁBOVÁ, M., *Preventivní a nápravná cvičení*. 1. vyd. Praha: portál, 2001. 143 s. ISBN 80-7178-504-0

⁶ VÁGNEROVÁ, M., *Vývojová psychologie dětství a dospívání*, Karolinum, Praha, 2017. 2.Vyd., s. 254-5, ISBN 978-80-246-2153-1

nejvíce zranitelnou skupinou. Jejich hrubá motorika, koordinace pohybu, rovnováha a orientace v prostoru je ještě potřeba rozvíjet, aby se omezilo množství úrazů, které jsou způsobeny nedostatečným zvládnutím motorických schopností, například při chůzi (zakopávání, pády) nebo při jízdě na kole či koloběžkách. S nástupem do základní školy se žáci učí novým dovednostem a povinnostem, učí se přijímat odpovědnost za jednotlivé úkoly, případně nést za ně následky. Při bezpečnosti v dopravě je velmi důležité učit žáky přijímat odpovědnost nejen za sebe a své zdraví, ale také za své okolí – rodina, kamarádi.

Žáci v tomto věku mají stále jiný úhel pohledu na realitu než dospělí. Vzhledem k jejich nízké výšce, která se pohybuje orientačně v rozmezí 118 – 125 cm⁷, vidí jedoucí vozidla mnohem robustnější oproti sobě, než dospělí. Odhad vzdáleností v kombinaci s rychlostí přibližujícího se vozidla ještě nedokážou plně převádět do reálných hodnot a vyhodnotit jejich nebezpečí. Vyskytují se i případy, kdy jsou žáci svojí výškou limitováni i v případě znemožnění výhledu. Například, stojí-li ve výhledu zaparkované vozidlo, přes které dospělý člověk vidí, žák tohoto věku díky své nízké výšce přes tuto překážku nevidí. Navíc, tato překážka jeho malé tělo zakrývá ve větší míře než u dospělého člověka, a tak často řidič přijíždějící zleva žáka zakrytého překážkou spatří až „na poslední chvíli“. Část žáků navíc díky své psychické nezrállosti reaguje unáhleně a dává příčinu ke vzniku dopravních nehod. Žáky stále obklopuje chybějící sebekritičnost, takže se často můžeme setkat s myšlenou „já to zvládnou“. Přecenění svých schopností je dalším nebezpečným rizikem pohybu dítěte v silničním provozu. Ku prospěchu žáků je schopnost vnímat plně všemi smysly, nejen zrakem, ale třeba i sluchem. Žáci tohoto věku jsou schopni rozeznat zvuky dopravních prostředků, a když se v rámci dopravní výchovy tato činnost rozvíjí, jsou schopni si uvědomit i zvuky signalizující potenciální nebezpečí. Například signalizaci vlakového přejezdu, houkající složky záchranného systému, skřípění brzd, zvuky jedoucích vozidel atd. Žáci jsou svým zrakem plně schopni vyhodnotit barvy světelné signalizace, barvy a tvary dopravních značek a chápou význam těch základních z nich.

V rámci pohybu žáků v silničním provozu je důležité si uvědomovat, že jejich chůze je oproti dospělému člověku pomalejší a délka kroků kratší, a proto je dobré při přecházení dbát na dostatek času pro bezpečné překonání trasy. Při cestování počítat s delším časovým

⁷ *Eprehledy.cz: Průměrná výška a váha dětí podle věku* [online]. [cit. 2018-10-18]. Dostupné z: https://eprehledy.cz/prumerny_vek_a_vaha_ditete_dle_veku.php

rozsahem. Žáci by již v tomto věku měli být schopni sami přejít na přechodu se světelnou signalizací. Měli by se umět správně rozhlédnout a vyhodnotit, zda je situace bezpečná k přecházení. Pravolevá orientace se jim bude formovat a ustalovat až do 11 let, takže stoprocentně správný postup rozhlížení se před vstupem do vozovky se nemůže v tomto věkovém období očekávat. Žáci jsou však schopni si uvědomit, že se musí před přecházením rozhlížet tak dlouho, dokud to bude nutné.

Vzhledem k těmto skutečnostem autoři metodiky doporučují, aby dopravní výchova těchto žáků byla realizována především venku, s velkým důrazem na procvičování hrubé motoriky a pravolevé orientace. Doporučují, aby při dostatku personálu byly realizovány nácviky přecházení žáků přes komunikaci. Nejprve doporučují začínat na jednosměrných komunikacích s přechodem pro chodce, s co nejnižším provozem, za dozoru dvou zodpovědných osob. Posléze překročit k nácviku přecházení komunikace bez vyznačeného přechodu pro chodce a nakonec i nácviku přechodu komunikace s překážkou ve výhledu.

2.2 2. – 3. ročník

Žáci ve věku 8 – 9 let jsou v rámci hrubé motoriky a koordinace těla mnohem obratnější a zvládají i jízdu na koloběžce, kole či bruslích bez větších problémů. Uvědomují si zodpovědnost za své zdraví v provozu a jsou více opatrní k sobě i svému okolí. Jako účastníci silničního provozu se ocitají v roli chodce, spolujezdce a cyklisty, většinou s doprovodem. Mnoho z nich již však samostatně absolvuje cestu do školy, na nákupy, zájmové kroužky nebo ke kamarádům, bez doprovodu rodičů. Někteří rodiče jim umožňují i samostatné cestování v MHD. Jako spolujezdci chápou zásady ohleduplného chování vůči řidiči a spolucestujícím v MHD. V roli cyklisty si uvědomují, kde se mohou na kole bezpečně pohybovat a chápou nutnost používání ochranných pomůcek, jako jsou cyklistické přilby, chrániče kloubů a rukavice nebo reflexní prvky.

V rámci sociomotoriky jsou tito žáci mnohem více pozorní, dokážou vyhodnotit potenciální nebezpečí a dokážou mnohem rychleji reagovat na nové situace. V rámci krizových situací ještě nedokážou samostatně jednat, avšak jsou schopni se tyto věci pod vedením naučit. Znají důležitá telefonní čísla na záchranné systémy (150, 155, 158, 112) a ví, kdy a v jakých případech je použít. V tomto věku dále probíhá rozvoj senzomotoriky,

kteřá se neustále zdokonaluje, stejně tak jako pravolevá orientace je už u většiny žáků plně ustálená. Jsou schopni využít paměť pro naučení se novým pravidlům a značkám a dokážou chápat jejich význam pro bezpečnost pohybu v silničním provozu.

Autoři metodiky doporučují, aby se učitelé této věkové kategorie žáků v dopravní výchově zaměřili jednak na správnou chůzi po chodníku a přecházení komunikace jako u žáků nižších ročníků, jednak aby výběr aktivit směřovali na vzdělávání žáků v oblasti bezpečnosti jízdy na kole, koloběžkách, kolečkových bruslích, popřípadě skateboardu. Kromě informování žáků o bezpečnosti jízdy je důležité s nimi prakticky nacvičovat jízdu na těchto prostředcích.

2.3 4. – 5. ročník

Období 10 – 12 let věku žáků je z hlediska vývojové psychologie nejvíce progresivní. V tomto věku se u žáků nejvíce rozvíjí paměť a intelekt. Žáci jsou schopni porovnat vlastní hmotnost a výšku vůči ostatním předmětům. Chápu jednoduché fyzikální zákonitosti např. rychlost blížícího se vozidla, jeho brzdovou dráhu, dokážou pochopit pojem snížená viditelnost atd. Rozvíjí se paměť a buduje se zájem o získávání nových informací a vědomostí. Žáci jsou schopni přicházet s novými nápady a řešeními i složitějších situací, jsou více soběstační, rádi poznávají, objevují a zkoumají. Z hlediska bezpečnosti v dopravě je toto období nejvíce obávané, protože většina žáků 4. a 5. ročníků dosahuje věku 10 let, kdy se ze zákona stávají kompetentní k samostatné jízdě na kole po komunikaci. Dle zákona č. 361/2000 Sb. se desetileté dítě může samostatně pohybovat na silnici jako cyklista bez doprovodu zletilé osoby. Zákon tuto skutečnost dětem a jejich zákonným zástupcům umožňuje, avšak bez dobrého nácviku samostatné jízdy na kole to žádný z odborníků nedoporučuje. Žáci se tak stávají účastníky silničního provozu a měli by ovládat všechna jeho pravidla. Kromě toho by měli perfektně zvládat všechny manévry nutné k zajištění jejich osobní bezpečnosti při jízdě na kole. Kromě samotné jízdy by měli ovládat zatáčení, ukazování změny směru jízdy, brzdění, rozjezd do kopce, zvládnutí mokrého nebo kluzkého povrchu.

Žáci tohoto věku jsou schopni komunikace, spolupráce, empatie a plné socializace do společnosti nejen do třídního kolektivu, ale i mezi své vrstevníky v zájmových kroužcích a do společnosti jako takové.

Co se týče obratnosti, rovnováhy a koordinace pohybu, ta je zde již plně rozvinuta a dosahuje v tomto věku mnohem větších možností než u některých dospělých osob.

Důležitým faktorem v rámci bezpečného pohybu v silničním provozu je pozornost, kterou žáci využívají především při pohybu bez doprovodu zletilých osob. Dokážou se soustředit na konkrétní věc a udržet pozornost bez většího rozptýlení. Používají znalostí a vědomostí a chovají se podle platných pravidel s ohledem na své okolí.

Velkým úskalím v tomto věku je časté organizování do skupin, ve kterých se žáci následně pohybují v silničním provozu (skupiny kamarádů). Velmi nebezpečné jsou situace, kdy kolektiv žáků přechází silnici a jeden z nich se takzvaně rozhlíží za všechny. Další nebezpečnou situací je přebíhání silnice za volajícími vrstevníky, bez předešlého rozhlédnutí.

Charakteristickým jevem tohoto věku je nápodoba vzoru již nikoliv svých rodičů, ale vzorem se zde stávají starší nebo výraznější osobnosti vrstevníků. Nápodoba nevhodného chování může mít fatální následky. Touha po dobrodružství, adrenalinu a nápodoba nebezpečných kousků se může stát osudným při testování svých hranic. Mohou se zde vyskytovat různorodé nápady rychlého přebíhání silnice před jedoucimi auty, přeskokování spojených tramvají nebo i běžné dobíhání prostředků městské hromadné dopravy. V těchto případech doporučujeme pedagogům žáky pečlivě seznámit děti s negativními případy, které se staly a v přijatelné míře děti seznámit s pravdivou realitou hazardování se svým životem.

3. SPRÁVNÁ PRAXE PŘI POHYBU ŽÁKŮ V SILNIČNÍM PROVOZU, V REŽIMU ŠKOLNÍ DRUŽINY A DALŠÍCH VOLNOČASOVÝCH ZAŘÍZENÍCH

V následující kapitole je uvedeno, na co by si pedagogové měli dát pozor, nebo s čím se mohou setkat v době vycházky nebo výletu či dokonce na co by neměli z hlediska bezpečnosti rozhodně před cestou zapomenout.

3.1 Kolik žáků spadá pod dozor jednoho pedagoga

Než pedagog se žáky odejde na mimoškolní činnost, ať už na procházku nebo na složitější cestu za využití dopravního prostředku, je třeba, aby si uvědomil, s kolika dětmi se bude venku pohybovat. Vyhláška č. 48/2005 Sb. (o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky), § 3 odstavec (1) říká, že při vzdělávání žáků mimo místo, kde se uskutečňuje vzdělávání a při akcích konaných mimo místo vzdělávání, zajišťuje právnická osoba, která vykonává činnost školy, svými zaměstnanci, vždy však nejméně jedním pedagogickým pracovníkem. Zaměstnanec, který není pedagogickým pracovníkem, může být ředitelem školy určen v případě k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví žáků pouze pokud je zletilý a způsobilý k právním úkonům. Odstavec (2) upravuje počet žáků na jednoho pedagogického pracovníka, který nesmí být vyšší než 25 žáků k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví. Výjimku z tohoto počtu může stanovit ředitel školy, s ohledem na náročnost zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví žáků. Při akcích konaných mimo místo vzdělávání, kdy místem pro shromáždění žáků není místo, kde škola uskutečňuje vzdělávání, jak udává odstavec (3) se bezpečnost a ochrana zdraví žáků zajišťuje na předem stanoveném místě 15 minut před shromážděním. Po ukončení akce končí zajišťování bezpečnosti a ochrany zdraví žáků na předem stanoveném místě v určitém čase. Čas a místo shromáždění a ukončení akce však vždy škola oznámí zákonným zástupcům nejméně 2 dny předem.

3.2 Poučení žáků o bezpečnosti na cestě

Před samotnou cestou je vždy nutné žáky seznámit s cílem trasy a s jejím průběhem. Kudy půjdou pěšky, kde budou přesezat na dopravní prostředek, jak ono předsedání bude

organizováno, kde budou vystupovat. Žáci by měli být seznámeni i s časovou osou trasy. Důležité je upozornit je na všechna místa, která se jeví jako krizová s nutnou zvýšenou opatrností. Následně je seznámit s doporučenými bezpečnostními pravidly:

- celou dobu se držet v zástupu za sebou, ve dvojicích
- dodržovat pravidelné rozestupy
- držet se co nejdále od okraje silnice
- dodržovat pokyny pedagoga
- před přecházením na jiný chodník zastavit celou skupinu, aby pedagog mohl zajistit bezpečné přecházení
- poté, co pedagog zahájí bezpečné přecházení, se celý zástup rychle přemístí na předem určené místo - chodník
- zástup stojí na chodníku, přední dvojice nebudou blokovat vstup dalších dvojic na chodník
- zástup stojí na chodníku tak dlouho, dokud nedostane od pedagoga pokyn k dalšímu přesunu
- během cesty se chovat slušně a ohleduplně k okolí – lidé, příroda
- po celou dobu se pohybovat v tichosti, aby žáci slyšeli pokyny pedagoga nebo případné hrozící nebezpečí

3.3 Co s sebou na cesty

Na každou vycházku nebo na akci konající se mimo školu se doporučuje vzít malou mobilní lékárničku. Určitě by v ní neměla chybět jednotlivě balená nastříhaná náplast, papírové kapesníky, Gelaspon pro zastavení krvácení z nosu a nejlépe i neotevřená PET lahev s balenou čistou vodou, pro případ umývání odřenin.

Pro větší bezpečnost žáků je doporučeno používat reflexní vesty. Většinou se na základních školách používá vesta u první a poslední dvojice organizované skupiny chodců, pro lepší přehlednost žáků je lepší použít reflexní vesty u celé skupiny.

Při vedení organizované skupiny žáků by pedagog měl být vybaven zastavovacím terčem (Vyhláška č. 294/2015 Sb., dopravní zařízení číslo Z 8b). Běžně dostupné terče jsou z PVC a mají rozměry 180 x 130 mm a tloušťku 3 mm. Na bílém podkladě je červený reflexní

zastavovací terč, který má minimální garantovanou odrazivost světla do vzdálenosti 100m. Dají se použít i starší typy terčů bez reflexních prvků.

3.4 Jak pracovat se zastavovacím terčem

Než se zahájí přecházení přes komunikaci, pedagog žáky poučí, jak mají přecházet: pouze na pokyn pedagoga, kdo jde první a poslední a kde mají na druhé straně silnice zůstat stát (na chodníku, na krajnici atd.). Před přecházením komunikace s organizovanou skupinou žáků se pedagog rozhlédne. Poté, co vyhodnotí vhodnost pro zahájení přecházení organizované skupiny, vzpaží levou ruku s terčem a vejde do pruhu komunikace. Terč zastavuje přijíždějící vozidla před a během přecházení skupiny. Pedagog přidá upažení pravé ruky, kterou signalizuje žákům možný vstup do komunikace a slovně je vyzývá k zahájení přecházení. Poté, co celá skupina ukončí přecházení, připaží ruce a přejde komunikaci k čekajícím žákům.

3.5 Jak zvolit a zorganizovat cestu a vyhnout se zbytečným úskalím

Při pohybu žáků v zástupu dvojic se jako první a poslední dvojice volí nejstarší a nejrozumnější žáci. Pokud je věkem smíšená skupina, do dvojic se řadí vždy mladší ke staršímu. Pokud žáky doprovází dva pedagogové, jeden bude žáky doprovázet na začátku útvaru, druhý na jeho konci a bude po celou dobu udržovat zvýšenou bdělost nad všemi žáky. Pokud skupinu doprovází pouze jeden, pohybuje se na začátku útvaru a neustále kontroluje zbytek žáků za zády.

Cestu je nutné volit tak, aby byla pro žáky co nejbezpečnější. Ideální jsou cesty, se kterými má pedagog osobní zkušenost. Pokud tomu tak není, je třeba si zajistit co nejvíce informací. Výborně poslouží online mapové prohlížeče, kde se lze podívat na detaily ulic, přechodů, zastávek MHD, přítomnost bezpečnostních ostrůvků a podobně. Přednostně se vybírá trasa, kde lze jít po dostatečně širokém chodníku. Pro přecházení komunikace se volí klidná místa a místa s vyznačením přechodu pro chodce, popřípadě přechod pro chodce se světelnou signalizací. Na cestu je nutné plánovat dostatek času.

Při použití městské hromadné dopravy se pečlivě naplánuje trasa s co nejmenším počtem přestupů. Přestupní zastávky se volí tak, aby nebylo nutné vystupovat

na ochranný ostrůvek situovaný mezi pruhy silnice. Autoři raději doporučují volit výstup o zastávku vpřed nebo vzad, pokud je to možné kvůli návaznosti dalších spojů.

V rušných komunikačních uzlech se využívají nadchody a podchody (pokud jsou k dispozici), nikdy se jako alternativa nevolí přechod přes rušnou komunikaci.

Pokud se organizovaná skupina žáků vydává na delší trasu a cestuje dopravními prostředky, především pak MHD, je nutné dopředu žáky upozornit na postup, jaký mají zvolit v případě nevystoupení se skupinou nebo naopak při náhlém výstupu o zastávku dříve.

Je vhodné, aby pedagog na sebe předal žákům telefonní číslo, které by mohli v krizové situaci, například když se ztratí, použít.

3.6 Jak přecházet pozemní komunikace

Organizovaná skupina chodců se nejprve seřadí na okraji chodníku tak, aby byla kompaktním útvarem s co nejmenší šířkou mezer mezi jednotlivými dvojicemi. Samozřejmostí je počkat na poslední dvojici. Pokud je připravena k přecházení, pedagog se rozhlédne. Nejprve vlevo, poté vpravo a nakonec zase vlevo. Pokud je situace bezpečná a vhodná pro zahájení přecházení skupiny chodců, vejde na komunikaci a postupuje tak, jak je popsáno v kapitole 3.4 Jak pracovat se zastavovacím terčem. Žáci, kteří komunikaci přešli, se zastaví na druhém chodníku tak, aby vytvořili prostor pro ostatní, kteří ještě přecházejí. Takto se postupuje v případě, pokud se žáky přechází komunikace se dvěma pruhy. Pokud se jedná o více pruhovou komunikaci, situace je rizikovější a náročnější na organizaci. V případě, že žáky doprovází pouze jeden pedagog, je nucen vyhodnotit situaci a se zastavovacím terčem se postavit do pruhu, který je nejvíce rizikový. V takovém případě autoři doporučují, aby po zahájení přecházení skupiny žáky doprovodil až do třetího pruhu, kde bude zastavovat přijíždějící vozidla. Pedagog ovšem nesmí ztrácet kontrolu nad žáky, kteří jsou ještě v první části komunikace. Pokud žáky doprovází pedagog a asistent, ideální stav nastává, kdy každý z dozorujících kontroluje a zastavuje jeden jízdní směr.

3.7 Cesta městskou hromadnou dopravou

Před samotnou jízdou dopravním prostředkem musí být žáci instruováni o bezpečnosti nástupu a výstupu z vozidla a bezpečném cestování v něm. Žáky je nutné informovat i o jejich chování v krizových situacích - jak postupovat, když zapomenou se skupinou nastoupit, či vystoupit.

Pokud žák nestihne se skupinou nastoupit, počká na místě, dokud se pro něj pedagog se skupinou nevrátí. V případě, že jsou pedagogové dva, může se vrátit pouze jeden a druhý zatím se skupinou počká, než se k nim připojí. Když žák zapomene se skupinou vystoupit, požádá řidiče o pomoc a dojede na konečnou stanici, kde si jej pedagog vyzvedne. V této krizové situaci žák nesmí podlehnout panice, proto je nutné jej instruovat a poučit, jak se v krizových situacích zachovat. V případě, že by vystoupil na jiné zastávce, kde by si teprve „všiml“, že přešel, pedagog by nemusel vědět, kde jej hledat. Pokud omylem vystoupí o zastávku dříve a pedagog o tom ví, žáka na zastávce, kde vystoupil, než se pro něho skupina vrátí.

Při cestování městskou hromadnou dopravou, se doporučuje, aby v doprovodu organizované skupiny chodců byly alespoň dvě zodpovědné osoby. Před nastoupením skupiny do vozu dává pedagog signál řidiči, že bude nastupovat skupina žáků mávnutím ruky. Pokud skupinu doprovází dvě osoby dozoru, první nastupuje s žáky do vozu a organizuje jejich shromáždění v něm. Pokud je zde volno, upřednostňuje se sezení, pokud ne, žáci stojí a drží se madel. Druhá osoba kontroluje nástup žáků a nastupuje jako poslední ze skupiny. Pokud žáky doprovází jen jeden pedagog, kontroluje nástup a do vozu nastupuje až po žácích. Ve voze se provádí kontrola počtu žáků. Ti jsou ve voze shromážděni tak, aby byli pohromadě. Zastávku před výstupem je nutné žáky upozornit na výstup a pomalu se začít shromažďovat u dveří. V případě dozoru dvou pedagogů jeden vystupuje s žáky, kontroluje jejich chování na zastávce a druhý kontroluje výstup a vystupuje jako poslední. Pokud žáky doprovází pouze jedna osoba, před výstupem instruuje žáky, aby se po výstupu z vozu řadili na zastávce, co nejdále od kraje silnice. Pedagog pak vystupuje s posledními žáky a ihned je přepočítává.

Dobře naplánovaná cesta má časovou rezervou pro případné přestupy mezi spoji. Pokud je to možné, vybírají se takové spoje, kde jsou zastávky přehledné a prostorné,

naopak doporučuje se vyhýbat se zastávkám, kde se nastupuje a vystupuje na bezpečnostní dělící ostrůvky nebo do silnice.

3.8 Přeprava dálkovým autobusem

Při přepravě žáků dálkovým autobusem na větší vzdálenosti je vhodné při jeho objednávání ověřit, zdali je autobus moderně vybaven bezpečnostními pásy pro přepravu dětí. Žáci by se měli za jízdy připoutat bezpečnostními pásy, které by jim neměly vést přes krk a břicho, ale přes rameno a pánev. Za jízdy by se neměli po autobuse pohybovat, měli by sedět na svých sedadlech.

Čas příjezdu a odjezdu autobusu se plánuje s dostatečnou časovou rezervou, aby žáci při přepravě do autobusu a z autobusu nemuseli spěchat.

Při výstupu z autobusu musí být dodrženo, že žáci vystupují na chodník nebo za krajnici komunikace. Z autobusu vystupuje nejdříve pedagog, aby mohl při výstupu žáky organizovat a dohlížet na jejich bezpečnost.

3.9 Přeprava železniční dopravou

Při přepravě organizované skupiny žáků železniční dopravou se vždy využívá k přesunu na nástupiště k tomu určených podchodů nebo jiných určených tras na nástupiště. Na nástupišti se žáci drží v kompaktní skupině, přísně udržují kázeň a pedagog dohlíží na jejich chování. Na nástupišti se všichni čekající drží za žlutou bezpečnostní linii, která je vytýčená na okraji nástupiště. Tato linie určuje bezpečný odstup cestujících od kolejiště. V případě projíždějícího vlaku může vzniknout náhlý větrný vír, který by mohl vtáhnout čekajícího do kolejiště a ohrozit jej na životě. Proto je důležité tento bezpečný odstup od kolejiště dodržovat včetně přesahujících batohů apod. Před nástupem do vozu je vhodné zjistit, který vůz je vhodný pro cestující s dětmi. Pokud je to možné, je vhodné jej pro cestování se žáky zvolit. Před samotným nástupem pedagog žáky informuje o bezpečnosti nástupu, výběru volných míst k přepravě, kompaktnosti skupiny po celou dobu jízdy, předkládání jídenek, pohybu ve voze, o délce cesty a názvu stanice, kde skupina bude vystupovat. Po zastavení vlaku dá skupina žáků přednost vystupujícím cestujícím a neprodleně poté zahájí svůj nástup do vozu. Pedagog nastupuje jako poslední. Ihned

organizuje klidné a tiché uspořádání žáků ve voze tak, aby byli rozmístěni co nejkompaktněji a zabírali co nejméně místa. Je třeba předejít zmatečnému pohybování žáků v uličkách vozu tam a zpět, s nasazenými batohy, popřípadě chaosu, kdy žáci řeší, s kým budou sedět. Velmi vhodné je, aby co nejvíce dětí sedělo na sedadlech, nikoliv stálo v uličkách a pohybovalo se po voze. Všichni žáci musí vědět, ve kterém místě naleznou pedagoga. Minimálně 10 minut před výstupem by žáci měli být upozorněni na příští výstup. Všichni žáci se shromáždí u dveří výstupu, pedagog zkontroluje jejich počet. Po zastavení vlaku pedagog řídí výstup žáků, pokud cestuje s další osobou vykonávající dozor, jeden z nich vystupuje společně s žáky a koordinuje jejich pohyb na nástupišti, druhý zůstává ve voze, dokud všichni nevystoupí. Pokud je na dozor jediný, vystupuje jako poslední a na nástupišti znovu kontroluje počet žáků. Z nástupiště se celá skupina přesouvá po určené trase, nejčastěji podchodem.

4. CHARAKTERISTIKA DOPRAVNÍ VÝCHOVY VE ŠKOLNÍ DRUŽINĚ A DALŠÍCH VOLNOČASOVÝCH ZAŘÍZENÍCH

Dopravní výchova může být pojata celou řadou aktivit. Ve třídách to mohou být diskuse, prohlížení obrázků, videí, použití interaktivních pomůcek. Venku se jedná o přímé vycházky do terénu a nácvik bezpečného chování na hřišti nebo přímo v pečlivě vybraném místě s nízkou intenzitou provozu. Do dopravní výchovy se řadí celá řada tělovýchovných aktivit, které rozvíjí hrubou motoriku, činnosti z výchovy výtvarné, hudební i dramatické. Níže jsou stručně popsány jednotlivé oblasti aktivit, které mohou podnítit fantazii pedagogů k vymýšlení vlastních her s dopravní tematikou.

4.1 Dopravní výchova v herně

V herně školní družiny lze s žáky rozvíjet nejen dopravní výchovu ale i všechny vzdělávací aktivity spojené s nácvikem a prohlubováním znalostí již osvojených. Hernu lze využít i jako nácvikové místo pro aktivity, které se později přesunou do terénu. Například nácvik přecházení silnice se může nejprve realizovat na vytýčeném přechodu pro chodce na podlaze herny. Herna poslouží k celé řadě výtvarných a pracovních činností a k prezentaci jejich

výsledků ve formě nástěnek a výstav. Níže je stručný výčet několika typů činností, které se v rámci dopravní výchovy v herně nejvíce osvědčily.

Diskuse – diskusní vzdělávací kruh, brainstorming nápadů o bezpečnosti v silničním provozu. Diskusí pedagog může žáky podnítit k přemýšlení, nabídnout jim nové informace, které lze podpořit obrazovým materiálem nebo edukačními videi. Žáci se rádi svěřují ostatním s vlastními zkušenostmi, které v této oblasti prožili. Možná témata k diskusi jsou: nástrahy na cestě do školy, dopravní prostředky a jejich využití, bezpečná cesta pěšky, bezpečná cesta na kole, povinná výbava kola a cyklistická přilba, bezpečné a nebezpečné situace, snížená viditelnost a reflexní prvky, jízda v autě (autosedačka, hračky v autě, nástup a výstup z auta, pohyb na parkovišti), koloběžka a skateboard, cestování vlakem, chování dětí na zastávce autobusu a další.

Hry na procvičení orientace v prostoru – prostorová paměť, vybavení si cesty do školy, blízkého okolí domova nebo cestu na zájmový kroužek. Přemýšlení, kudy žáci chodí a zda se pohybují po bezpečných cestách, zdali jsou na jejich trasách přechody pro chodce. Žáci mohou být v rámci těchto aktivit seznámeni s jízdními řády, mohou se seznamovat jednak s časovou osou řádů, ale mohou se zaměřit i na označení zastávek, jejich názvy a charakter. Dále se mohou seznámit s mapami. Orientace v mapě je pro žáky náročná, a proto je vhodné tyto aktivity zařazovat až pro žáky od 3. ročníků. Hledání v mapě, značení známých budov a míst, vyhledávání rušných nebo naopak klidných komunikací, bezpečných míst a míst se zvýšeným rizikem nebezpečí je pro starší žáky velmi atraktivní. Mapa je pro ně netradiční atraktivní pomůckou.

Hra na procvičování pravolevé orientace – jsou důležité pro procvičení znalosti pravé a levé strany, kterou žáci využijí při bezpečném pohybu na chodníku, silnici nebo při jejím přecházení. Jako atraktivní pomůcka, především pro mladší školní věk, slouží reflexní pásky na označení rukou.

Pohybové činnosti – procvičování hrubé motoriky a obratnosti pohybu je nedílnou součástí každé dopravní výchovy. Často jde o nejatraktivnější hry. V herně jsou sice tyto aktivity značně omezené, ale prostor si naleznou venku, na hřišti či zahradě. V herně si najdou uplatnění činnosti, jako jsou opičí dráhy nebo tanec.

Piktogramy a znakové systémy – chápání piktogramů je považováno za předpoklad pro pochopení dopravních značek. Při učení dopravních značek je vhodné doplnit výklad vysvětlením, co jednotlivé značky znamenají a jaká pravidla se k nim vztahují. Pro zvýšení pozornosti jednotlivým pravidlům se osvědčilo, aby žáci dopravní značky a pravidla znázorňovali graficky. A to jak značky existující, tak smyšlené.

Příběhy – poskytují žákům možnost ztotožnění se s rolí a vnesení se do příběhu. Dávají možnost vlastní fantazie a další práce s nimi – úprava, vlastní názor, hodnocení. S náměty lze dále pracovat i při jiných činnostech – výtvarná činnost, pantomima, hudební náměty, dramatické zpracování.

Výtvarná činnost – díky výtvarnému tvoření a pracovním činnostem lze vytvořit řadu projektů s dopravní tematikou. Malování/kreslení dopravních značek, bezpečných a nebezpečných situací, vytváření map, koláží z dopravních situací, nástěnek. Tvorba dopravních prostředků, silnic, parkovacích domů z krabic, to vše dle své fantazie mohou pedagogové zařadit do svých dopravních projektů. Výtvarná činnost často vyžaduje delší časový úsek, proto je třeba ji rozdělit do několika dní. Kladně přijímány bývají i skupinové práce a hlavně práce s netradičními výtvarnými technikami a materiálem

Zážitkové hry – hry, ze kterých si žáci odnášejí nejen zážitek ale i prožitou zkušenost. K námětům lze využít reálné situace, které nastaly. K dispozici je i metodika LARP, která se specializuje na zážitkové hry v dopravě⁸.

4.2 Dopravní výchova v terénu

Ideálním místem pro realizaci dopravně výchovných a vzdělávacích aktivit je pobyt venku. V rámci aktivit na zahradě je možné žákům připravit řadu vzdělávacích stanovišť. Dále umožňuje přímou manipulaci s dopravními prostředky, jako jsou kola, koloběžky nebo pomůckami, jako jsou kolečkové brusle. Ideální je využití jak školních, tak i dopravních hřišť pro nácvik chůze, běhu, jízdy na kole, koloběžce, skateboardu nebo kolečkových bruslích.

⁸ *METODICKÉ LISTY K JEDNOTLIVÝM AKTIVITÁM HER LARP: SADA VZDĚLÁVACÍCH MATERIÁLŮ PRO 1. – 9. ROČNÍK ZŠ ROČNÍK ZŠ*[online]. 2014, , 1-364 [cit. 2018-10-19]. Dostupné z: <https://www.detivdoprave.cz/metodika-larp/>

Hra na dopravním hřišti – dopravní hřiště poskytuje žákům místo pro bezpečný nácvik chůze po chodníku, po pozemní komunikaci, přecházení přes komunikaci bez přechodu, s vyznačeným přechodem pro chodce nebo se světelnou signalizací. Některá dopravní hřiště jsou vybavena i jízdními koly, které lze zapůjčit a trénovat se žáky jízdou na kole.

Pobyt venku – školní dvůr, hřiště, zahrada, prostor před školou, dětské hřiště v blízkosti školy, okolí školy, to jsou všechno místa, která poskytují prostor pro činnosti zaměřené na kultivaci hrubé motoriky žáků. Chůze, běh, skákání, překážkové dráhy nebo nácvik jízdy na jízdním kole, koloběžce, kolečkových bruslích nebo i nácvik přecházení přes komunikaci patří k nejcennějším dopravně výchovným aktivitám, které lze se žáky realizovat.

Procházký – poskytují žákům setkání s reálným prostředím a situacemi v něm. Žáci se učí přizpůsobovat chování svému okolí tak, aby neohrozili sebe ani ostatní účastníky provozu. Rozvíjí své znalosti z oblasti dopravní výchovy, rozeznávají bezpečné a nebezpečné situace, poznávají a získávají zkušenosti. Uplatňují v praxi své zkušenosti a vědomosti, pozorují a vyhodnocují reálné situace, pohotově reagují na změny. Dodržují pravidla, tolerují ostatní ve skupině. Na procházkách lze sledovat i riskantní chování ostatních účastníků silničního provozu a vysvětlovat rizika takového chování.

4.3 Zdroje, ze kterých lze čerpat informace a nápady

Pedagogové mohou získávat řadu informací prostřednictvím webových stránek, internetových portálů a učebnic. Pro potřeby kvalitní dopravní výchovy ve školních družinách a na základních školách byly zřízeny webové stránky www.detivdoprave.cz, kde učitelé kromě této metodiky a jejích příloh mohou nalézt další materiály a postupy ke stažení. Dále je možné využít například následujících zdrojů:

Učebnice a knihy:

- Dávej pozor na auta – Dopravní výchova pro 1. – 2. třídu – Mizerová Blanka, FRAGMENT, 2004
- Dávej pozor na přechodu – Dopravní výchova pro 3. – 4. třídu – Mizerová Blanka, FRAGMENT, 2004
- Dopravní výchova – učebnice pro 1. – 5. ročník základní školy – FRAUS, BESIP - 2015
- Dopravní výchova I. díl Chodec – pro 2. – 3. ročník ZŠ – J. Votruba, M. Kocián, BESIP, 2003
- Dopravní výchova II. Díl Cyklista – pro 4. – 5. ročník ZŠ – BESIP, 2003
- Dopravní výchova pro 3. – 4. třídu ZŠ – Pavla Žižková, FRAGMENT, BESIP – 2017
- Dopravní výchova s Tondou a Barunkou – Pracovní listy a aktivity pro 1. – 2. třídu ZŠ – Pavla Žižková, FRAGMENT, BESIP – 2016
- Nové pohádky o dopravních značkách – Peter Stoličný – 2013
- Zábavná příručka pro malé cestovatele, cestující, cyklisty, chodce – SUN – 2017

Metodické materiály:

- Výstupy z projektu Alarm: <http://www.dopravnialarm.cz/>
- Metodika dopravní výchovy pro mateřské školy, CDV, 2018: <http://www.detivdoprave.cz/>

Pracovní listy:

- Stažitelné na www.detivdoprave.cz
- Šimonovy pracovní listy 12 – Dopravní výchova – J. Smolík, K. Smolíková, A. Klobásová – PORTÁL – 2013

Webové stránky a portály:

- <http://www.cdv.cz/>
- <http://www.detivdoprave.cz/>
- <http://www.ibesip.cz/Tematicke-stranky/Dopravni-vychova-deti/>
- <https://www.ibesip.cz/Tematicke-stranky/Dopravni-vychova-deti/Detska-dopravni-hriste>
- <http://rvp.cz/>

5. KLÍČOVÉ KOMPETENCE V DOPRAVNÍ VÝCHOVĚ

Klíčové kompetence v dopravní výchově ve školních družinách a volnočasových zařízeních vycházejí z RVP ZV a jsou kompatibilní s učebnicí dopravní výchovy pro 1. – 5. ročník základní školy (Brom, 2014⁹), která je často využívanou učebnicí v současné době.

Kompetence k učení

- Motivace k učení ve škole i mimo ni
- Zásady chování při práci ve dvojici a v malé skupině
- Záznam informací
- Podmínky k učení

Kompetence k řešení problémů

- Rozhodování, výběr alternativ
- Jednání ve vyhrocených situacích
- Hledání možností řešení

Kompetence komunikativní

- Komunikace mezi spolužáky, učiteli a ostatními lidmi
- Neverbální komunikace při jízdě na kole
- Gesta při řízení dopravy

⁹ Brom Zdeněk, 2014. Dopravní výchova – učebnice pro 1. - 5.ročník základní školy, Fraus, 1.vyd., ISBN 978-80-7489-036-9.

Kompetence sociální a personální

- Bezpečnost nejen v dopravě
- Empatie, ohleduplnost
- Nebezpečí ze strany okolí
- Kázeň a sebekázeň jako prevence úrazů a předcházení nehodám

Kompetence občanská

- Naše obec, naše město - pravidla pohybu po komunikacích
- Pravidla chování v MHD
- Tolerance, empatie a ohleduplnost v mezilidských vztazích

Kompetence pracovní

- Sebepoznání
- Profese související s dopravou a jejím řízením

6. OČEKÁVANÉ VÝSTUPY Z DOPRAVNÍ VÝCHOVY VE ŠKOLNÍCH DRUŽINÁCH A VOLNOČASOVÝCH ZAŘÍZENÍCH

6.1 Dítě jako chodec

- uplatňuje pravidla chůze po chodníku a po silnici
- v roli chodce reaguje na ostatní účastníky silničního provozu
- rozeznává vybrané značky pro chodce
- bezpečně přechází silnici
- bezpečně přechází silnici se světelnými signály
- dokáže přecházet silnici ze zákrytu překážky nebo v nepřehledném místě
- rozeznává a používá bezpečnou cestu do školy, zvládá modelové situace „sám domů“
- chápe pojem snížená viditelnost, používá reflexní prvky
- při akcích školy správně používá pravidla chování na stezkách pro chodce

6.2 Dítě jako spolujezdec v autě

- bezpečně nastupuje a vystupuje z auta
- uplatňuje pravidla bezpečného cestování v autě
- při jízdě autem využívá zádržného systému (dětské autosedačky) a bezpečnostních pásů
- vybírá bezpečnou hru pro trávení volného času při jízdě v autě
- dokáže se vcítit do role řidiče a chápe jeho zodpovědnost

6.3 Dítě jako cestující v MHD

- uplatňuje pravidla bezpečného cestování v dopravních prostředcích
- uplatňuje slušné chování v dopravních prostředcích
- v modelových krizových situacích se dokáže správně rozhodnout
- dbá své bezpečnosti při pohybu na zastávkách

6.4 Dítě jako cyklista

- popíše výbavu cyklisty a jízdního kola k bezpečné jízdě
- zná způsob a pravidla bezpečné jízdy na jízdním kole
- prokáže bezpečný pohyb na jízdním kole
- vybere bezpečné místo pro pohyb na jízdním kole
- jako cyklista správně používá reflexní prvky i ostatní doplňky a výbavu jízdního kola
- rozeznává vybrané značky
- naplánuje jednoduchý cyklistický výlet
- v modelových situacích prokáže znalost chování v krizové situaci

6.5 Výběr vhodného místa pro hru

- rozlišuje a používá bezpečná místa pro hru
- snaží se předcházet nebezpečí s ohledem na sebe i ostatní účastníky silničního provozu

6.6 Dítě jako chodec s kolečkovými bruslemi a skateboardem

- ovládá pravidla jízdy na kolečkových bruslích, koloběžce, skateboardu a využívá je
- ovládá jízdu na koloběžce, kolečkových bruslích, popřípadě skateboardu
- bezpečně ovládá pravidla pro chodce

7. RIZIKA, KTERÁ OMEZUJÍ A OHROŽUJÍ DOPRAVNÍ VÝCHOVU VE ŠKOLNÍCH DRUŽINÁCH A VOLNOČASOVÝCH ZAŘÍZENÍCH

Ve školních družinách a jiných volnočasových zařízeních je největším rizikem omezený čas, a to zejména proto, že žáci zde přichází a odchází dle rozvrhu a dalších zájmových aktivit, což často narušuje možný dopravní program. Další časové omezení vzniká v samotném povinném harmonogramu, kdy žáci jdou nejprve na oběd a mezi poobědovou pauzou a pobytem venku je často dělí jen 60 minut. Zde je tedy prostor buď pro krátké aktivity, nebo pro delší aktivity rozdělené do několika dní.

Dalším rizikem je zájem žáků učit se v jejich volném čase, který je vyhrazen pro hru a jiné relaxační činnosti. I přes to, že většina aktivit a her je tvořena zábavnou formou, ne všichni žáci si ve školní družině chtějí hrát aktivně. Řada z nich chce již pouze relaxovat. Je tedy velmi důležitá motivace žáků k dopravní výchově a volba atraktivních aktivit – pohybové, netradiční aktivity venku, netradiční výtvarné techniky atd.

Omezením jsou i prostory školních družin a volnočasových zařízeních a jejich vybavení. Některé z nich mají zázemí v klasických třídách, kde probíhá dopolední výuka, některé mají velmi malé prostory a jen pouze malá část školních družin má k dispozici tělocvičnu. Vybavenost heren bývá dosti omezená, drtivá většina školních družin není schopna zajistit vypůjčení kol a koloběžek nebo dokonce ani jejich vlastní parkování či uskladnění, pokud by si žáci přivezli do školy své vlastní.

Posledním rizikem by mohla být samotná docházka žáků. Někteří chodí do školní družiny nepravidelně, proto je náročné vykonávat s celou skupinou týdenní program, který na sebe navazuje. Žákům pak unikají souvislosti nebo se lze setkat se stavem, kdy rozpracovanou práci nemá druhý den kdo dokončit.

8. PRAKTICKÉ RADY PRO VYCHOVATELE ŠD K REALIZACI NĚKTERÝCH AKTIVIT Z OBLASTI DOPRAVNÍ VÝCHOVY

V této kapitole autoři shrnují část poznatků, které vnímají jako důležité pro realizaci aktivit této metodiky. Slouží pedagogům k prohloubení jejich znalostí v oblasti bezpečnosti v silničním provozu a poskytují základnu informací, na které budou možná žáci při plnění aktivit klást dotazy.

8.1 Druhy dopravních značek

Dopravní značky můžeme rozdělit na výstražné, upravující přednost, zákazové, příkazové a informativní. Výstražné značky mají převážně tvar trojúhelníka s hrotem vzhůru a jeho okraje jsou červeně lemovány. Patří mezi ně například: Pozor, přechod pro chodce; Světelné signály; Práce; Děti; Cyklisté; Tramvaj. Mezi značky upravující přednost patří například: Hlavní pozemní komunikace; Dej přednost v jízdě nebo Stůj, dej přednost v jízdě. Tyto značky by měli znát žáci 4. ročníku, jako přípravu na samostatnou jízdu na kole po silnici. Značky zákazové jsou kruhové s červeným lemem. Patří mezi ně například Zákaz vstupu chodců; Zákaz vjezdu jízdních kol nebo Zákaz vjezdu všech vozidel. Značky příkazové jsou kruhové a mají modrobílou barvu. Patří mezi ně například Stezka pro chodce nebo Stezka pro cyklisty. Informativní značky se dělí na směrové, provozní a jiné, přičemž pro žáky mají největší význam značky provozní. Mají čtvercový nebo obdélníkový tvar a převážně modrobílou barvu. Mezi ně řadíme například Přechod pro chodce; Parkoviště; Obytná zóna; Podchod nebo Nadchod.

8.2 Jak mají žáci bezpečně přecházet komunikaci

Žáci by měli přecházet komunikaci v místě, kde dobře vidí do obou stran a mohou se bezpečně rozhlédnout. Přednostně by měli volit místa s přechody pro chodce. Při rozhlížení před vlastním přecházením vozovky se nejprve rozhlíží vlevo, poté vpravo a nakonec znovu vlevo. V průběhu přecházení udržují stálý kontakt se silničním provozem. V první půlce přecházení je to levá strana, těsně před dělicí čarou kontrolují pravou stranu, se kterou udržují oční kontakt po zbytek času přecházení. Při přecházení volí nejkratší trajektorii a nikdy neběhají. Pokud přechází ve skupině, rozhlíží se každé dítě individuálně

a rozhoduje samo za sebe. Často zvítězí chování davu a rozhlíží se jen první dítě vstupující do vozovky, ostatní jeho chování vyhodnocují za správné a opakují jeho chování bez vlastního ověření bezpečnosti manévru. V nejhorším případě přecházení skupiny se může stát situace, kdy většina dětí již zahájila nebo ukončila manévr přecházení a poslední ze skupiny tzv. dobíhá zbytek žáků. Obvykle se nerozhlíží a jedná v zájmu co nejrychlejšího „dohnání“ skupiny na úkor vlastního bezpečí.

8.3 Co to jsou reflexní prvky

Reflexní prvky jsou prvky odrážející světlo. Slouží zejména ke zvýšení viditelnosti za snížené viditelnosti, tedy za šera, mlhy, deště, hustého sněžení nebo tmy. Jedná se například o reflexní vesty, pásky nebo odrazky. Pro zvýšení viditelnosti chodců je vhodné volit světlé oblečení, nejlépe bílé v kombinaci s reflexními prvky. Reflexní prvky jsou řidičem vozidla viditelné až na 200 m, zatímco bílé oblečení na 55 m, tmavé pak pouze na 18m. Zvýšením viditelnosti chodců se zvyšuje reakční čas řidiče a vyšší bezpečnost chodce. Zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích, § 53, udává, že „pohybuje-li se chodec mimo obec za snížené viditelnosti po krajnici nebo po okraji vozovky v místě, které není osvětleno veřejným osvětlením, je povinen mít na sobě prvky z retroreflexního materiálu umístěné tak, aby byly viditelné pro ostatní účastníky provozu na pozemních komunikacích.“ Reflexní prvky by měly být umístěny tak, aby byly viditelné ze všech stran.

8.4 Co je to organizovaný útvar

§ 56 zákona č. 361/2000 Sb. stanovuje, že pro organizovaný útvar chodců například příslušníků ozbrojených sil, školní mládeže nebo průvod, platí přiměřeně povinnosti řidiče podle § 5 odst. 1 písm. b), § 11 odst. 1, § 12 až 16, § 20 až 24, 25 odst. 1 a 2, § 27, § 28 odst. 1, 2 a 5, § 29 a 30. Za snížené viditelnosti musí být organizovaný útvar chodců označen vpředu po obou stranách neoslňujícím bílým světlem a vzadu po obou stranách neoslňujícím červeným světlem. Označení světly může být nahrazeno oděvními doplňky s označením z retroreflexního materiálu. Organizovaný útvar chodců na mostě nesmí jít jednotným krokem. Za dodržování povinností podle odstavců 1 až 3 odpovídá vedoucí útvaru, jímž může být jen osoba starší 15 let, která je k tomu dostatečně způsobilá. Organizovaný útvar chodců jdoucí nejvýše ve dvojstupu smí jít po chodníku, a to vpravo; přitom nemusí být označen

podle odstavce 2. Pro organizovanou skupinu dětí, které dosud nepodléhají povinné školní docházce, platí ustanovení pro chodce. Vedoucí organizovaného útvaru školní mládeže nebo organizované skupiny dětí, které dosud nepodléhají povinné školní docházce, je oprávněn při přecházení vozovky zastavovat vozidla. Při chůzi organizované skupiny chodců po silnici platí, že pokud se jedná o děti, zástup dvojic se musí pohybovat po silnici vlevo. Pokud se jedná o žáky základní školy, musí se ve dvojřadu po silnici pohybovat vpravo.

8.5 Obytná zóna

Dle § 39 zákona o provozu na pozemních komunikacích je obytná zóna zastavěná oblast, jejíž začátek je označen dopravní značkou IP 26 a "Obytná zóna" a konec je označen dopravní značkou IP 26 b "Konec obytné zóny". Takto označená oblast výrazným způsobem preferuje chodce a omezuje provoz motorových vozidel. V obytné zóně platí tato pravidla:

- Chodci smějí užívat pozemní komunikaci v celé její šíři.
- Hry dětí na pozemní komunikaci jsou dovoleny.
- Nejvyšší dovolená rychlost je 20km/h.
- Chodci i hrající si děti musí umožnit vozidlům jízdu.
- Stání je dovoleno jen na vyznačených stáních.

8.6 Jak správně nasadit cyklistickou přilbu

Cyklistická přilba by měla mít nejlépe přední kšilt, měla by být na hlavě nasazena tak, aby na čele zbyl prostor mezi obočím a přilbou pouze na dva prsty. Utažení aretačního šroubu by mělo být tak pevné, aby helma „neplula“ po hlavě. Pásky pod bradou utažené tak, aby neškrtila a pod bradu se vešly dva prsty. Při předklonu cyklisty musí přilba pevně držet na hlavě, nesmí sklouznout do čela.

8.7 Co patří do povinné výbavy jízdního kola?

Do povinné výbavy kola patří:

- dvě na sobě nezávislé účinné brzdy s odstupňovatelným ovládním brzdového účinku
- zaslepené volné konce řídítek

- zakončení ovládacích páček brzd a volné konce řídítek musí mít hrany obaleny materiálem pohlcujícím energii, nebo musí mít hrany o poloměru zakřivení nejméně 3,2 mm
- matice nábojů kol, pokud nejsou křídlové, rychloupínací nebo v kombinaci s krytkou konce náboje, musí být uzavřené
- zadní odrazkou červené barvy, která může být kombinována se zadní červenou svítilnou nebo nahrazena odrazovými materiály obdobných vlastností. Plocha odrazky nesmí být menší než 2000 mm²
- přední odrazkou bílé barvy, tato odrazka může být nahrazena odrazovými materiály obdobných vlastností. Plocha odrazky nesmí být menší než 2000 mm²
- odrazkami oranžové barvy na obou stranách pedálů a odrazkami na paprscích kol
- za snížené viditelnosti musí být dále jízdní kolo vybaveno: světlometem svítícím dopředu bílým světlem, zadní svítilnou červené barvy, zdrojem elektrického proudu, které svou kapacitou musí zajistit svítivost světel nejméně 1,5 h bez přerušení

8.8 Co znamenají pokyny policisty, který řídí dopravu?

Následující obrázky policistů byly převzaty z: <http://www.dopravnihrstebno.cz/dopravne-informacni-okenko/motorismus/rizeni-krizovatky-policistou/>

„**Stůj!**“ pro řidiče přijíždějící směrem k čelu nebo zádům policisty.

„**Pozor!**“ pro všechny řidiče

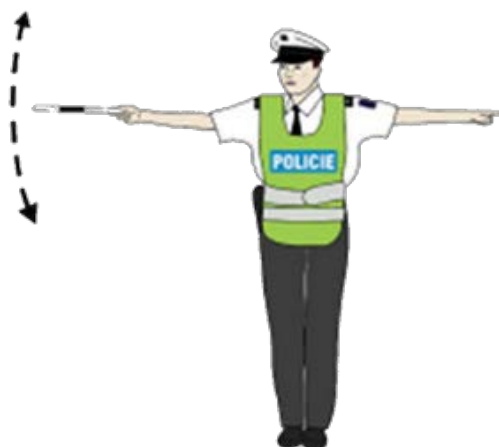

„Volno!“ pro řidiče přijíždějící směrem k pravému nebo levému boku policisty

"Stůj!" pro řidiče přijíždějící směrem k zádům a pravému boku policisty

"Volno" pro řidiče přijíždějící směrem k levému boku policisty, kteří jedou rovně nebo odbočují vpravo nebo vlevo. Pro řidiče přijíždějící směrem k čelu policisty, pokud odbočuje vpravo. Pro chodce přecházející za zády policisty.

"Zpomalit jízdu!"

"Zrychlit jízdu!"

Dlouhé zapískání na píšťalku – stůj.

Krátké přerušované pískání na píšťalku – jed'.

8.9 Přejezd pro cyklisty

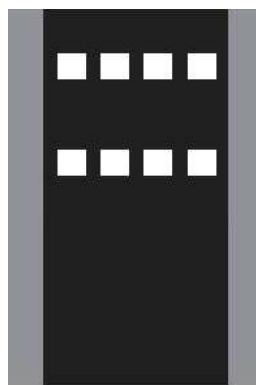
Svislá informativní dopravní značka Přejezd pro cyklisty byla v České republice zavedena vyhláškou ministerstva vnitra č. 30/2001 Sb. s účinností od 31. ledna 2001 pod označením IP 7. Novelizace vyhlášky č. 247/2010 Sb. s účinností od 14. září 2010 zavedla k dosavadní

vodorovné značce V 8a ještě značku V 8b Přejezd pro cyklisty přimknutý k přechodu pro chodce, a to ve dvou variantách (s barevnou výplní a bez barevné výplně).

Chování cyklistů předepisuje § 57 odst. 8 zák. 361/2000 Sb. Před vjezdem na přejezd pro cyklisty se cyklista musí přesvědčit, zdali může vozovku přejet, aniž by ohrozil sebe i ostatní účastníky provozu na pozemních komunikacích. Vozovku smí přejíždět, jen pokud s ohledem na vzdálenost a rychlost jízdy přijíždějících vozidel nedonutí jejich řidiče ke změně směru nebo rychlosti jízdy (což je požadavek ještě přísnější než povinnost „dát přednost“ a odpovídá termínu „neomezit“ jiného řidiče v jízdě). Na přejezdu pro cyklisty jezdí vpravo (to je uvedeno v paragrafu týkajícím se chování cyklistů). Řidič nesmí na přejezdu pro cyklisty otáčet a couvat (§ 24 odst. 4 písm. d) zák. 361/2000 Sb.

Přejezd pro cyklisty (IP7)

Přejezd pro cyklisty (V8a)

Přejezd pro cyklisty přimknutý k přechodu pro chodce (V8b)

8.10 Dopravní značka „Stezka pro cyklisty“

„Stezka pro cyklisty“ přikazuje cyklistům užít v daném směru takto označeného pruhu nebo stezky. Pruhu nebo stezky smí užít i osoba vedoucí jízdní kolo. Stezka pro cyklisty (zkráceně cyklostezka) je pozemní komunikace nebo její jízdní pás (nikoliv jen jízdní pruh), vyhrazená dopravní značkou pro jízdu na jízdním kole. Je určena pouze pro cyklistickou dopravu. Automobilová a motocyklová doprava je z ní vyloučena. Pravidla silničního provozu v České republice povolují užití stezky pro cyklisty též například jezdcům na kolečkových bruslích, lyžařům apod. Pokud není pruh pro cyklisty od vozovky pro ostatní silniční vozidla oddělen fyzicky (obrubníkem, dělicím pásem, pásem zeleně atd.), jde zpravidla pouze o tzv. vyhrazený jízdní pruh pro cyklisty, nikoliv o stezku pro cyklisty. Vztahují se na něj obdobně ta ustanovení pravidel silničního provozu, která byla psána prvořadě pro jízdní pruh vyhrazený pro autobusy nebo trolejbusy městské hromadné dopravy. Často se používá také pojem cyklostezka nebo cyklistická stezka. Cyklostezku je ovšem nutné považovat především za cyklistickou trasu (cyklotrasu) (například Cyklostezka Brno-Vídeň), která znamená orientační směrové vedení cyklistů a může být vedena jak po stezkách pro cyklisty, tak i po vhodných komunikacích společných se silniční dopravou.

8.11 Jaká platí pravidla pro pohyb chodce na kolečkových bruslích?

Bruslař je podle zákona o silničním provozu č.361/2000 Sb. Chodec - „chodec je i osoba, která tlačí nebo táhne sáňky, dětský kočárek, vozík pro invalidy nebo ruční vozík o celkové

šířce nepřevyšující 600 mm, pohybuje se na lyžích nebo kolečkových bruslích anebo pomocí ručního nebo motorového vozíku pro invalidy, vede jízdní kolo, motocykl o objemu válců do 50 cm³, psa a podobně“. Pravidla chování chodců pak popisuje Oddíl 5 zákona 361/2000 Sb. Vyplývá z toho i povinnost pohybovat se po chodníku a tam kde chodník není nebo není použitelný, pohybovat se po levé krajnici nebo co nejbližší levému okraji vozovky. Na stezce pro chodce, stejně jako na chodníku, se bruslař pohybovat může (protože je chodec) a musí si počínat tak, aby neohrozil ostatní chodce. Tady jednoznačně vstupuje do hry princip slušnosti a ohleduplnosti. Bruslař je většinou nejen rychlejší, ale i vyšší (až o 15 cm, podle velikosti koleček a výšky rámu) a tím výrazně nebezpečnější než ostatní chodci a musí proto dbát při pohybu mezi běžnými chodci maximální opatrnosti. Mállokdo si uvědomuje, že brusle nejsou slyšet a tak je potřeba pomalejší chodce včas upozornit na jeho průjezd. Bruslař se stejně jako chodci pohybuje vpravo.

Pravidla silničního provozu v ČR povolují užití stezky pro cyklisty též jezdcům na kolečkových bruslích, lyžařům apod. Stejně jako cyklisté musí bruslaři jezdit za sebou a musí si počínat tak, aby neohrozili ostatní účastníky provozu na stezce pro cyklisty. Bruslaři stejně tak jako na stezce pro chodce jezdí vpravo.

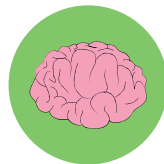

9. PŘEDKLÁDANÉ AKTIVITY PRO PRÁCI S DĚTMI

Aktivity jsou naplánovány tak, aby:

- byly v souladu s RVP ZV a splňovaly stanovené očekávané výstupy
- byly zaměřeny na témata, kde žáci při dotazníkovém šetření nejčastěji chybovali
- byly atraktivní i v době, kdy je potřeba jen relaxovat
- měl pedagog možnost výběru aktivit dle obtížnosti
- byly rovnoměrně rozptýleny mezi jednotlivé styly činností
- je pedagog mohl sestavit do ucelené řady aktivit na celý týden
- žáci mohli pracovat samostatně, ale i ve skupinách

Každá aktivita je členěna následujícím způsobem:

- název
- ikony pro rychlou orientaci

ročníky, pro které je aktivita vhodná					
styl aktivity	 výtvarná činnost	 hudební činnost	 pohybová činnost	 přemýšlení	
druh prostředí	 v herně	 venku			
časová náročnost úkolu v minutách					

- očekávaný výstup
- zadání úkolu – stačí žákům pouze přečíst
- pomůcky

Obrazové materiály k aktivitám jsou zařazeny v Příloze metodiky a jsou volně stažitelné na webových stránkách www.detivdoprave.cz.

Případné komentáře pro učitele, které jsou zahrnuty v zadání, jsou psány kurzívou. Kurzívou jsou psány i správné odpovědi k otázkám, které jsou součástí aktivit.

ROZPOZNÁŠ BEZPEČNÉ A NEBEZPEČNÉ CHOVÁNÍ CHODCŮ?

Očekávaný výstup:

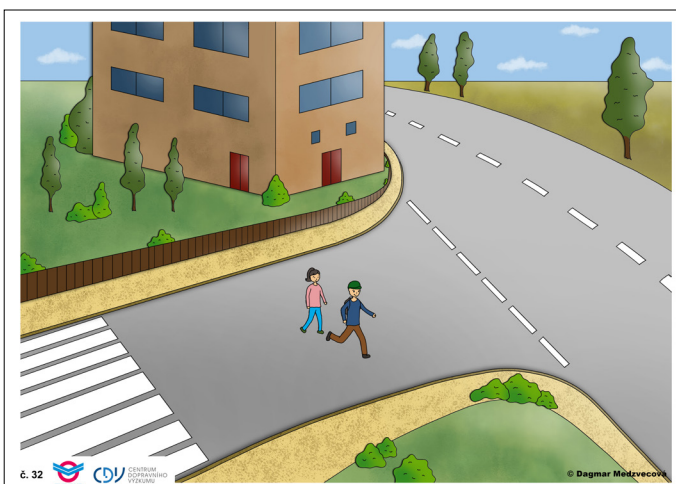
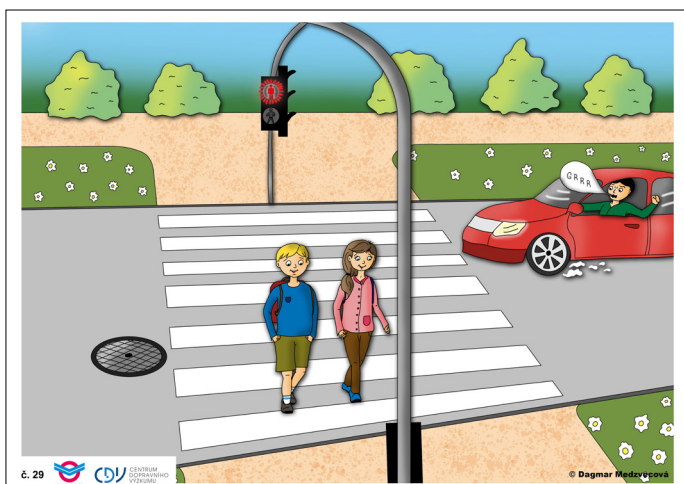
Žáci chápou rozdíl mezi bezpečným a nebezpečným chováním chodců.

Zadání úkolu:

Podívejte se na ukázky chování chodců v provozu na pozemních komunikacích. Určete, jak se chodci chovají – jestli bezpečně či nebezpečně. U nebezpečného chování vysvětlíte, jak by se chovat měli. Uvažujte, co by svým nesprávným jednáním chodci mohli způsobit sobě a dalším účastníkům provozu.

Pomůcky:

Obrázky z Přílohy: 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42.

VÝTVARNÉ ZPRACOVÁNÍ DOPRAVNÍCH ZNAČEK

Očekávaný výstup:

Žáci rozeznávají vybrané značky, chápou význam značek a dodržování pravidel.

Zadání úkolu:

Podívejte se na ukázky dopravních značek. Zamyslete se, co znamenají. Má jejich tvar a použité barvy nějaký společný význam? Ve skupině se zamyslete, pro jaké činnosti, které v životě běžně děláte, by se daly vymyslet značky, podobné těm dopravním. Pro své nápady zkuste vytvořit značky, které se budou podobat těm dopravním. Například zákazová značka (ta co něco zakazuje), by měla být kruhová s červeným lemem. Ze značek vytvořte výstavu.

Pomůcky:

Karton A4, pastelky, voskovky nebo temperry. Ukázky jednotlivých typů značek.

POZNÁVÁNÍ DOPRAVNÍCH ZNAČEK

Očekávaný výstup:

Žáci rozeznávají vybrané značky, chápou význam značek a dodržování pravidel.

Zadání úkolu:

Najděte schované dopravní značky. Setřídte je do skupin na výstražné, zákazové, příkazové, upravující přednost a informativní. Vyberte z nich ty, kterými se řídí chodci.

Pomůcky:

Obrázky dopravních značek v dostatečném počtu (minimální počet 1,5 x vyšší než počet dětí ve skupině).

POZNÁŠ, CO CHYBÍ?

Očekávaný výstup:

Žáci se seznamují s reflexními prvky, jejich funkcí a možnostmi jejich použití.

Zadání úkolu:

Posadte se do kruhu. Uprostřed kruhu jsou následující předměty (vyjmenujte předměty denní potřeby a reflexní prvky, které umístíte do kruhu). Vybereme vždy jednoho z vás, který se otočí a zakryje si oči. Další pak schová za zády jeden z předmětů. Cílem hry je uhodnout, který z předmětů chybí. Ve hře se budete střídat.

Pomůcky:

Reflexní páska, reflexní vesta, reflexní odrazka na karabince, kšiltovka s reflexními prvky, baterka, předměty denní potřeby.

JAK ŤUKÁ SEMAFOR

1.

2.

10

Očekávaný výstup:

Žáci rozeznávají signály světelné signalizace pro přechod komunikace dle zvuku. Respektují pravidla.

Zadání úkolu:

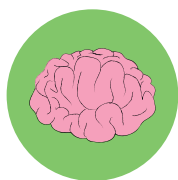
Věděli jste, že semafor pro chodce má na rozdíl semaforu pro vozidla pouze dvě barvy? Co znamenají? Všimli jste si, že semafor pro chodce vydává pomalý a rychlý zvuk? Proč tomu tak je a jaká rychlost zvuku odpovídá kterému barevnému signálu? Zahrajeme si na semafor pro chodce. Když budu klepat dřívky pomalu, znamená to, že semafor signalizuje červeným signálem – stůj. Všichni budete stát. Pokud budu klepat dřívky rychle, znamená to zelený signál – volno a můžete jít. Protože silnici nikdy nepřecházíme běháním, nebudete u aktivity běhat. Budete chodit rychlou chůzí a budete neustále sledovat silniční provoz okolo sebe. Budete opatrní, abyste se s někým nesrazili. Při přecházení na semaforu se i přes pokyn jeho signalizace musíte řídit i situací v silničním provozu. Mohlo by se stát, že i když přecházíte „na zelenou“, některý z řidičů nebude respektovat toto pravidlo a může vás srazit. Proto je nutné se před samotným přecházením vždy rozhlédnout, i když se řídíme světelnou signalizací.

Pomůcky:

ozvučná dřívka

REPORTÉR NA DOPRAVNÍM HŘIŠTI

Očekávaný výstup: Žáci správně vybírají místo pro bezpečné přecházení komunikace.

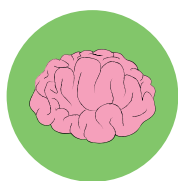
Zadání úkolu:

Učitel nejprve provede instruktáž přecházení silnice a praktickou ukázkou na dopravním hřišti. Poté následuje hra.

Vytvořte skupiny po 3 – 5. Vyberte na dopravním hřišti místo, kde natočíte svoji reportáž. S kamarády se dohodněte, kdo bude reportér, kameraman a herec a co budete chtít v reportáži sdělit. Zaměřte se na správné přecházení na přechodu a bez přechodu. Můžete vytvořit i reportáž po dopravní nehodě, při které došlo ke srážce vozidla s chodcem při špatném přecházení. Rozeberte však důvody nehody a varujte diváky před podobnými situacemi. Reportáž by neměla přesáhnout 5 minut délky. Ve družině poté vyhodnoťte zdařilost jednotlivých videí.

Pomůcky: Nahrávací zařízení.

CHODEC NA DOPRAVNÍM HŘIŠTI

Očekávaný výstup:

Žáci si vyzkouší bezpečnou chůzi jednotlivců, malých skupin a organizované skupiny.

Zadání úkolu:

Prohlédněte si obrázky z Přílohy a okomentujte, kde se chodci pohybují na chodníku a silnici správně. Uveďte, proč je rozdíl v chůzi po silnici vlevo nebo vpravo a určete, kdy půjdete po jaké straně a proč. Na dopravním hřišti vyzkoušejte různé varianty, dobré i špatné, vyfoťte se a vytvořte nástěnku s komentáři.

Pomůcky:

Obrázky z Přílohy – 34, 36, 37, 41, 42, dopravní hřiště, fotoaparát, materiál na tvorbu nástěnky.

PROCHÁZKA PO OKOLÍ ŠKOLY

Očekávaný výstup:

Žáci přemýšlejí o tom, jak vypadá okolí školy a dokážou se zde orientovat. Všimají si chodníků, silnic, míst se zvýšeným potenciálním nebezpečím, přechodů pro chodce. Umějí naplánovat bezpečnou cestu po okolí školy, nejkratší a nejbezpečnější trasu z místa A do místa B.

Příprava:

Zmapovat si místa s přechody pro chodce v blízkosti školy.

Zadání úkolu:

V herně: prohlédněte si mapu okolí vaší školy. Vyznačte zde barevně následující místa, popis barev dejte do legendy mapy: základní školu, dětská hřiště, parkoviště, obchodní domy, nebezpečné silnice s vyšším provozem, přechody pro chodce, světelnou signalizaci, zastávky MHD. Poté spočítejte, kolik přechodů pro chodce jste zaznačili.

Venku: vezměte si s sebou mapu, kterou jste v herně vyznačili. Zorientujte se, kde stojíte. Naplánujte trasu tak, abyste za 30 minut prošli co nejvíce přechodů pro chodce.

Do mapy doplňte ty, které jste zapomněli zaznačit.

Pomůcky:

Mapa okolí školy ve formátu A3, fotoaparát.

MAPA IDEÁLNÍ ČTVRTĚ

Očekávaný výstup:

Žáci si uvědomují, že existují různé skupiny chodců s různými záměry svých tras. Tito chodci mají své požadavky na bezpečnou cestu a pohodlí cesty. Uvědomují si, jak vypadá místo kde žijí, co by na tomto místě chtěli změnit nebo co se jim naopak líbí a co jim vyhovuje. Přemýšlí o bezpečných a nebezpečných místech ve svém okolí. Aktivně si uvědomují hrozící nebezpečí.

Zadání úkolu:

Vaším úkolem je vytvořit mapu ideální čtvrtě. Čtvrť je místo, kde bydlíte a jeho nejbližší okolí. Kde máte dům, kam chodíte do školy, na nákupy, na sportovní kroužky, do parku a podobně.

Nejprve vytvořte skupiny po 5 kamarádech. Přemýšlejte, co všechno potřebujete mít na dosah vašeho bydliště. Kam často chodíte a co potřebujete mít blízko. Přemýšlejte, kudy chodíte a s jakým nebezpečím se tam setkáváte. Je ve vašem okolí hodně parkovišť? Přecházíte cestou do školy velké množství silnic? Chodíte po přechodu nebo na místech, kde přecházíte silnice, přechody nejsou? Potkáváte lidi se psy? Je vám to příjemné? Nebo se psů bojíte? Na velký papír ve skupině vypište vše, co byste rádi do mapy své čtvrti zanesli.

Na další papír napište, jaké role budou mít chodci ve vaší čtvrti. Role jsou například – maminky s kočárky, děti ze školky, žáci základní školy, pejskaři atd. Snažte se přijít na co nejvíce lišících se rolí chodců. Vzájemně si mezi skupinami vymyšlené role odprezentujte.

Na přípravu máte 7 min, na prezentaci 2 min pro každou skupinu.

V každé skupině se domluvte, co všechno z vyjmenovaných nápadů do mapy nakonec zanesete. Každá skupina dostane velký papír (A0), na který zakreslíte mapu čtvrti. Nakreslete tam obytné domy, školu a další místa, která jste vymysleli jako pro život potřebná. Přemýšlejte, jak se k těmto místům budou lidé dostávat a zakreslete chodníky, silnice, přechody pro chodce a podobně.

Z časopisů vystříhejte nebo vytrhejte postavy, další můžete vytrhat z papíru a nalepte je. Pokud je v mapě nějaké nebezpečné místo, označte ho.

Výsledné koláže si vzájemně představte a vyvěste na výzdobu. Pokud vás práce bavila, můžete pokračovat dál. Vezměte barevné fixy nebo barevné vlny či jiné provázky, které namočte do lepidla. Vyznačte trasy jednotlivých chodců, kudy se budou pohybovat. Do mapy vytvořte legendu. Tedy označení toho, co která barva znamená. Například červená = trasa maminky procházející se s kočárkem. Všimněte si, že každá skupina chodců si pro svoji trasu vybírá jiná místa.

Pomůcky:

Papíry A0 dle počtu utvořených skupin, tempery, vodovky, pastelky, voskovky, lepidla, staré časopisy s obrázky postav a domů, barevné fixy, barevné vlny, papíry A3 na zapisování poznámek skupin.

ZÁVODY V OBLÉKÁNÍ REFLEXNÍCH PRVKŮ

1.

2.

3.

4.

10

Očekávaný výstup:

Žáci se seznamují s reflexními prvky, jejich funkcí a možnostmi jejich použití.

Zadání úkolu:

Rozdělte se do 2 skupin, ve kterých utvořte 2 zástupy. Hra bude mít charakter štafety. Celý zástup bude postupně plnit jeden úkol. Cílem každého z vás je doběhnout co nejrychleji do cíle a tam splnit zadaný úkol, běžet zpět a předat štafetu. Až se vystřídá v úkolu celý zástup, poslední ze soutěžících v zástupu odškrtnává úkol a pokračuje se s jiným úkolem.

Za každý splněný úkol získáváte 1 reflexní prvek. Reflexní prvek umístíte na nejmladšího účastníka vašeho zástupu. Vyhrává družstvo, které obleče svého kamaráda reflexními prvky za kratší dobu. Před začátkem hry si všechny reflexní prvky prohlédněte a pojmenujte.

Úkoly v cíli:

- 5 kliků (dámských)
- 5 dřepů
- 5 žabáků
- 5 sedů lehů
- 3x oběhnout židli

Pomůcky:

Reflexní páska, reflexní vesta, reflexní odrazka na karabince, kšiltovka s reflexními prvky, baterka, židle.

JAK RYCHLE JEDE AUTO A JAK RYCHLE BĚŽÍM JÁ?

Očekávaný výstup:

Žáci si uvědomují, jak rychle jede osobní automobil a jak jsou chodci v závislosti na barvě svého oblečení vidět za snížené viditelnosti. Uvědomují si, že doba, kterou má řidič na reakci a vyhnutí se chodci jdoucím po silnici, je velmi krátká. Poznávají reflexní prvky a umí je využít.

Zadání úkolu:

Tipujte, na jakou vzdálenost vidí řidič jedoucího vozidla chodce ve tmě. Věděli jste, že čím rychleji auto jede, tím méně má řidič času na chodce reagovat a vyhýbat se mu? Proto se může stát, že při nedostatečné viditelnosti může být chodec na silnici vozidlem sražen. Co může chodec udělat pro zvýšení svého bezpečí v době, kdy se pohybuje v silničním provozu za snížené viditelnosti?

- Pokud jde na silnici, měl by jít vždy vlevo, tedy proti jízdě vozidel. Vozidla rychleji uvidí a může se uhýbat na stranu do krajnice.
- Svoji viditelnost zvýší co nejvíce světlým oblečením, ideálně bílým s použitím reflexních prvků, které odrážejí svit auta.
- V ruce může chodec držet baterku, kterou ovšem nesmí svítit proti jedoucím autům a oslňovat řidiče. Nejlépe je svítit s ní před sebe na vozovku.

Na hřišti naměřte trasu na vzdálenosti 18 m, 55 m a 200 m. Jeden po druhém tyto vzdálenosti překonejte a zapište si, jakého času jste dosáhli. Porovnejte svoje výkony s výkonem auta, které jede rychlostí 50 km/h (dovolená rychlost jízdy v obci), 60 km/h – rychlost překročená o 10 km/h a 100 km/h, rychlost auta mimo obec, kdy řidič porušuje pravidla a překročil dovolenou rychlost o 10 km/h.

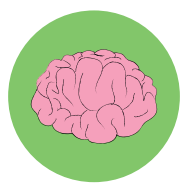
Pomůcky:

Měřicí pásmo, vytištěné tabulky pro zápis rychlostí.

	já	auto 50 km/h	auto 60 km/h	auto 100 km/h
18 m - modrá		1 s	1 s	<1 s
55 m - bílá		4 s	3 s	2 s
200 m - reflexní		14 s	12 s	7 s

NERISKUJ V DOPRAVĚ – těžší varianta

Očekávaný výstup:

Žáci si komplexně zopakují nabyté znalosti, popřípadě získají nové znalosti v oblasti bezpečnosti v silničním provozu.

Příprava:

Na velký formát papíru překreslit tabulku s body nebo vytisknout na formát A2.

Zadání úkolu:

Rozdělte se na 3 týmy – tým červených, modrých a žlutých. Každý tým si zvolí svého kapitána. Před vámi je tabulka s možnostmi otázek. Nejprve rozlosujeme (kámen nůžky, papír), kdo bude začínat a v jakém sledu týmů se bude hrát. Tým, který je na řadě si vybere druh otázky, na kterou chce odpovídat. Jeden sloupec otázek je určen pro soupeře. Tým tedy může přidělat starosti svému soupeři tím, že mu nechá položit otázku. Mezi všemi otázkami se skrývají 3 bonusy, kdy tým dostane body bez položení otázky. Pokud odpovíte na otázku správně, body se přičtou. Pokud odpovíte špatně, body se odčítají. Můžete jít i do mínusu. Hra končí po vyčerpání všech otázek. Vítězí tým, který má nejvyšší počet bodů.

Dopravní značky	Bezpečnost v silničním provozu	Snížená viditelnost	Pojmy	Otázka pro soupeře
1 000	1 000	1 000	1 000	1 000
2 000	2 000	2 000	2 000	2 000
3 000	3 000	3 000	3 000	3 000
5 000	5 000	5 000	5 000	5 000
10 000	10 000	10 000	10 000	10 000

Pomůcky:

velký papír na překreslení tabulky s otázkami, vytištěné otázky, ukázky dopravních značek dle otázek.

Dopravní značky (nutné mít jejich ukázky):

1 000	Děti
2 000	Stezka pro chodce
3 000	Pozor, přechod pro chodce
5 000	Zastávka autobusu
10 000	Obytná zóna

Bezpečnost v silničním provozu:

1 000	Jaký barevný signál svítí na přechodu pro chodce se signalizací (semaforem), když můžeme přecházet silnici? <i>(zelený)</i>
2 000	Má chodec absolutní přednost na přechodu pro chodce? Neboli musí auto vždy zastavit, pokud na přechodu stojí člověk a chce přejít silnici? <i>(Ne, přechod pro chodce slouží lidem jako bezpečné a přehledné místo pro přecházení, řidiči aut mohou dát chodci na přechodu přednost, ale není to jejich povinnost. Pokud tě řidič na přechodu pouští, je dobré s ním mít oční kontakt, popřípadě mu jako poděkování zamávat a ověřit si, že o tobě ví. Může se stát, že se domníváš, že tě pouští, ale není tomu tak. Je potřeba si to ověřit)</i>
3 000	Když chodec přechází na zelený signál semaforu, je povinen se rozhlédnout? Může se stát, že by ho na zelený signál při přecházení vozovky srazilo auto? <i>(Rozhlédnout se musí vždy, i když svítí zelená. Nepozorní řidiči mohou signál nerespektovat a chodce srazit, i když má chodec přednost v přecházení)</i>
5 000	BONUS
10 000	Je hra na chodníku bezpečná? Když skáčeš panáka nebo maluješ na chodníku? Je dobré si takto hrát? <i>(Ne, hra patří na hřiště nebo do parku. I když si děti myslí, že jsou hodné a nezlobí, hra na chodníku je vždy nebezpečná. Nikdy si nehraj na chodníku, vedle kterého je silnice)</i>

Snížená viditelnost:

1 000	BONUS
2 000	Co nepatří mezi stav snížené viditelnosti? A) mlha B) déšť C) jasno bez mraků D) šero E) tma
3 000	Vyjmenuj alespoň 3 věci, kterými můžeš zvýšit svoji bezpečnost při snížené viditelnosti (v mlze). <i>(reflexní vesta, reflexní páska, baterka)</i>
5 000	Co znamená pojem reflexní? A) svítící B) světlo odrážející C) světlo pohlcující
10 000	S jakým předstihem tě řidič vozidla uvidí, pokud máš na sobě reflexní prvky? A) na 200 m B) na 20 m C) na 10 m

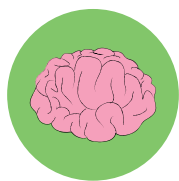
Pojmy:

1 000	Vysvětli pojem „ dopravní nehoda “. <i>(Jedná se o srážku jednoho či více dopravních prostředků, při které dojde ke hmotné škodě (poškození vozidla) a může při ní dojít ke zranění osob)</i>
2 000	Vysvětli pojem „ airbag “. <i>(Je to vak, který se při dopravní nehodě nafoukne před cestujícím ve vozidle a ochrání ho před nárazem hlavy do volantu, palubní desky nebo okna)</i>
3 000	Další pojem je „ chodec “. Je člověk vedoucí kolo stále chodcem nebo už se jedná o cyklistu? <i>(člověk vedoucí kolo je chodec, nikoliv cyklista)</i>
5 000	Vysvětli pojem „ komunikace “. <i>(Je to dopravní cesta určená k pohybu vozidel a chodců. V České republice se dělí na dálnice, silnice, místní komunikace a pozemní komunikace)</i>
10 000	Vysvětli zkratku „ MHD “. <i>(Městská hromadná doprava)</i> Pro žáky, kteří žijí ve městě, kde MHD není, zvolíme otázku: Které složky patří do integrovaného záchranného systému ? <i>(zdravotní záchranná služba, policie, hasiči)</i>

Otázka pro soupeře:

1 000	Seřaď barvy oblečení podle viditelnosti od nejviditelnější po nejméně viditelné za tmy. Červená, černá, modrá, bílá, reflexní. <i>(Reflexní, bílá, červená, modrá, černá.)</i>
2 000	Jaká část oblečení by měla být za snížené viditelnosti opatřena reflexní páskou přednostně? Nohy nebo ruce? <i>(Nohy. Reflektory aut míří do spodní části těla a řidič rozezná dříve nohy člověka než zbytek těla. Proto je dobré si reflexní prvky umisťovat přednostně na nohy a poté na ruce a pohyblivé části)</i>
3 000	BONUS
5 000	Kolik kol má jednostopé vozidlo, tedy takové, jehož stopa tvoří jednu čáru? <i>(2 za sebou. Je to například motorka nebo jízdní kolo)</i>
10 000	Auto jede 90 km/h, což je maximální dovolená rychlost mimo obec. Tato rychlost odpovídá rychlosti 25m/s. Za jak dlouho ujede auto 200 m, čili vzdálenost, na kterou vidí řidič chodce s reflexními prvky ve tmě? <i>(za 8 s)</i>

NERISKUJ V DOPRAVĚ – lehčí varianta

Očekávaný výstup:

Žáci si komplexně zopakují nabyté znalosti, popřípadě získají nové znalosti v oblasti bezpečnosti v silničním provozu.

Příprava:

Na velký formát papíru překreslit tabulku s body nebo vytisknout na formát A2.

Zadání úkolu:

Rozdělte se na 3 týmy – tým červených, modrých a žlutých. Každý tým si zvolí svého kapitána. Před vámi je tabulka s možnostmi otázek. Nejprve rozlosujeme (kámen, nůžky, papír), kdo bude začínat a v jakém sledu týmů se bude hrát. Tým, který je na řadě si vybere druh otázky, na kterou chce odpovídat. Jeden sloupec otázek je určen pro soupeře. Tým tedy může přidělat starosti svému soupeři tím, že mu nechá položit otázku. Mezi všemi otázkami se skrývají 3 bonusy, kdy tým dostane body bez položení otázky. Pokud odpovíte na otázku správně, body se přičtou. Pokud odpovíte špatně, body se odčítají. Můžete jít i do mínusu. Hra končí po vyčerpání všech otázek. Vítězí tým, který má nejvyšší počet bodů.

Dopravní značky	Bezpečnost v silničním provozu	Snížená viditelnost	Pojmy	Otázka pro soupeře
2	2	2	2	2
3	3	3	3	3
4	4	4	4	4
5	5	5	5	5
10	10	10	10	10

Pomůcky:

velký papír na překreslení tabulky s otázkami, vytištěné otázky, ukázky dopravních značek dle otázek.

Dopravní značky (nutné mít jejich ukázky):

2	Stezka pro chodce
3	Obytná zóna
4	Přechod pro chodce
5	Děti
10	Pozor, přechod pro chodce

Bezpečnost v silničním provozu:

2	Po které straně chodníku chodíme? Po pravé nebo po levé? <i>(po pravé)</i>
3	Jaký barevný signál svítí na přechodu pro chodce se signalizací (semaforem), když můžeme přecházet vozovku? <i>(zelený)</i>
4	Má chodec absolutní přednost na přechodu pro chodce? Neboli musí auto vždy zastavit, pokud na přechodu stojí člověk a chce přejít silnici? <i>(Ne, přechod pro chodce slouží lidem jako bezpečné a přehledné místo pro přecházení, řidiči aut mohou dát chodci na přechodu přednost, ale není to jejich povinnost. Pokud tě řidič na přechodu pouští, je dobré s ním mít oční kontakt, popřípadě mu jako poděkování zamávat a ověřit si, že o tobě ví. Může se stát, že se domníváš, že tě pouští, ale není tomu tak. Je potřeba si to ověřit)</i>
5	BONUS
10	Je hra na chodníku bezpečná? Když skáčeš panáka nebo maluješ na chodníku? Je dobré si takto hrát? <i>(Ne, hra patří na hřiště nebo do parku. I když si děti myslí, že jsou hodné a nezlobí, hra na chodníku je vždy nebezpečná. Nikdy si nehraj na chodníku, vedle kterého je silnice)</i>

Snížená viditelnost:

2	Vyjmenuj alespoň 3 věci, kterými můžeš zvýšit svoji bezpečnost při snížené viditelnosti (v mlze). <i>(reflexní vesta, reflexní páska, baterka)</i>
3	Který muž bude nejdříve viděn řidičem auta ve tmě? Ten, který má černé tričko, ten který má bílé tričko nebo ten, který má černé tričko opatřené reflexními prvky? <i>(ten, který má černé tričko opatřené reflexními prvky)</i>
4	Co nepatří mezi stav snížené viditelnosti? A) mlha B) déšť C) jasno bez mraků D) šero E) tma
5	Jaká část oblečení by měla být za snížené viditelnosti opatřena reflexní páskou přednostně? Nohy nebo ruce? <i>(Nohy. Reflektory aut míří do spodní části těla a řidič rozezná dříve nohy člověka než zbytek těla. Proto je dobré si reflexní prvky umisťovat přednostně na nohy a poté na ruce a pohyblivé části)</i>
10	BONUS

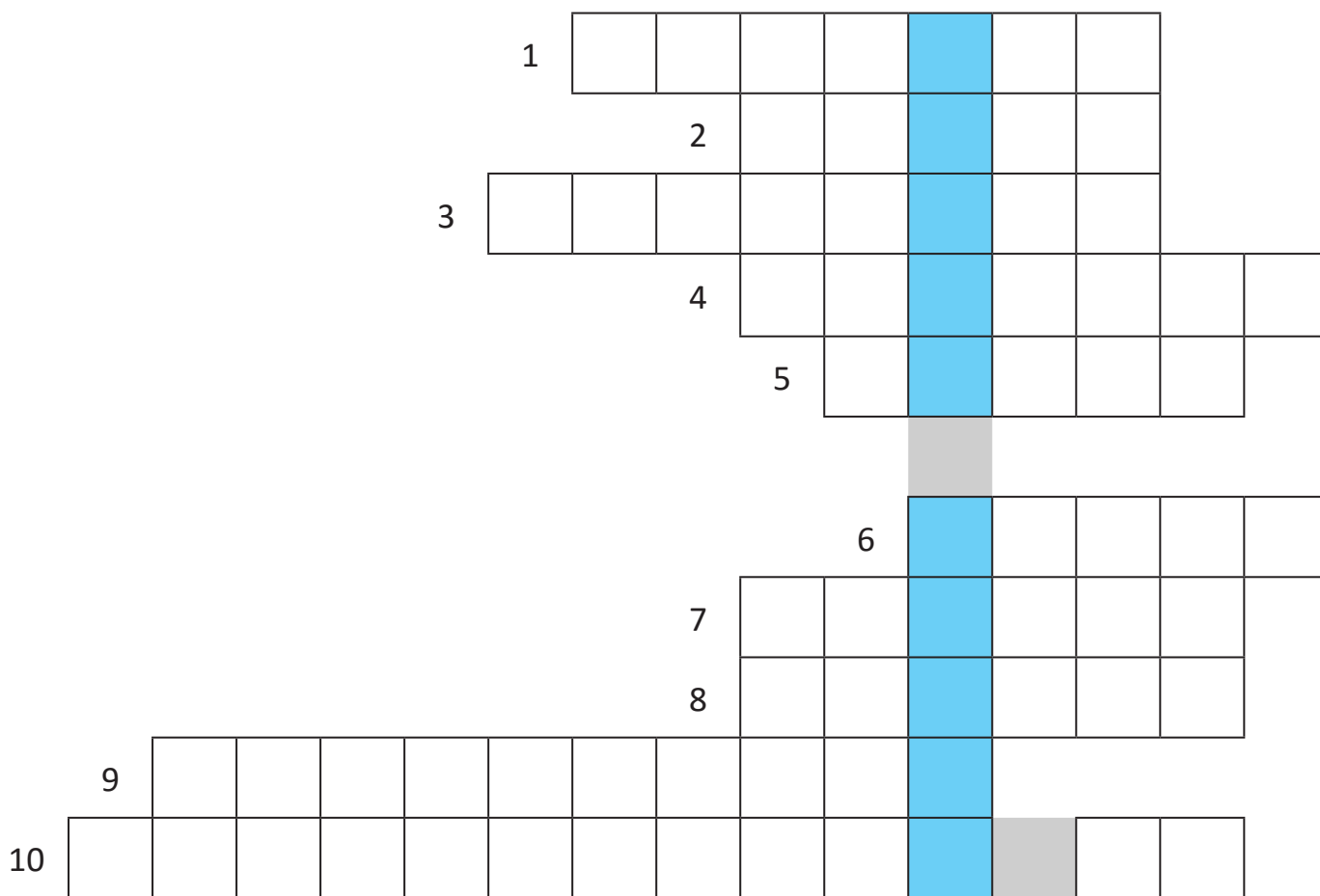
Pojmy:

2	Co je to „světelná signalizace“? A) semafor B) baterka
3	Kdo je to „chodec“? <i>(Je to člověk, pohybující se pomocí chůze. Může vést psa nebo kolo. Pořád se jedná o chodce. Chodci se pohybují nejčastěji po chodnících. Při přecházení silnice dbají své bezpečnosti a udržují kontakt se svým okolím tím, že se rozhlíží.)</i>
4	Co je to „přechod pro chodce“? <i>(Je to místo na pozemní komunikaci, určené pro přecházení chodců. Přechod pro chodce je označený dopravní značkou. Na silnici je pak vyznačený bílými pruhy. Někdy se mu lidově říká „zebra“.)</i>
5	Vysvětli pojem „tunel“. <i>(Je to dopravní stavba, která vede pod zemí nebo vedoucí skrz kopec nebo skálu. Propojuje dvě nedostupná místa. Může jím vést silnice nebo třeba železnice)</i>
10	Co je to „mapa“? <i>(Mapa je obraz, na kterém je zachycen zemský povrch. Může na ní být zachycen detail města nebo třeba celý svět. Pak by se jednalo o mapu světa. Pokud je tato mapa zobrazena na kouli, říká se jí glóbus. Když neznáme cestu, mapa nám často napoví, kudy máme jít)</i>

Otázka pro soupeře:

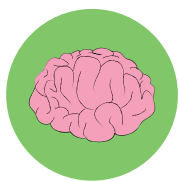
2	Když jde chodec po silnici, protože jde po úseku, kde není chodník, po které straně musí jít? A) Vlevo, tak aby auta, která ho budou objíždět, viděl už z dálky. B) Vpravo, tak aby šel po směru jízdy aut.
3	Která barva na semaforu pro vozidla říká „pozor“? (žlutá)
4	BONUS
5	Jaká část oblečení by měla být za snížené viditelnosti opatřena reflexní páskou přednostně? Nohy nebo ruce? <i>(Nohy. Reflektory aut míří do spodní části těla a řidič rozezná dříve nohy člověka než zbytek těla. Proto je dobré si reflexní prvky umísťovat přednostně na nohy a poté na ruce a pohyblivé části)</i>
10	Proč semafor pro chodce vydává ťukavý zvuk odlišující červený a zelený signál? <i>(Aby se dle zvuku mohli orientovat nevidomí lidé, kteří nevidí. Ti se orientují převážně po sluchu.)</i>

1. Název dopravního prostředku pro hromadné cestování.
2. Jaká svítí na semaforu barva, když semafor vydává signál „pozor“. Tato barva je umístěna uprostřed.
3. Co musí udělat řidič před zastavením auta, aby zpomalil vozidlo?
4. Jaký dopravní prostředek létá ve vzduchu?
5. Jak se lidově říká přechodu pro chodce?
6. Do které ze stran se díváme jako první, když se rozhlížíme při přecházení?
7. Které místo je pro hru venku nejbezpečnější?
8. Jak se nazývá část ulice, po které chodí chodci? Tato část je většinou ohraničena obrubníkem.
9. Jak se nazývá místo, kde jsou zaparkovaná auta?
10. Co musíme udělat jako první, když se chystám přejít silnici?

KŘÍŽOVKA 2

Očekávaný výstup:

Žáci si osvěží pojmy související s dopravou a bezpečností v silničním provozu. Zamyslí se nad pojmem snížená viditelnost a přemýšlí, jak svoji viditelnost v provozu na pozemních komunikacích mohou zvýšit.

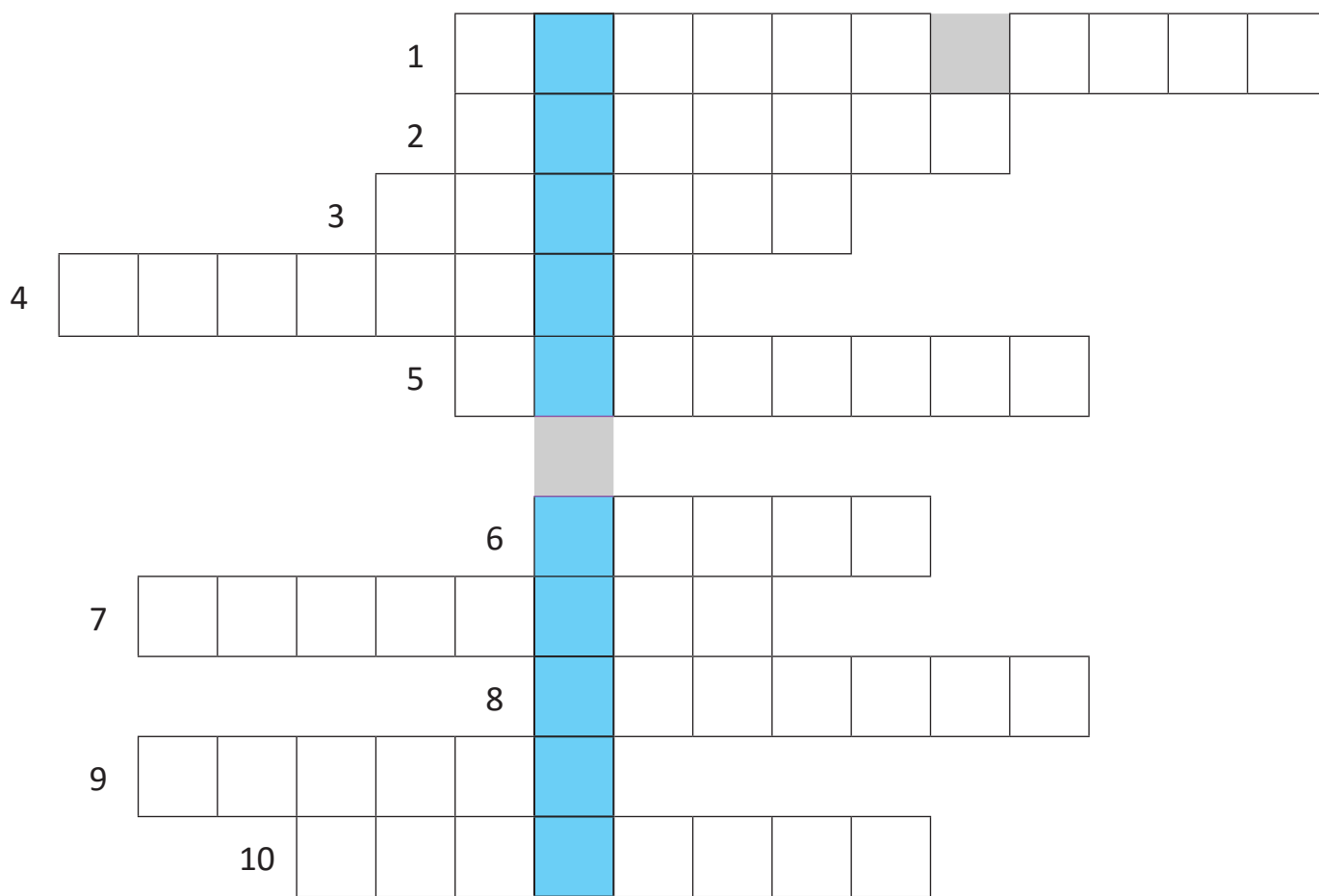
Zadání úkolu:

Odpovězte na otázky, správné odpovědi napište do křížovky a zjistěte, jaká je tajenka. Poté si s pedagogem popovídejte, co znamená pojem snížená viditelnost a jak tento pojem souvisí s bezpečností chodců. Podívejte se na slova doplněná do křížovky a určete, na kterých místech byste měli používat reflexní prvky v době snížené viditelnosti. *(V obytné zóně, na chodníku, na krajnici, na zastávce. Pozor, na dálnici se chodci nesmí pohybovat.)*

Pomůcky:

Psací potřeby, vytištěné křížovky.

				1	O	B	Y	T	N	Á		Z	Ó	N	A
				2	A	U	T	O	B	U	S				
			3	CH	O	D	N	Í	K						
4	C	Y	K	L	I	S	T	A							
				5	R	E	F	L	E	X	N	Í			
				6	V	L	E	V	O						
7	K	R	A	J	N	I	C	E							
				8	D	Á	L	N	I	C	E				
9	H	Ř	I	Š	T	Ě									
				10	Z	A	S	T	Á	V	K	A			

1. Jak se říká ulici, která je označena zvláštní dopravní značkou, kde chodci mohou chodit po silnici a děti si zde mohou hrát?
2. Dopravní prostředek pro hodně osob.
3. Jak se nazývá část ulice, po které chodí chodci? Tato část je většinou ohraničena obrubníkem.
4. Jak se říká člověku, který jede na kole?
5. Jak se nazývají prvky, jako je vesta nebo páska, které při odrazu světla svítí a zvyšují tak tvoji bezpečnost při snížené viditelnosti (ve tmě, v mlze)?
6. Do které ze stran se rozhlédneš jako první, když se chystáš přecházet silnici?
7. Jak se říká okrajové části silnice? Od jízdního pruhu je většinou oddělena čarou. Na volném prostranství se vedle tohoto místa obvykle nachází příkop.
8. Pozemní komunikace, kde auta mohou zpravidla jezdit až 130 km/h. Nesmí zde jezdit kola ani chodit chodci.
9. Místo, které je nejbezpečnější pro venkovní hry.
10. Místo, kde zastavují autobusy, tramvaje nebo trolejbusy.

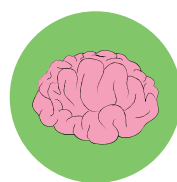
POZNÁŠ ZVUKY Z DOPRAVY?

1.

2.

3.

4.

10

Očekávaný výstup:

Žáci si všímají zvuků, které kolem sebe slyší. Rozpoznávají zvuky, které jsou spojeny s nebezpečím.

Zadání úkolu:

Poslouchejte zvuky, které vám budou pouštěny. Přemýšlejte, odkud tyto zvuky znáte a jestli patří mezi zvuky dopravy nebo zvuky jiné. Hlaste se.

Zvuky z dopravy: houkající sanitka, policie, zvukový signál na železničním přejezdu, brzdící vlak, tramvaj, autobus, trolejbus, náraz automobilu, startující auto, zvonek jízdního kola, siréna.

Zvuky zvířat: hroch, slon, opice, prase, kočka, pes, kohout, slepice.

Zvuky z domácnosti: splachování WC, tekoucí voda, vysavač, pád poklice na zem.

Pomůcky:

Přehrávač zvukových záznamů, zvukové záznamy.

OBLEČ KLUKA DO TMY

1.

2.

3.

4.

45

Očekávaný výstup:

Žáci poznávají reflexní prvky a znají význam jejich použití.

Zadání úkolu:

DISKUSE

Umíte odpovědět na následující otázky?

- Co to jsou reflexní prvky?
- Které reflexní prvky znáte?
- Proč je používáme?
- Čemu se říká snížená viditelnost?

Vystřihovánka: Vodovými barvami nebo prašnými křídami vymalujte části těla chlapce z vystřihovánky. Po zaschnutí vystříhejte tělo chlapce a slepte. Vystříhejte reflexní prvky ze skládačky a nalepte je na tělo chlapce. Vystřihovánku vystavte ve třídě.

Experiment: Oblečte na sebe reflexní prvky a zatemněte místnost. Postavte se vedle sebe tak, aby vždy stál ve dvojici jeden s reflexními prvky a druhý bez nich. Posviťte na sebe baterkou nebo se vyfotografujte s bleskem. Zhodnoťte, kdo je na fotografii více vidět a všimněte si, jak světlo blesku osvítilo reflexní části. Při svitu baterkou testujte, jak se odrazí světlo baterky o reflexní části oděvu.

Pomůcky:

Reflexní prvky, vystřihovánka – Příloha - obr. 43 a-f, vodové barvy a štětce nebo prašné křídý, nádobka na vodu, baterka, fotoaparát nebo mobilní telefon s fotoaparátem.

VÝROBA OBRÁZKŮ ZE ZAŽEHLOVACÍCH KORÁLKŮ

1.

2.

3.

4.

60

Očekávaný výstup:

Žáci si uvědomují možná rizika při pohybu v silničním provozu, dbají své bezpečnosti. Rozpoznávají dopravní značky.

Zadání úkolu:

Dle ukázkových obrázků nebo dle vlastní fantazie vytvořte pomocí zažehlovacích korálek obrázky bezpečného a nebezpečného chování. V případě, že máte méně času, vytvořte dopravní značky dle předlohy obrázků dopravních značek. Obrázky si nechte od dospělého člověka zažehlit dle návodu na zažehlovacích korálcích.

Pomůcky:

Zažehlovací korálky, destičky na tvorbu obrázků ze zažehlovacích korálek, šablony, žehlička, pečicí papír, žehlicí prkno.

JÁ NA PŘECHODU PRO CHODCE

1.

60

Očekávaný výstup:

Žáci chápou význam přechodu pro chodce.

Zadání úkolu:

Věděli jste, že přechod pro chodce značí bezpečné místo pro přecházení silnice, ale chodci zde nemají přednost před auty? Když budete chtít přecházet silnici, vždy vyberte správné místo, kde je vidět do obou stran. Důkladné rozhlédnutí se před vlastním přecházením vám může zachránit život. Pokud se v tomto dosahu vyskytuje přechod pro chodce, je dobré jej využít. Namalujte sebe, jak jdete po přechodu. Nejprve na tvrdý karton namalujte sami sebe a vystříhněte se. Poté vystříhněte bílé pruhy přechodu pro chodce a ty nalepte na černý papír. Sebe pak dolepte na přechod, jak přecházíte. S kamarády si společně zavzpomínejte, kde v blízkosti vaší školy máte přechody pro chodce a jestli přes ně přecházíte.

Pomůcky:

Černý papír, tvrdý bílý karton, pastelky, nůžky, lepidla.

OBYTNÁ ZÓNA

1.

2.

3.

4.

60

Očekávaný výstup:

Žáci chápou význam dopravní značky Obytná zóna. Ví, jak se v obytné zóně mohou chovat a jak se musí chovat ostatní účastníci silničního provozu.

Zadání úkolu:

Poznáváte tyto dopravní značky („Obytná zóna“) a („Konec obytné zóny“)? Jaká platí pravidla pro pohyb v obytné zóně? (společně si odpovíme na tyto otázky)

Namalujte novou značku obytné zóny, aby vypadala jinak než oficiální značka obytné zóny, avšak aby respektovala vše, co v obytné zóně platí. Tedy: v obytné zóně chodci smějí pohybovat po celé šířce pozemní komunikace, hra dětí je v obytné zóně dovolená, stání je povoleno pouze na místech označených jako parkoviště, nejvyšší dovolená rychlost je 20km/h, chodci a hrající si děti musí umožnit jízdu vozidlům.

Výkres A3 natřeme inkoustem a necháme jej zaschnout. Poté vezmeme zmišník a podle vlastní fantazie a dle zadaných podmínek jím nakreslíme obsah značky. Po ukončení malování si zhodnotíme, která značka se nejvíce liší od originálu, když splňuje všechna pravidla, která v obytné zóně platí.

Pomůcky:

Ukázka značky „Obytná zóna“ a „Konec obytné zóny“, tvrdé výkresy A3, inkoust, štětce, zmišlíky.

NÁCVIK PŘECHÁZENÍ SILNICE

1.

2.

3.

4.

30

Očekávaný výstup:

Žáci si vyzkouší bezpečnou chůzi přes místní komunikaci.

Zadání úkolu:

Postavte se do zástupu na okraj chodníku, kde budete přecházet silnici. Jeden po druhém budete přecházet. Než začnete, musíte se rozhlédnout, zdali je provoz na silnici bezpečný a nepřibližuje se k vám žádné vozidlo. Rozhlížet se budete nejprve vlevo, posléze vpravo, a pokud bude situace vhodná k přecházení, rozhlédnete se znovu vlevo a zahájíte přesun na druhou stranu. Do poloviny cesty budete hlídat provoz na levé straně. V druhém jízdním pruhu v protisměru budete udržovat oční kontakt s pravou stranou, odkud přijíždějí vozidla. Při přesunu na druhou stranu silnice nebudete běhat, abyste neztráceli kontakt s okolím, ale půjdete svižným krokem. Při čekání na své spolužáky budete kontrolovat, zdali přechází správně a bezpečně.

Pomůcky:

Bez pomůcek.

NÁCVIK PŘECHÁZENÍ SILNICE V MÍSTĚ PŘEKÁŽKY VE VÝHLEDU

Očekávaný výstup:

Žáci si vyzkouší bezpečnou chůzi přes místní komunikaci, kde je přecházení ztíženo překážkou ve výhledu.

Zadání úkolu:

Postavte se do zástupu na chodníku v místě, kde je zaparkované auto jako překážka ve výhledu. Jeden po druhém budete přecházet silnici. Než začnete přecházet, musíte se rozhlédnout, zdali je provoz na silnici bezpečný a nepřibližuje se k vám žádné vozidlo. Jednotlivě přistoupíte až na úroveň překážky, rozhlédnete se a až po vyhodnocení situace budete přestupovat. Rozhlížet se budete nejprve vlevo, posléze vpravo. Pokud bude situace vhodná k přecházení, rozhlédnete se znovu vlevo a zahájíte přesun na druhou stranu. Do poloviny cesty budete hlídat provoz na levé straně, v druhém jízdním pruhu v protisměru budete udržovat oční kontakt s pravou stranou, odkud přijíždějí vozidla. Při přesunu na druhou stranu silnice nebudete běhat, abyste neztráceli kontakt s okolím, ale půjdete svižným krokem. Při čekání na své spolužáky budete kontrolovat, zdali přechází správně a bezpečně.

Pomůcky: Bez pomůcek.

RYCHLÁ SLOVA

Očekávaný výstup: Žáci si opakují pojmy související s dopravou.

Zadání úkolu:

hrud'	CH	O	J	N	Í	E	T	V	I	S	I	Z
záda	P	X	D	A	C	A	R	D	E	K	F	L

Hra je určena pro 12 a více žáků. Každý žák si nalepí na sebe 2 písmena – jedno na záda, druhé hrudí. Dvojice písmen se nesmí měnit, jinak by mohlo dojít ke kolizi, kdy nejde slovo poskládat. Žáci, kteří písmena na sobě nalepená nemají, hádají slovo, které druhá skupina co nejrychleji skládá.

Budu vám dávat hádanky, kde budete hádat slova. Některá slova musíte dát do správného tvaru. Například byt – byty, zavírat – zavírá. Skupina, která nemá na sobě nalepená písmena slova, hádá. Skupina s písmeny tato slova ze sebe co nejrychleji tvoří. Skupiny se v polovině hry mohou vyměnit.

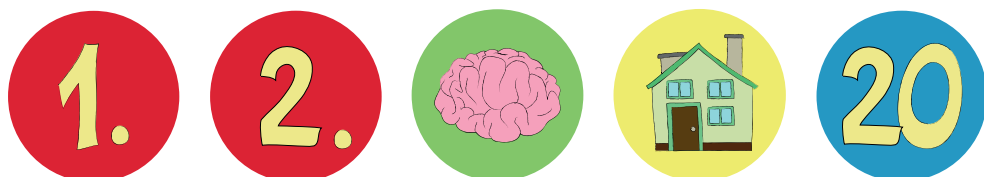
Otázky:

1. Jak se nazývá místo, kde se obvykle pohybují chodci? Je ohraničené obrubníkem a jeho povrch nejčastěji tvoří asfalt nebo dláždění.
(chodník)
2. Jak se nazývá místo, kde mohou chodci chodit po silnici, v případě, že není možné jít po chodníku, protože zde nevede? Jedná se o část silnice, která navazuje většinou na okolní krajinu, často na příkop.
(krajnice)
3. Jak se nazývá místo, díky němuž se chodci mohou vyhnout přecházení přes silnici nebo kolejiště? Tato trasa je zbudována nad nebezpečným provozem. Opakem by byl podchod.
(nadchod)
4. Jak se nazývá činnost, kterou provádí cyklista na kole?
(jízda)
5. Jak se nazývá člověk, který jde pěšky?
(chodec)
6. Jak se nazývá část nepovinné výbavy jízdního kola, kterou cyklista využívá ke zvukovému signálu upozorňující chodce, že jede?
(zvonek)
7. Jak se jinak nazývá směrový sloupek? Je to bílý plastový sloupek, obvykle opatřený oranžovou odrazkou v černé poli, který vymezuje okraje silnice.
(patník)
8. Jak se nazývá část povinné výbavy kola, která má oranžovou barvu a je umístěna na paprscích kol a na pedálech? Umožňuje odraz světla, například od jedoucích aut. Zvyšuje viditelnost cyklisty.
(odrazka)
9. Jak se hovorově nazývá druh komunikace, jejíž povrch tvoří asfalt nebo beton a je určena k jízdě vozidel?
(silnice)
10. Jak se správně nazývá materiál, který odráží světlo? Slouží k tomu, abychom v noci byli lépe vidět.
(reflexní)
11. Jak se říká dvěma ocelovým pásům, po nichž jezdí vlaky nebo tramvaje?
(koleje)
12. Jak se hovorově říká policistovi?
(policajt)

Pomůcky:

12 papírů formátu A4, černé fixy, izolepa, nůžky.

UMÍŠ BEZPEČNĚ NASTUPOVAT A VYSTUPOVAT Z AUTA?

Očekávaný výstup:

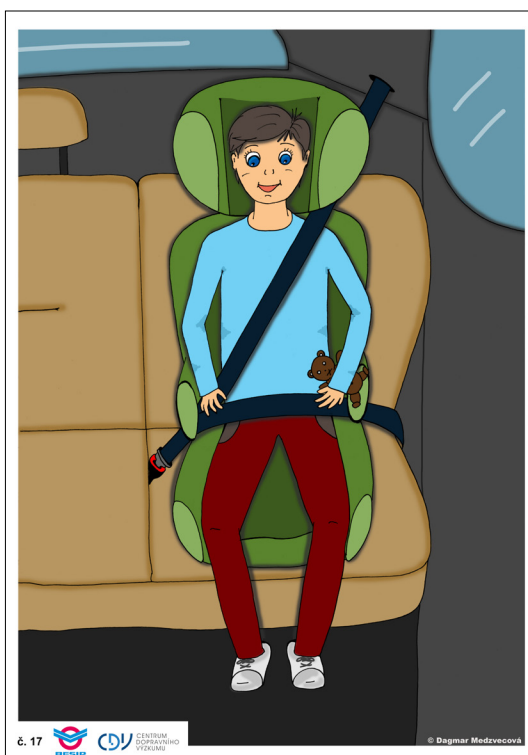
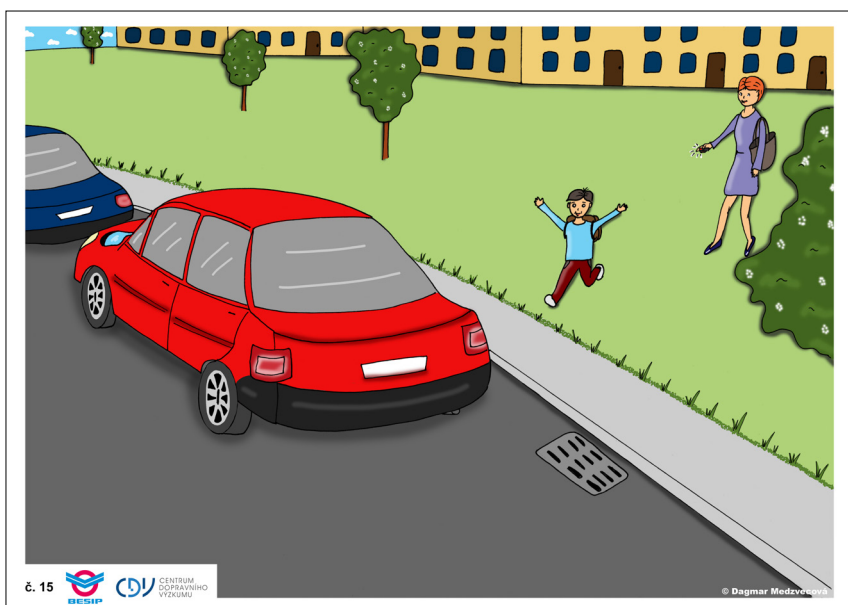
Žáci chápou smysl bezpečného cestování v autě a bezpečného nastupování a vystupování z auta.

Zadání úkolu:

Prohlédněte si obrázky z Přílohy a komentujte, co se děje v příběhu na obrázcích. Pokud si nevíte rady, jak správně nastupovat do auta a posléze z něj bezpečně vystoupit, přečtěte si informace na druhé straně obrázků.

Pomůcky:

Obrázky z Přílohy – 15, 16, 17, 18.

HRA NA SEMAFOR PRO VOZIDLA

Očekávaný výstup:

Žáci respektují pravidla, která udává světelná signalizace. Chovají se ohleduplně vůči ostatním spolužákům.

Zadání úkolu:

Budu vám ukazovat barvy semaforu. Červená znamená stůj, žlutá- pozor, zelená- volno. Všichni teď budete představovat auta a respektovat pravidla provozu řízené světelnou signalizací. Na zelený signál můžete běhat, tedy jet. Na žlutý signál se jako auta zbrzdíte a pomalu zastavíte. Poběžíte na místě. Na červený signál zůstanete stát (bez běhu na místě). Změnu signálu budete pozorovat, nebudu ji hlásit. Během jízdy budete dávat pozor, aby nevznikla dopravní nehoda. Budete opatrní a nenarážejte do sebe. Při jízdě můžete vydávat zvuk auta.

Pomůcky:

Červený, zelený a žlutý papír nebo terče.

KOLÁŽ POZEMNÍ KOMUNIKACE

Očekávaný výstup:

Žáci chápou vodorovné dopravní značení. Dokážou respektovat pravidla hry.

Zadání úkolu:

Diskutujte nad těmito otázkami:

- Jaké znáte dva druhy dopravních značek?
(svislé, vodorovné)
- Kde najdeme vodorovné dopravní značky?
(jsou vyznačeny na pozemní komunikaci)
- Co nám říká podélná čára souvislá?
(řidič musí jet vpravo od tohoto značení, je zakázáno tuto čáru přejíždět – předjíždět, otáčet se)
- Co nám říká podélná čára přerušovaná?
(Řidiči mohou předjíždět ostatní vozidla na pozemní komunikaci)
- Co nám říká podélná čára souvislá doplněná čarou přerušovanou?
(řidič se ve svém pruhu řídí podle významu čáry, která je mu nejbliže. Tedy, pokud má ke svému vozu blíže čáru přerušovanou, je mu dovoleno předjíždění.)
- Jaké jiné svislé dopravní značky znáš?
(dvojitá podélná čára přerušovaná, přechod pro chodce, vodící čáry, příčná čára souvislá (stop čára), místo pro přecházení, přejezd pro cyklisty, směrovací šipky, stání podélné, stání kolmé, parkovací pruh, vyhrazené parkoviště...)

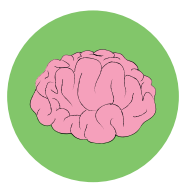
Vytvořte tři varianty pozemní komunikace. Na velkoformátový papír nalepte tlustou černou samolepící páskou pozemní komunikace. Tyto komunikace vytvořte alespoň 12 cm široké, aby případné jízdní pruhy měřily alespoň 6 cm. Bílou izolepou nebo nastříhanými pásky bílého papíru (1 cm) pak vytvořte dělicí čáry jízdních pruhů. Nepřerušované, přerušované

a nepřerušované doplněné o přerušované. Můžete přilepit i jiná vodorovná značení, která znáte. V další fázi si z krabiček od sirek vyrobte malá autíčka a simulujte, jak se tato auta mohou na vašich pozemních komunikacích chovat. Kde mohou předjíždět a kde nikoliv.

Pomůcky:

Balicí papír A0, černá široká izolepa, bílá tenká izolepa nebo proužky bílého papíru, krabičky od sirek a barevné papíry na polep, knoflíky na výrobu kol u autíček, lepidla.

JÁ CESTUJI

Očekávaný výstup:

Žáci chápou rizika nebezpečí v pohybu v silničním provozu ve všech svých rolích.

Zadání úkolu:

Vytvořte dvojice a doplňte do textu správná slova. Po vyplnění si zkontrolujte správné odpovědi. Soutěžte, která dvojice bude mít úkol nejrychleji vyplněný.

Správné odpovědi: *maminkou, školy, slušně/bezpečně, nehraji, vystoupí, sedět, držet, chovám, přechod, zebra, zelená, sleduji, chodníku, autem, autosedačce, bezpečnostní pásy, neruším, soustředit, hrát, kole/koloběžce, přílbou, parkoviště, hřiště.*

Pomůcky:

Vytištěný text, tužky.

Každý den chodím ráno s do Po cestě se chovám, aby se mi nic nestalo. Na zastávce si ne....., protože je to nebezpečné. Do dopravního prostředku nastupuji vždy až ostatní Vždy když cestuji MHD, tak bych měl za jízdy Pokud není místo, zůstanu stát ve směru jízdy a budu se madla. Za jízdy se slušně a ohleduplně k ostatním cestujícím. Po vystoupení z MHD jdu vždy na pro chodce, kterému se jinak říká

Na přechodu vždy čekám, než se rozsvítí na semaforu Poté se rozhlédnu a opatrně přecházím a neustále provoz vlevo i vpravo. Po škole mě vyzvedává táta autem a vozí mě domů. Protože máme u školy hned silnici a táta u ní jen zastaví, musím vždy nastupovat pouze z Než se táta s rozjede, vždy zkontroluje, jestli sedím bezpečně v a mám zapnuté bezpečnostní Za jízdy tátu, aby se mohl na jízdu Když dorazíme ze školy domů, chodím si s kamarády ven. Když je teplo, jezdíme na, ale vždy jen s cyklistickou, protože s ní je to bezpečné. Nikdy nejezdíme a ani si nehrajeme na parkovišti, protože to není

REPORTÉŘI V AKCI

Očekávaný výstup:

Žáci chápou význam vybraných dopravních značek.

Zadání úkolu:

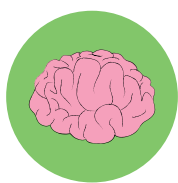
Pojmenujte vybrané dopravní značky (učitel předloží značky dle svého výběru) Nyní si ze značek vyberte každou jednu a půjdeme do parku, kde si zahrajete na reportéry. Budete zastavovat chodce a ptát se jich, zdali ví, co která dopravní značka znamená. Jejich odpovědi si zaznamenáte na papír. Na konci porovnáme, které značky si lidé nejčastěji pletou a kolik lidí dopravní značku vůbec nepoznalo.

Pomůcky:

Obrázky dopravních značek, papíry, tužky.

DOPLŇ TAJENKU

Očekávaný výstup:

Žáci rozumí pojmům týkajících se bezpečného cestování v autě a MHD.

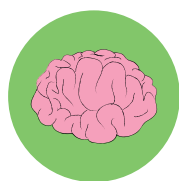
Zadání úkolu: Vyluštěte křížovku a doplňte správně tajenku.

Pomůcky: Křížovka, psací potřeby.

								1	M	E	T	R	O										
								2	V	Ý	F	U	K										
3	B	E	Z	P	E	Č	N	O	S	T	N	Í			P	Á	S						
4	R	E	F	L	E	X	N	Í															
								5	S	E	M	A	F	O	R								
								6	P	E	D	Á	L										
								7	T	A	CH	O	M	E	T	R							
								8	K	R	A	J	N	I	C	E							
9	Ř	A	D	Í	C	Í			P	Á	K	A											
								10	D	Á	L	N	I	C	E								
								11	P	O	L	I	C	I	E								
								12	P	O	K	U	T	A									
								13	N	Á	S	T	U	P	I	Š	T	Ě					
14	K	Ř	I	Ž	O	V	A	T	K	A													
15	D	Ě	T	S	K	É				H	Ř	I	Š	T	Ě								
16	O	B	Y	T	N	Á			Z	Ó	N	A											
								17	CH	O	D	N	Í	K									
								18	K	R	U	H	O	V	Ý			O	B	J	E	Z	D
19	A	U	T	O	S	E	D	A	Č	K	A												
								20	T	R	A	M	V	A	J								
21	Ž	E	L	E	Z	N	I	Č	N	Í					P	Ř	E	J	E	Z	D		

1. Jak se nazývá podzemní dráha, kterou v ČR najdete jen v Praze?
2. Jak se nazývá součást auta, odkud vychází zplodiny vznikající při spalování?
3. Jak se nazývá věc, kterou se cestující v autě chrání při jízdě?
4. Jak se nazývají „svítící“ bezpečnostní prvky, které nosíme při snížené viditelnosti?
5. Co řídí provoz na složitých křižovatkách a místech s hustým provozem?
6. Součást auta, na kterou šlape řidič, když chce stlačit plyn, spojku nebo brzdu.
7. Jak se nazývá „měřič“ rychlosti v autě?
8. Jak se nazývá okraj silnice, po kterém chodí chodci, pokud nemohou jít po chodníku?
9. Jak se nazývá páka, kterou řidič mění stupně rychlosti?
10. Jak se nazývá rychlostní silnice, po které smí řidič osobního vozidla jet maximální rychlostí 130 km/h?
11. Jakou složku záchranného systému lze přivolat telefonním číslem 158?
12. Jak se nazývá peněžitý trest, který dostane řidič od Policie ČR za porušení předpisů?
13. Jak se nazývá místo určené pro čekání na vlak (jiným slovem perón)?
14. Jak se nazývá místo, kde se kříží dvě nebo více komunikací?
15. Které místo je bezpečné pro dětskou hru?
16. Jak se nazývá zóna označená modrou obdélníkovou značkou, kde vozidla mohou jet rychlostí do 20 km/h a chodci zde mohou chodit po silnici?
17. Po čem nejčastěji chodí chodci?
18. Jak se nazývá kruhovitá křižovatka?
19. V čem musí dítě do 150 cm a váhy 36 kg sedět za jízdy v autě?
20. Jak se jmenuje prostředek MHD využívající pohon elektrické energie, který jezdí po kolejích?
21. Jak se nazývá místo, kde vozidlo přejíždí koleje železniční dopravy?

DOPRAVNÍ DUEL

Očekávaný výstup:

Žáci se seznamují s bezpečným chováním v silničním provozu.

Zadání úkolu:

Rozdělte se na dvě družstva, která proti sobě stojí v zástupu. První ze zástupu si sedne do lavice společně se soupeřem z druhého družstva. Já budu pokládat otázku. Kdo ze sedících v lavici zná odpověď, zvedá cedulku „Vím“. Pokud odpoví správně, získává bod. Pokud odpoví špatně, může odpovídat soupeř a získává bod navíc. Celkem se pokládá 5 otázek. Ten, kdo má ze soupeřů méně správných odpovědí, vypadává ze hry. Člen z vítězného týmu se zařadí na konec svého zástupu a do lavice usedá další dvojice. Hra končí vyčerpáním otázek nebo vyřazením jednoho družstva.

- 1) Jaké tři barvy jsou na semaforu pro dopravní prostředky?
(Červená, žlutá, zelená.)
- 2) K čemu slouží bezpečnostní pásy v autě?
(K zadržení člověka při prudkém brzdění nebo autonehodě na místě, kde sedí, v bezpečné poloze.)
- 3) Jak velké dítě musí používat autosedačku při jízdě autem?
(Do 150 cm a 36 kg hmotnosti.)
- 4) Je bezpečné vylézat z auta směrem do silnice?
(Ne, pokud vystupujeme z auta, tak jediné na chodník nebo na krajnici, i kdybychom měli v autě při vystupování přelézt spolujezdcovo sedadlo.)
- 5) Po jaké straně jde chodec jdoucí po silnici?
(Po levé.)
- 6) Po jaké straně jde chodec na chodníku?
(Co nejdále od obrubníku, při míjení po pravé straně.)
- 7) Organizovaný útvar, jako je například třída jdoucí ve dvojicích společně s učitelem, jde po silnici, kde nevede chodník. Po jaké straně půjdou?
(Pokud jsou ve dvojicích a v doprovodu učitele, půjdou po pravé straně a musí být vepředu i vzadu označeny reflexními prvky nebo světlem.)
- 8) Je řidič povinen zastavit chodce, který stojí před přechodem pro chodce a chystá se přejít?
(Ne.)
- 9) Je bezpečné si hrát za jízdy v autě s tabletem?
(Ne, při prudkém brzdění nebo autonehodě tablet putuje setrvačnou rychlostí vpřed, stejně jako ostatní volně položené předměty v autě a nabírá několikanásobné hmotnosti. Tablet by ti pak svojí vahou mohl rozbít hlavu nebo zranit ostatní osoby v autě. Dobrou hračkou pro malé děti jsou plyšová zvířata, větší děti by měly vydržet při jízdě pouze s hleděním z okna.)

- 10) Je zakázáno kouření za jízdy v autě?
(Není, ale je to velmi nebezpečné, dá se hodnotit jako nedodržování pozornosti řidiče. Kouřící řidič si může způsobit popálení, při hledání spadlého nedopalku na podlahu auta může způsobit dopravní nehodu.)
- 11) Je telefonování řidiče za jízdy nebezpečným hazardem?
(Ano.)
- 12) Patří reflexní vesty do povinné výbavy auta?
(Ano.)
- 13) Jaké telefonní číslo zavoláš, pokud budeš svědkem dopravní nehody, kde budou zranění lidé?
(155 – záchranná služba nebo 112 – mezinárodní linka záchranných složek.)
- 14) Jaké je telefonní číslo na Policii ČR?
(158)
- 15) Jaké je telefonní číslo na hasičský záchranný sbor?
(150)
- 16) Jaké znáš dopravní prostředky, které využívají ke svému pohybu jízdu po kolejích?
(Tramvaj, vlak, metro.)
- 17) Jaké existují dopravní prostředky létající ve vzduchu?
(Letadlo, vrtulník, rogalo, vzducholod'.)
- 18) Je povinnou výbavou auta autolékárnička?
(Ano.)
- 19) Vyjmenuj alespoň 3 věci, které najdeš v autolékárničce.
(Obvaz, náplast, nůžky, gumové rukavice, zlatá folie, trojčípý šátek, rouška, škrtidlo.)
- 20) Musí být v autě náhradní kolo, tzv. rezerva?
(Ano.)
- 21) Musí řidič upozorňovat na změnu směru jízdy blikáním směrového světla?
(Ano.)
- 22) Jakou barvu mají brzdová světla?
(Červenou.)
- 23) Je možné mluvit se řidičem za jízdy v autě?
(Ano.)
- 24) Je bezpečné vyhazovat předměty za jízdy z okénka auta?
(Ne, mohli bychom trefit sklo auta v protisměru nebo auto jedoucí za námi a způsobit dopravní nehodu. Navíc je to neekologické.)
- 25) Jaká je maximální dovolená rychlost jízdy v obci?
(50 km/h)
- 26) Jaká je maximální dovolená rychlost jízdy mimo obec?
(90 km/h)
- 27) Jaká je maximální dovolená rychlost na dálnici?
(130 km/h)

- 28) Která barva semaforu značí signál „volno“?
(Zelená.)
- 29) Která barva semaforu značí signál „pozor“?
(Žlutá.)
- 30) Která barva semaforu značí signál „stůj“?
(Červená.)
- 31) Může cyklista přejet přechod pro chodce při přejíždění silnice napříč?
(Ne, musí sesednout z kola.)
- 32) Jaké dvě barvy má dopravní značka „Stůj, dej přednost v jízdě“?
(Červenou a bílou.)
- 33) Jakou barvu má dopravní značka Dej přednost v jízdě?
(Červenou a bílou.)
- 34) Jakou barvu má dopravní značka Hlavní silnice?
(Žlutou a bílou.)
- 35) Jakou barvu má dopravní značka Zákaz zastavení?
(Modrou a červenou.)
- 36) Jakou barvu má dopravní značka Kruhový objezd?
(Modrou a bílou.)
- 37) Jaký tvar má dopravní značka Děti?
(Trojúhelník.)
- 38) Jaký tvar má dopravní značka Hlavní silnice?
(Kosočtverec.)
- 39) Jaký tvar má dopravní značka Obytná zóna?
(Obdélník.)
- 40) Jaký tvar má dopravní značka Zákaz zastavení?
(Kruh.)
- 41) Jakou barvou bliká světlo na železničním přejezdu, pokud nejede vlak?
(Bílou.)
- 42) Jaký tvar má dopravní značka Kruhový objezd?
(Kruh.)
- 43) Jakou barvou jsou zvýrazněny železniční závory na železničním přejezdu?
(Červenou a bílou.)
- 44) Jaký tvar má dopravní značka Stezka pro chodce?
(Kruh.)
- 45) Jakou barvou jsou vyznačeny pruhy přechodu pro chodce?
(Nejčastěji bílou, někdy v kombinaci s červenou.)
- 46) Než začneme přecházet jako chodci na zelený signál, je nutné se rozhlédnout?
(Ano.)

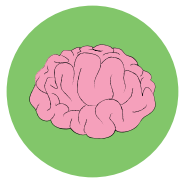
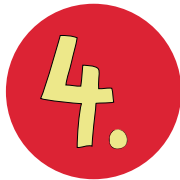
- 47) Svítí-li na semaforu pro chodce zelený signál, co dělají chodci?
(Přecházejí.)
- 48) Na kolik metrů vidí řidič chodce ve tmě, který je vybaven reflexními prvky?
(200 m)
- 49) Je koloběžka dopravní prostředek?
(Ano je, když má povinnou výbavu.)
- 50) Měli bychom za jízdy v MHD sedět?
(Ano je to lepší, pokud není místo, stojíme a držíme se směrem jízdy.)

Pomůcky:

Cedulka „Vím“ – 2x, vytištěné otázky.

POLICISTA V UTAJENÍ

Očekávaný výstup:

Žáci chápou smysl dodržování pravidel na světelné signalizaci.

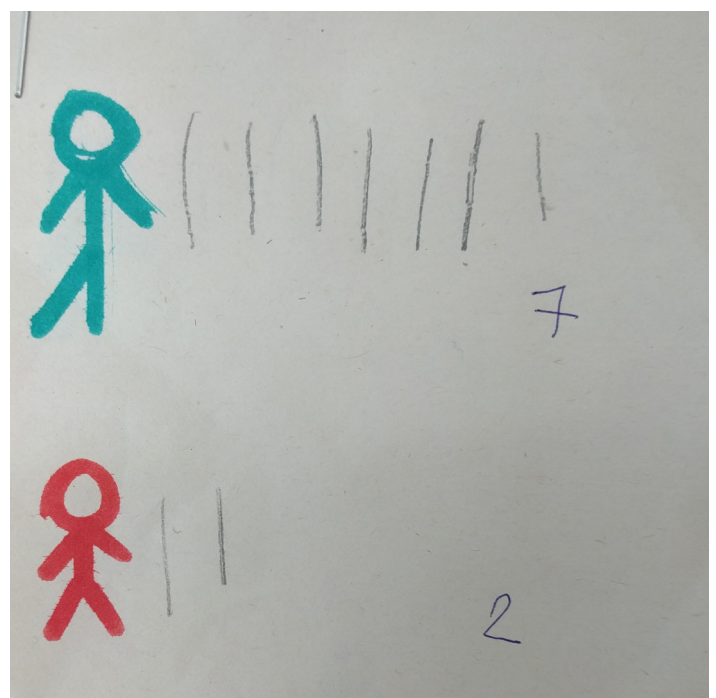
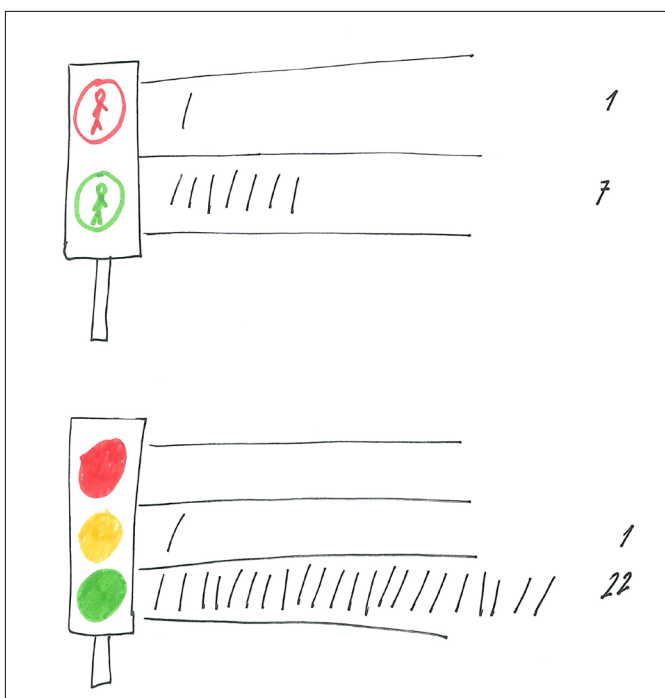
Zadání úkolu:

Jste policisté v utajení. Se spolužáky se vydejte na vycházku. Ve trojici se postavte na bezpečné místo pro sledování silničního provozu řízeného světelnou signalizací. Na místě respektujte pokyny dospělého doprovodu. Během 10 minut sledování запиšte, kolik aut projelo ve vašem směru sledování jízdy na zelenou, žlutou, popřípadě červenou. Své výsledky porovnejte s kamarády a odpovězte si na následující otázky:

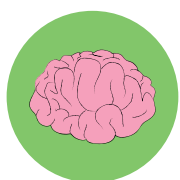
- Jeli všichni řidiči bezpečně?
- Pozorovali jste nějaký přestupek?
- Kolik aut projelo vaším směrem?
- Jak by fungovala doprava na tomto místě, pokud by se řidiči museli řídit pouze předností zprava?
- Věděli byste, jak by fungovala doprava na křižovatce, pokud by ji řídil policista?

Pomůcky:

Papíry, propisky, stopky – hodinky.

RODINNÝ DOPRAVNÍ ZPRAVODAJ

Očekávaný výstup:

Žáci získávají přehled o chování chodců a řidičů ve své rodině. Dokážou komunikovat a přemýšlet o jiných názorech.

Zadání úkolu:

Zahraj si na zpravodaje, který píše krátký záznam o svých rodinných příslušnících v dopravě. Ze zadaných otázek zjistíš, jak jednotliví členové širší rodiny odpoví, a poté napiš krátké shrnutí. S kamarády ve škole pak porovnej, jak odpovídali členové jiných rodin.

- 1) Kolik členů rodiny má řidičský průkaz (širší rodina – rodiče, sourozenci, prarodiče, strýcové, tety, bratřenci...)?
- 2) Kdo z členů širší rodiny má dopravní prostředek a jaký?
- 3) Kdo z členů rodiny má řidičský průkaz, ale neřídí?
- 4) Jak často, ten který člen jezdí vlastním dopravním prostředkem?
- 5) Kolikrát v životě měl dopravní nehodu, nebo byl jejím svědkem?
- 6) Jezdí někdy MHD, i když má vlastní dopravní prostředek?
- 7) Kolik peněz utratí za pohonné hmoty za měsíc?
- 8) Kolik kilometrů za měsíc zhruba ujede?
- 9) Myslí si někdo z členů rodiny, že ušetří čas, než kdyby jezdil MHD?
- 10) Jezdí podle pravidel? Jak často porušují pravidla?

Pomůcky:

Papíry, propisky, připravené papírky s otázkami.

Kolik členů rodiny má řidičský průkaz?

5	(HV)	2	(OS)	2	(EK)	3	(NS)	2	(VT)	5	(HK)	1	(DP)	2	(TC)
---	------	---	------	---	------	---	------	---	------	---	------	---	------	---	------

Kdo z členů má dopravní prostředek a jaký?

4	OA	1-tata	OA	1-tata	OA	3	tata OA dido, děda	2	matka OA dida	3	OA	babička	OA	2	OA	
---	----	--------	----	--------	----	---	-----------------------	---	------------------	---	----	---------	----	---	----	--

Kdo z členů rodiny má řidičský průkaz, ale neřídí?

0	matka	0	0	0	0	0	0	0	0	1	matka
---	-------	---	---	---	---	---	---	---	---	---	-------

Jak často, který člen jezdí vlastním dopravním prostředkem?

každý den	každý den	skoro každý den	málo	skoro každý den	ne nikdy	každý den	někdy
-----------	-----------	-----------------	------	-----------------	----------	-----------	-------

Kolikrát v životě měl dopravní nehodu nebo byl jejím svědkem?

ANO - VIDĚL	NE	matka ANO	ne	ne	ne	ANO sestra	ne
-------------	----	-----------	----	----	----	------------	----

Jezdí někdy MHD i když má vlastní dopravní prostředek?

ANO i MHD	MALO	NE	ANO	ANO jezdí!	ANO jezdí!	ne	ANO jezdí!
-----------	------	----	-----	------------	------------	----	------------

AUTA A AUTOBUSY

Očekávaný výstup:

Žáci se chovají ohleduplně, respektují stanovená pravidla.

Zadání úkolu:

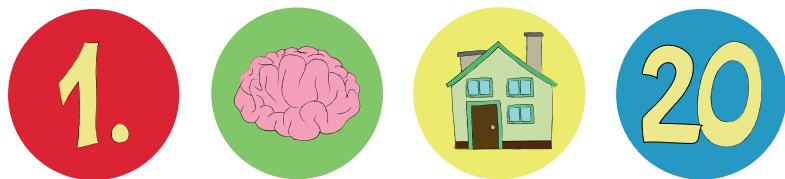
Vytvořte dvojice a alespoň jednu čtveřici. Stoupněte si do zástupu za sebe a chytňte se za ramena kamaráda před sebou. Dvojice se stávají autem a čtveřice autobusem. Poslední v zástupu je řidič, který musí se svým dopravním prostředkem dojet na místo určení – cíl. Během jízdy se smíte dorozumívat pouze těmito signály bez mluvení: jízda vpřed – zmačknutí obou ramen, odbočení vpravo – poklepání na pravé rameno, odbočení vlevo – poklepání na levé rameno, klakson – poklepání na hlavu (vydává pouze první v zástupu), couvání – pohlazení po zádech, brzdění – sjetí oběma rukama po ramenou směrem k loktům. Během jízdy dbejte na bezpečnou jízdu a ohleduplnost, snažte se nezpůsobit dopravní nehodu a zvládnout všechny nástrahy na pozemní komunikaci.

Pomůcky:

Dopravní značky, semaforey, kužely na vytýčení trasy.

ROZPOZNÁŠ DOPRAVNÍ PROSTŘEDKY?

Očekávaný výstup:

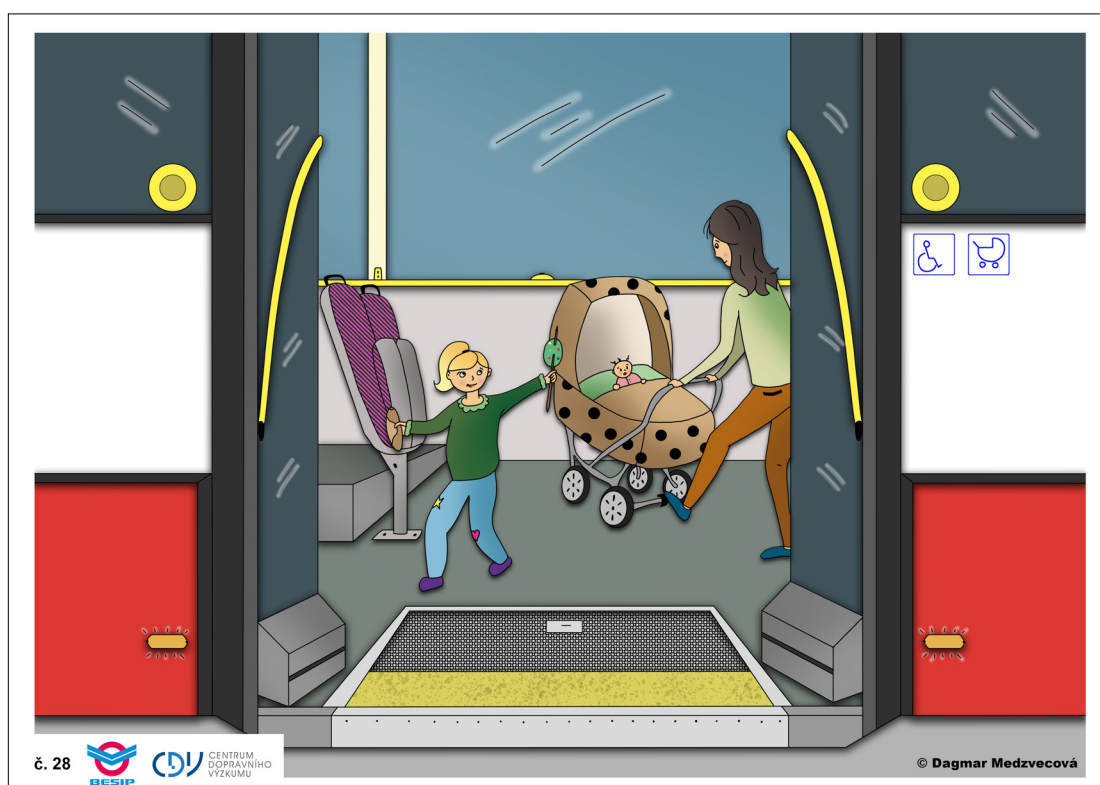
Žáci poznávají dopravní prostředky a chápou bezpečné cestování v nich.

Zadání úkolu:

Podívejte se na ukázky dopravních prostředků. Poznáte je? Jezdí ve vašem městě městská hromadná doprava? Jakými dopravními prostředky jezdíte nejraději? Co víte o jednotlivých dopravních prostředcích? Víte, na jaký pohon jezdí? Jestli jezdí po kolejích či po silnici? Inspirujte se texty na druhé straně obrázků. Posléze si prohlédněte obrázky, které znázorňují chování cestujících v dopravních prostředcích. Komentujte, co vidíte na obrázcích a vyvodte závěry, co by se mohlo cestujícím stát, když se chovají rizikově.

Pomůcky:

Obrázky z Přílohy: 1 – 5, 6, 7, 8, 9, 28.

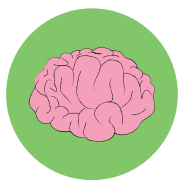

VYMYSLI PŘÍBĚH O AGÁTĚ

1.

2.

3.

30

Očekávaný výstup:

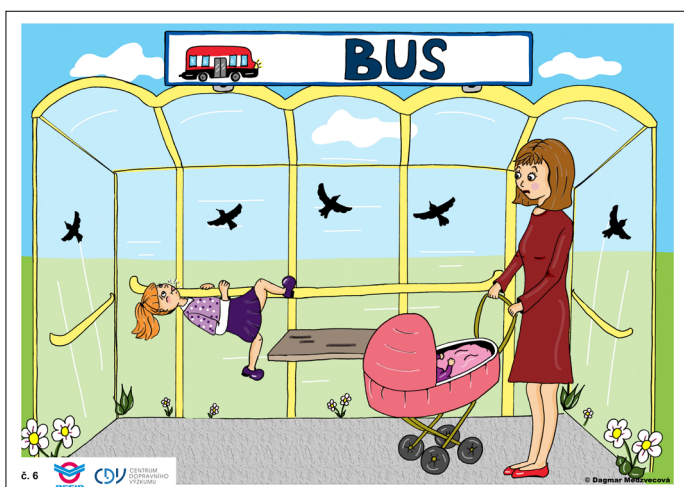
Žáci chápou zásady bezpečného chování při cestování dopravním prostředkem.

Zadání úkolu:

Prohlédněte si obrázky z Přílohy a sestavte z nich příběh. Vykládejte spolužákům, co se Agátě z obrázků stalo. Příběh můžete dokončit vlastním obrázkem.

Pomůcky:

Obrázky z Přílohy: 6, 7, 8, 9.

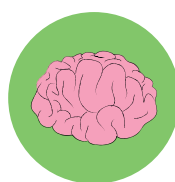
POVOLÁNÍ V DOPRAVĚ

1.

2.

3.

4.

30

Očekávaný výstup:

Žáci se seznamují s povoláními souvisejícími s dopravou.

Zadání úkolu:

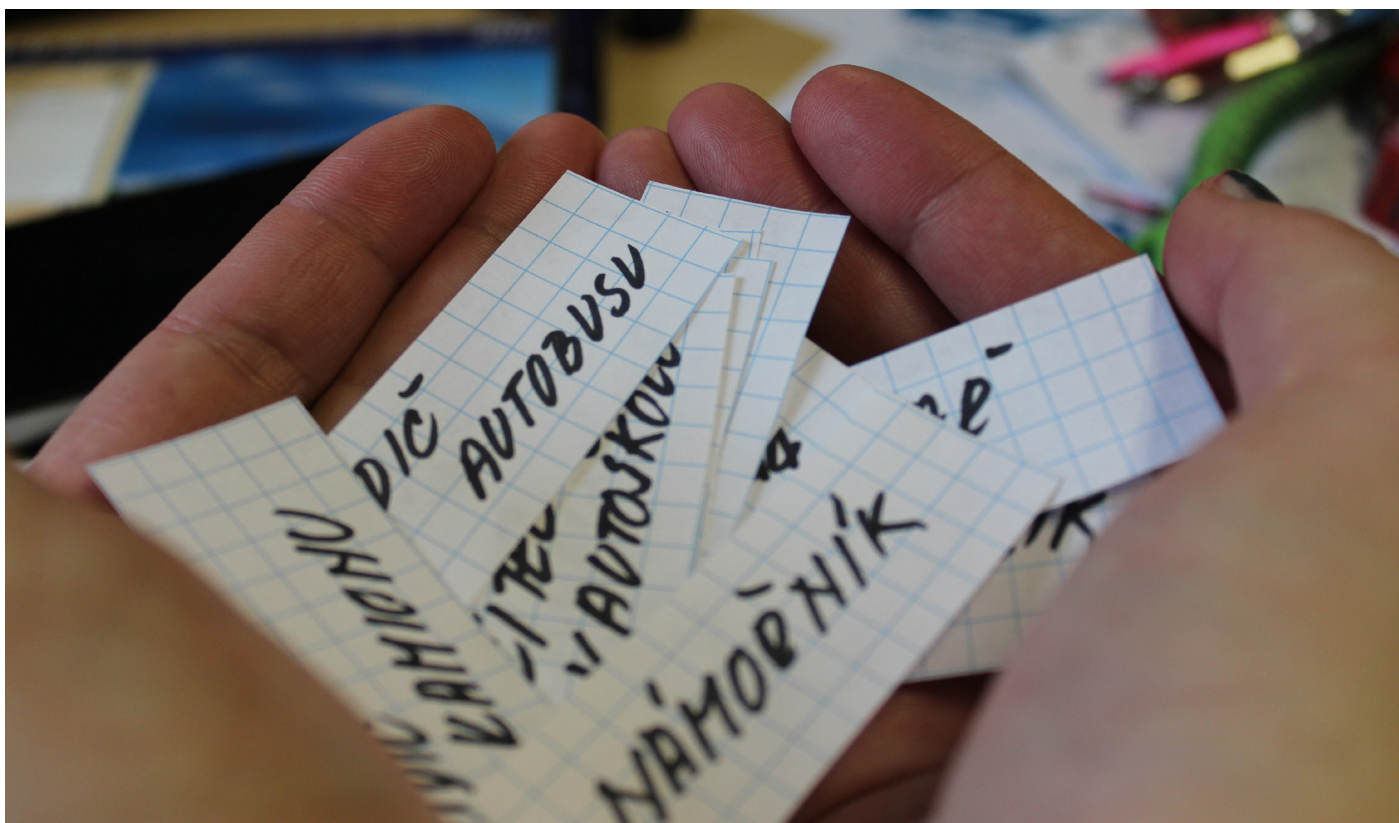
Rozdělte se na dva týmy soutěžící proti sobě. Vždy 1 z týmu vylosujte ze sáčku papírek, kde je napsané povolání, které souvisí s dopravou. To svému týmu musíte představit pantomimou. Tým má 2 min na to, aby uhodl, co předvádíš. Pokud neuhodne, body získává druhý tým. Po jednom kole se týmy střídají, hraje druhý tým. Hra končí vyčerpáním slov ze sáčku. Vítězí tým, který má více bodů.

Slova napsaná na papírcích, uložená v sáčku:

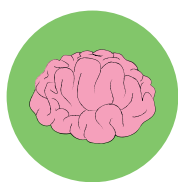
Řidič autobusu, strojvůdce, průvodčí, výpravčí, silničář, revizor, dopravní policista, automechanik, pumpař, řidič kamionu, letec, námořník, učitel v autoškole, letuška.

Pomůcky:

Papíry, tužka a tabulka na zapisování bodů, sáček.

ORIENTACE V JÍZDNÍM ŘÁDĚ

Očekávaný výstup:

Žáci se seznamují s jízdním řádem.

Zadání úkolu:

Pracujte ve dvojici. Před sebou máte jízdní řád, popřípadě dva. Tyto linky jezdí vaším městem. Zapisujte na kousek papíru odpovědi na otázky, které vám budou položeny. Vítězí dvojice, která odpoví na nejvíce otázek správně.

Otázky (například):

Která linka jezdí přes zastávku....?

Která linka má delší trasu?

Která linka jezdí po 10 minutách i v sobotu?

Která z linek je nízkopodlažní?

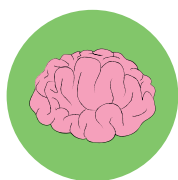
Která z linek umožňuje přepravu jízdních kol?

Pomůcky:

Vytištěné jízdní řády, psací potřeby.

	4079	1103	4081	1105	4083	1107	4085	1109	4087		1111	4089	1113	4091	1115	4093	1117	4095
...	19 04	19 24	19 24	19 44	19 44	20 04	20 04	20 24	20 24	...	20 47	20 47	21 17	21 17	21 47	21 47	22 17	22 17
...	19 05	19 25	19 25	19 45	19 45	20 05	20 05	20 25	20 25	...	20 48	20 48	21 18	21 18	21 48	21 48	22 18	22 18
...	19 06	19 26	19 26	19 46	19 46	20 06	20 06	20 26	20 26	...	20 49	20 49	21 19	21 19	21 49	21 49	22 19	22 19
...	19 07	19 27	19 27	19 47	19 47	20 07	20 07	20 27	20 27	...	20 50	20 50	21 20	21 20	21 50	21 50	22 20	22 20
...	19 09	19 29	19 29	19 49	19 49	20 09	20 09	20 29	20 29	...	20 51	20 51	21 22	21 22	21 51	21 51	22 21	22 21
...	19 10	19 30	19 30	19 50	19 50	20 10	20 10	20 30	20 30	...	20 52	20 52	21 23	21 23	21 52	21 52	22 22	22 22
...	19 12	19 32	19 32	19 52	19 52	20 12	20 12	20 32	20 32	...	20 54	20 54	21 25	21 25	21 54	21 54	22 24	22 24
...	19 15	19 35	19 35	19 55	19 55	20 15	20 15	20 35	20 35	...	20 57	20 57	21 28	21 28	21 57	21 57	22 27	22 27
...	19 16	19 36	19 36	19 56	19 56	20 16	20 16	20 36	20 36	...	20 58	20 58	21 29	21 29	21 58	21 58	22 28	22 28
...	19 16	19 36	19 36	19 56	19 56	20 16	20 16	20 36	20 36	...	20 58	20 58	21 29	21 29	21 58	21 58	22 28	22 28
...	19 17	19 37	19 37	19 57	19 57	20 17	20 17	20 37	20 37	...	20 59	20 59	21 30	21 30	21 59	21 59	22 29	22 29
...	19 18	19 38	19 38	19 58	19 58	20 18	20 18	20 38	20 38	...	21 00	21 00	21 31	21 31	22 00	22 00	22 30	22 30
...	19 20	19 40	19 40	20 00	20 00	20 20	20 20	20 40	20 40	...	21 02	21 02	21 33	21 33	22 02	22 02	22 32	22 32
...	19 21	19 41	19 41	20 01	20 01	20 21	20 21	20 41	20 41	...	21 03	21 03	21 34	21 34	22 03	22 03	22 33	22 33
...	19 22	19 42	19 42	20 02	20 02	20 22	20 22	20 42	20 42	...	21 04	21 04	21 35	21 35	22 04	22 04	22 34	22 34
...	19 24	19 44	19 44	20 04	20 04	20 24	20 24	20 44	20 44	...	21 05	21 05	21 36	21 36	22 05	22 05	22 35	22 35
...	19 25	19 45	19 45	20 05	20 05	20 25	20 25	20 45	20 45	...	21 06	21 06	21 37	21 37	22 06	22 06	22 36	22 36
...	19 26	19 46	19 46	20 06	20 06	20 26	20 26	20 46	20 46	...	21 07	21 07	21 38	21 38	22 07	22 07	22 37	22 37
...	19 28	19 48	19 48	20 08	20 08	20 28	20 28	20 48	20 48	...	21 09	21 09	21 40	21 40	22 09	22 09	22 39	22 39
...	19 29	19 49	19 49	20 09	20 09	20 29	20 29	20 49	20 49	...	21 10	21 10	21 41	21 41	22 10	22 10	22 40	22 40
...	19 29	19 49	19 49	20 09	20 09	20 29	20 29	20 49	20 49	...	21 10	21 10	21 41	21 41	22 10	22 10	22 40	22 40
...	19 31	19 51	19 51	20 11	20 11	20 31	20 31	20 51	20 51	...	21 11	21 11	21 42	21 42	22 11	22 11	22 41	22 41
...	19 33	19 53	19 53	20 13	20 13	20 33	20 33	20 53	20 53	...	21 13	21 13	21 44	21 44	22 13	22 13	22 43	22 43
...	19 34	19 54	19 54	20 14	20 14	20 34	20 34	20 54	20 54	...	21 14	21 14	21 45	21 45	22 14	22 14	22 44	22 44

SPOLEČNÝ VÝLET

Očekávaný výstup:

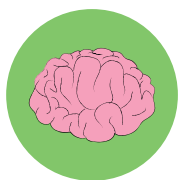
Žáci jsou schopni naplánovat výlet, prohlubují komunikační schopnosti, pracují s internetem.

Zadání úkolu:

Na internetu, popřípadě v knížkách vyhledejte zajímavá místa pro výlet. Vyberte několik variant a ty připravte. Naplánujte výlet. Zajistěte jeho časový harmonogram, náplň a přesně popište, jak se na výlet dopravíte. Zahrňte tam všechny přestupy, můžete vytvořit i mapu. Až budete mít výlet naplánovaný, představte ho svým kamarádům. Můžete pracovat ve dvojici nebo ve skupině, popřípadě i individuálně.

Pomůcky: Papíry, psací potřeby, připojení na internet, knihy s turistickými místy.

BEZPEČÍ V AUTOBUSE

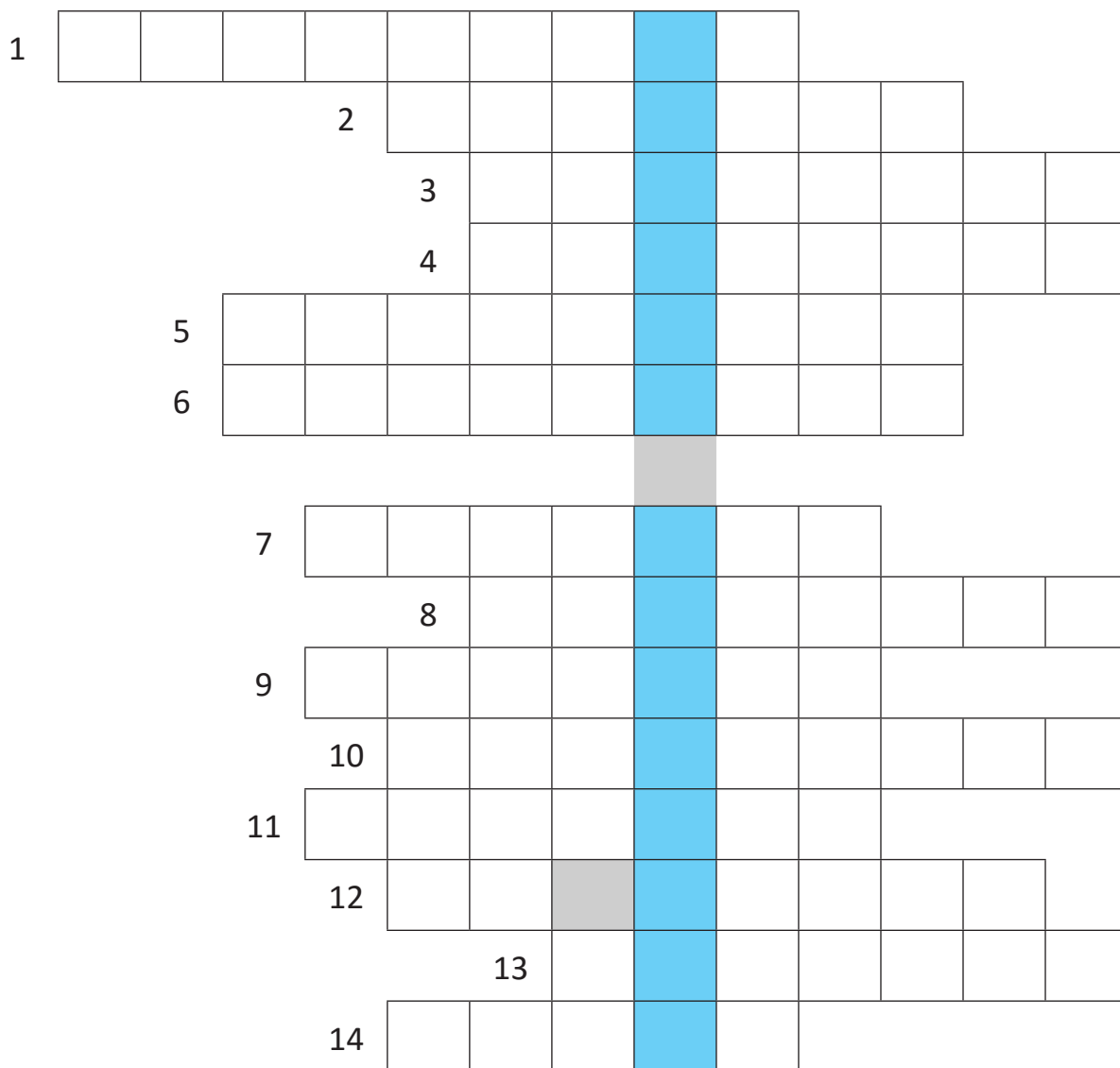
Očekávaný výstup:

Žáci chápou zásady bezpečného cestování v prostředku hromadné dopravy.

Zadání úkolu:

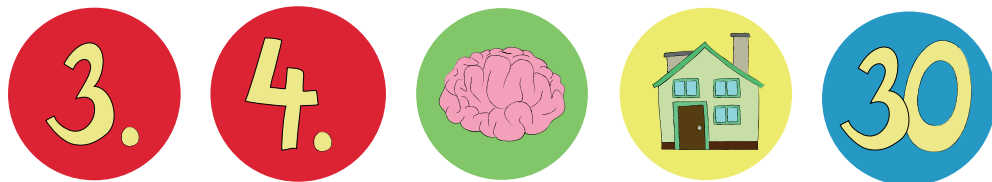
Představte si, že jedete se školou na výlet. Vytvořte ze židlí autobus. Určete jednoho řidiče, který si sedne dopředu za volant. Ostatní si nastupte do autobusu. Nejprve si zkuste zahrát nebezpečnou variantu hry, kdy děti v autobuse zlobí, křičí, nesedí na sedadle. Poté si zahrajte bezpečnou cestu autobusem, kdy jsou všichni děti ukázněné, sedí na sedadle, jsou připoutané a v tichosti si povídají. Poté si ze židliček vytvořte kruh a společně se pobavte s dotyčným, který hrál pana řidiče, jak se cítil? Zda se mohl soustředit? A zda mu to bylo příjemné či ne? K diskusi si vezměte i obrázky z Přílohy a okomentujte, které co zobrazují.

Pomůcky: Obrázky č. 6- 9 a 28, židle.

1. Jak se říká člověku, který jezdí (cestuje) MHD?
2. Po čem jezdí tramvaj?
3. Jak se říká místu, kde lidé čekají na autobus?
4. Jak se nazývá vyvýšená zastávka uprostřed silnice, kde zastavují obvykle tramvaje?
5. Co musíme nechat udělat cestující ve voze, než začneme nastupovat?
6. Jak se říká dopravnímu prostředku, který jezdí po silnici a má troleje?
7. Jak se nazývá dopravní prostředek městské hromadné dopravy, který jezdí po silnici a nemá troleje?
8. Kterými dveřmi nastupujeme do autobusu?
9. Jak se říká člověku, který kontroluje cestovní doklady v MHD?
10. Co se musí udělat vždy, když se cestuje autobusem vybaveným bezpečnostními pásy?
11. Jak se nazývají dráty, kterými vede elektrický proud, který pohání tramvaj a trolejbus?
12. Jak se lidově říká, když cestujeme bez cestovních dokladů?
13. Jak se nazývá zastávka („na _____“), kde musí vystupující dát řidiči signál, že bude vystupovat?
14. Co bychom měli dělat za jízdy v dopravním prostředku?

BEZPEČNÉ A NEBEZPEČNÉ CHOVÁNÍ PŘI JÍZDĚ NA KOLE

Očekávaný výstup:

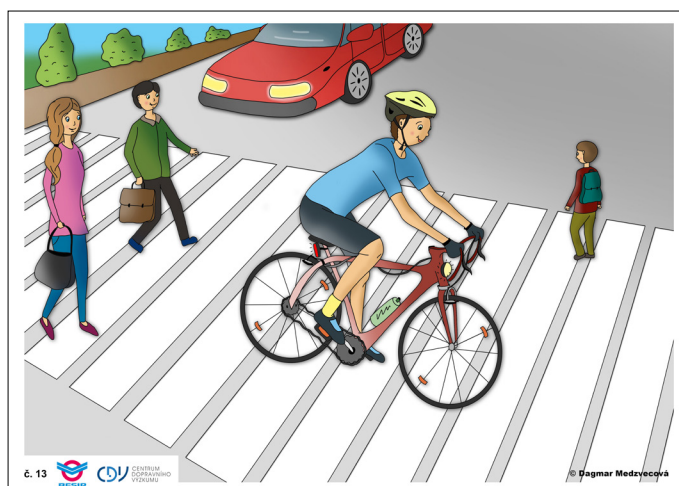
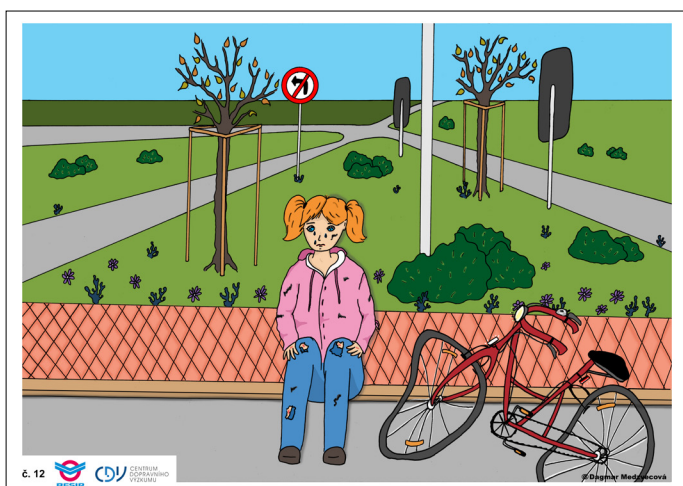
Žáci chápou rozdíl mezi bezpečným a nebezpečným chováním při jízdě na kole.

Zadání úkolu:

Rozdělte následující obrázky zobrazující jízdu na kole na ty, které zobrazují bezpečné a nebezpečné chování cyklistů. Zdůvodněte svůj výběr.

Pomůcky:

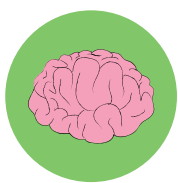
Obrázky z Přílohy – 10, 11, 12, 13, 14.

PRVNÍ POMOC PŘI PÁDU Z KOLA

3.

4.

45

Očekávaný výstup:

Žáci jsou připraveni k jednání v krizových situacích. Umí dát první pomoc a nemají obavu si o pomoc požádat.

Zadání úkolu:

Rozdělte se do skupin po 3-4. Vymyslete jakoukoliv krizovou situaci, kde bude v hlavní roli zraněný cyklista. Předvedte scénku krizové situace zraněného cyklisty s vhodným řešením. Posadte se všichni do kruhu a proberte společně, zda byla všechna řešení jednotlivých situací správná, nebo navrhněte jiná. Společně diskutujte o dalších možnostech řešení.

Pomůcky:

Cyklistické přilby, autolékárnička, obvazy, náplasti, nůžky.

CYKLISTICKÁ PŘILBA

1.

2.

3.

4.

30

Očekávaný výstup:

Žáci chápou nutnost použití cyklistické přilby. Dokážou si ji dobře připevnit.

Zadání úkolu:

Vytvořte maximálně 5 členná družstva. Jeden z týmu je kapitán, který má hlavní úkol. Obléknout svůj tým tak, aby mohl vyjet na cyklistický výlet. Po zaznění píšťalky vybíhá kapitán týmu do místa určení, kde jsou cyklistické přilby. Vezme jednu a běží zpět ke svému týmu, vyzkouší ji spoluhráčům. Komu správně padne, tomu ji nechá. Vybíhá další z týmu pro helmu a opět ji zkouší zbylým členům týmu, až dokud někomu správně nesedí. Pokud nesedí nikomu, běží znovu pro jinou. Vyhrává to družstvo, které má jako první všechny členy včetně kapitána v cyklistické přilbě.

Pomůcky:

Vlastní cyklistické přilby.

POROUCANÉ SEMAFORY

Očekávaný výstup:

Žáci umí reagovat na pokyny policisty, který řídí dopravu.

Zadání úkolu:

Učitel žákům představení, jakými pozicemi může policista řídit dopravu. Žáci si jednotlivá gesta zkouší. Učitel vyznačí venku na hřišti křižovatku, kde se postaví jako policista řídící dopravu. Žáci během nebo rychlou chůzí simulují jízdu na kole.

Představte si, že jste cyklisté a přijedete na křižovatku, kde nesvítí semafor, ale tato křižovatka je řízená policistou. Teď budete projíždět vyznačenou křižovatkou tak, jako když je řízená policistou – mnou. Posléze, si může někdo z vás vyzkoušet roli policisty.

Pomůcky:

Píšťalka, reflexní vesta pro policistu, směrovka – černá tyčka 30 cm, na koncích bíle označená, dopravní kužely na vyznačení trasy.

PŘEJEZD PRO CYKLISTY

Očekávaný výstup:

Žáci si osvojili znalost dopravního značení přejezdů pro cyklisty a znají, jak se mají na tomto místě chovat.

Zadání úkolu:

Prohlédněte si dopravní značení pro přejezdy pro cyklisty. Víte, jak se na těchto přejezdech máte správně chovat? Diskutujte. Nakreslete a vystříhnete 2 cyklisty na kole. Vyrobté pozemní komunikaci s přechodem pro chodce s přimknutým přejezdem pro cyklisty a poté na něj nalepte cyklisty na kole tak, aby jeli správně proti sobě – po pravé straně, nebo dva za sebou s dostatečnou vzdáleností po pravé straně.

Pomůcky: Ukázka značení přejezdů pro cyklisty, papíry, černé papíry, lepidla, nůžky, pastelky, fixy.

DOPRAVNÍ HŘIŠTĚ

Očekávaný výstup:

Žáci chápou smysl dopravního značení a poznávají jednotlivé dopravní značky. Uvědomují si, že dobrým místem pro nácvik jízdy na jízdním kole je dopravní hřiště.

Zadání úkolu:

Rozdělte se na skupiny po 5 a vytvořte společně 3D model dopravního hřiště podle vašich představ. V dopravním hřišti musí být alespoň 5 různých dopravních značek, přechod pro chodce, přejezd pro cyklisty, křižovatka, 3x semafor, chodci, cyklisté, automobily. Po dokončení si sedněte všichni společně do kruhu a po skupinkách představte své dopravní hřiště a odpovězte na tyto otázky:

Co jste kde vytvořili a proč? Co je podle vás na tomto dopravním hřišti originální? Čemu se zde mohou žáci naučit?

Pomůcky:

Krabice, papíry, pastelky, vodovky, štětce, fixy, nůžky, lepidla, provázky, špejle, víčka, krabičky různých velikostí.

OBRATNOST NA KOLE

1.

2.

3.

4.

30

Očekávaný výstup:

Žáci zlepšují svoji obratnost při jízdě na kole. Chápu nutnost používání cyklistické přilby.

Zadání úkolu:

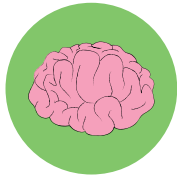
Na hřišti je vytýčená trasa pro cyklisty. Správně si připevněte cyklistické přilby a zkontrolujte, jestli stav vašeho kola splňuje požadavky pro bezpečnou jízdu. Zopakujte, co je součástí povinné výbavy jízdního kola (*zaslepené konce řídítek, přední bílé světlo, zadní červené světlo, přední a zadní brzda, odrazky na pedálech a na paprscích kol*). Projedte dráhou tak, abyste neomezili ani neohrozili své spolužáky. Na dráze není povoleno předjíždět. Nezapomeňte, že při přecházení přechodu pro chodce je nutné slézt z kola a kolo vedle sebe vést

Pomůcky:

Kužely, vlastní kola a vlastní cyklistické přilby, pumpička na dofouknutí kol.

CYKLO KŘÍŽOVKA

Očekávaný výstup:

Žáci si osvojují znalosti z oblasti bezpečnosti jízdy na jízdním kole.

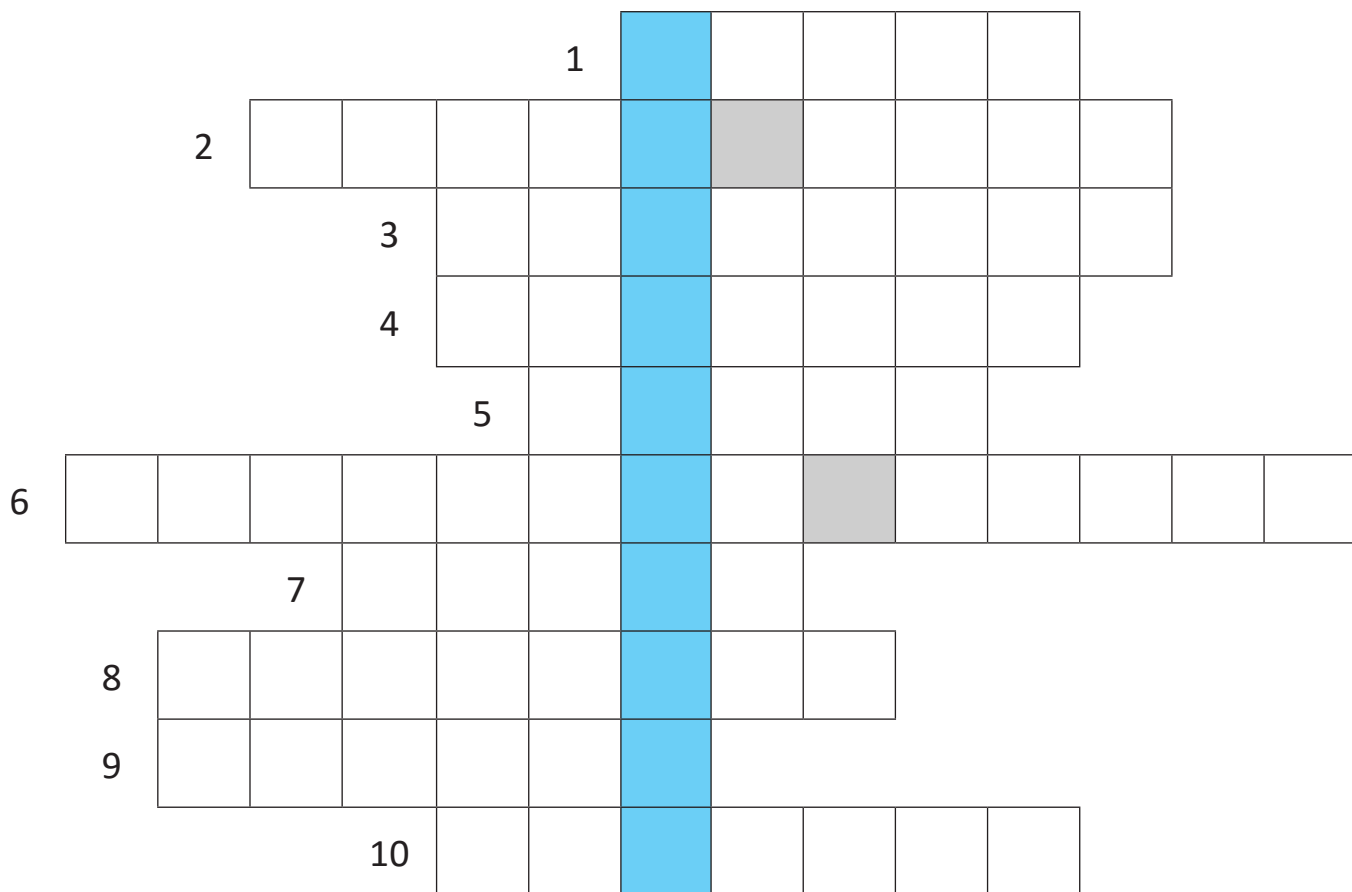
Zadání úkolu:

Dle otázek vyplňte křížovku a zjistěte tajenku.

Pomůcky:

Psací potřeby, vytištěné křížovky.

					1	L	A	H	E	V				
2	P	E	V	N	É			B	O	T	Y			
			3	R	U	K	A	V	I	C	E			
			4	CH	R	Á	N	I	Č	E				
				5	B	R	Ý	L	E					
6	R	E	F	L	E	X	N	Í		P	R	V	K	Y
			7	N	O	S	I	Č						
8	P	U	M	P	I	Č	K	A						
9	Z	V	O	N	E	K								
				10	B	L	A	T	N	Í	K			

Doplň tajenku: _____ nám dobře poslouží i při výletu na kole. Nikdy nevíš, co se může stát.

ZNAČKA CYKLOSTEZKA

Očekávaný výstup:

Žáci se seznamují s pojmem „Stezka pro cyklisty“ a s chováním, které musí na této stezce uplatňovat.

Zadání úkolu:

Zapřemýšlejte, jak by jinak mohla vypadat dopravní značka označující stezku pro cyklisty. Z kartonu vystříhnete kruh a průměru 30 cm. Přetřete jej inkoustem a zmizíkem malujte vlastní piktogram související s pojmem „stezka pro cyklisty“. Až dílo dokončíte, ukažte si, jak vypadá reálná značka „stezka pro cyklisty“ a zodpovězte si, jak se cyklisté a ostatní účastníci silničního provozu na tomto místě musí chovat.

Pomůcky: Papíry, nůžky, lepidla, inkoust, štětce, zmizíky.

BEZPEČNÁ A NEBEZPEČNÁ JÍZDA NA KOLE

Očekávaný výstup:

Žáci umí rozlišit bezpečné a nebezpečné chování cyklistů. Znají povinnou výbavu jízdního kola.

Zadání úkolu:

Nejprve vyjmenujte, jak by se správný cyklista měl chovat při jízdě na kole. Jaké situace mohou být naopak nebezpečné? Namalujte psa nebo jiné zvíře v roli cyklisty. Každý jej namalujte jinak, tak, abyste vystřídali všechny možné kombinace chování – správné bezpečné i nebezpečné. K malování zvolte techniku prašných kříd. Malujte na formát A3. Po dokončení práce obrazy zalaminujte a rozstříhejte jako puzzle. Vzájemně si je vyměňte a složte.

Pomůcky:

A3 karton, laminovací folie A3, laminovačka A3, prašné křídly.

CYKLISTICKÝ VÝLET

Očekávaný výstup:

Žáci jsou schopni naplánovat krátký cyklovýlet.

Zadání úkolu:

Projděte si cyklistického průvodce a naplánujte si svůj vlastní rodinný výlet na kolech. Napište přesný plán a harmonogram dne, cestu kde začnete, kudy pojedete a váš cíl. Stanovte, co po cestě uvidíte, vyznačte si do mapy, jakou trasu pojedete a zkuste spočítat celkovou délku trasy a dobu trvání výletu. Nezapomeňte sepsat potřebné věci, které nesmíte zapomenout. Až budete mít hotové, sedněte si všichni společně do kruhu a sdělte si své trasy, diskutujte s učitelem, zda je výlet reálný, pokud ano, vyjeďte si s rodiči.

Pomůcky:

Cyklistický průvodce (možné čerpat i na internetu), papíry, pastelky, propisky, jízdní řády, internet.

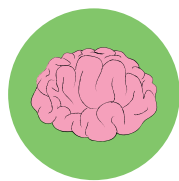

JEDEME NA KOLE

2.

3.

4.

20

Očekávaný výstup:

Žáci znají pravidla bezpečné jízdy na kole a bezpečného cestování.

Zadání úkolu:

Doplňte správně slova dle obrázků, poté si zkontrolujte správné odpovědi.

(kolečkové brusle, skateboard, chodce, chodníku, dvě kola, kola, cyklistické přilby, dres, svačinu, pitím, mapu, brzdy, odrazky, přírody, vodu, hrad, záchranku)

Letní výlet za dobrodružstvím

Tereza a Michal se rozhodli, že si vyjedou na výlet. Nejprve si chtěli udělat výlet pěšky, ale když se šli podívat do sklepa, našli tam spoustu věcí, na kterých se dá jet.

Tereza si nejprve vybrala

, zatímco Michal si vybral

Oba se ale zarazili, podívali se na sebe a jeden druhého se zeptali, jaká pravidla pro nás na těchto dopravních prostředcích budou platit? Zamysleli se, a pak Tereza

říká: „Budou pro nás platit pravidla pro

“ Máš pravdu, uvědomil si Michal a řekl:

„ Můžeme jet i po

, ale musíme dávat pozor na ostatní chodce.“

Tereza se začala ve sklepe ještě rozhlížet a našla

Michal šel k nim, zkontrolovat, jestli mají dostatečně nahuštěná

Tereza se podívala okolo sebe a našla i dvě

. Nakonec, se Michal

s Terezou rozhodli, že pojedou na výlet na kolech. Ještě než vyjeli, oblékli si

cyklistický

. Potom Tereza nachystala ještě s sebou

s

a

. Michal mezi tím zkontroloval stav obou kol, aby byla před vyjetím

v pořádku a také zkontroloval povinnou výbavu kol - zaslepené konce řídítek, přední

a zadní

, světlo,

. Společně pak vyjeli na výlet

do

. Po cestě potkali lesní zvířata a obdivovali klid a krásy lesa.

Nakonec se zastavili u studánky, kde si natočili

, odpočinuli si a pokračovali

v cestě až na

. Když vyjeli z lesa, museli jet kus cesty po silnici, kde

se stali svědky dopravní nehody automobilu a cyklisty. Pohotový Michal hned sesedl

z kola a vytočil 155, aby přivola

. Nakonec celá situace dobře dopadla

a Tereza s Michalem pokračovali až k hradu.

ZÁVODY V OBRATNOSTI NA KOLE – LEHČÍ VARIANTA

Očekávaný výstup:

Žáci jsou schopni samostatné jízdy na jízdním kole nebo koloběžce.

Zadání úkolu:

Rozdělte se do družstev po 5 členech. Všichni členové týmu se musí vždy v plnění opičí dráhy vystřídat. Vyhrává vždy družstvo, které jako první dorazí do cíle. Celkem bude 5 hracích kol.

1. kolo – jízda na kole rovně ke kuželu, brzdění, slézt z kola, nasednout a dojet zpět k týmu a jede další.
2. kolo – projet na kole slalom mezi kužely a vrátit se přímou jízdou zpět.
3. kolo – dojet k poslednímu kuželu, ten 2x objet z pravé i 2x z levé strany a jet zpět.
4. kolo – jet rovně a u kuželu ukázat příslušnou rukou směr odbočení, odbočit, zastavit, slézt z kola a cestu zpět kolo vézt vedle sebe.
5. kolo – jízda do tvaru osmičky okolo kuželů 3x, jízda zpět.

Pomůcky:

Vlastní jízdní kola nebo koloběžky, vlastní cyklistické přilby, kužely na vyznačení trasy.

CYKLODRÁHA – TĚŽŠÍ VARIANTA

3.

4.

60

Očekávaný výstup:

Žáci jsou schopni samostatné jízdy na jízdním kole.

Zadání úkolu:

Rozdělte se do družstev po 5 členech. Všichni členové týmu se musí vždy v plnění opičí dráhy vystřídat. Vyhrává vždy družstvo, které jako první dorazí do cíle. Celkem budou 4 hracích kola.

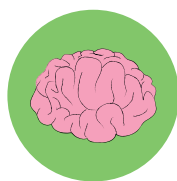
1. kolo – jed' rovně ke kuželu a drž' říditka pouze levou rukou, chyt'ni říditka oběma rukama a objeď' kužel. Vrať se zpět přímou jízdou.
2. kolo – jed' rovně ke kuželu a drž' říditka pouze pravou rukou, chyt'ni říditka oběma rukama a objeď' kužel. Vrať se zpět přímou jízdou.
3. kolo – projeď' slalom mezi kužely tam i zpět.
4. kolo – 2x objeď' kužely ve tvaru osmičky, poté objeď' velké kolo za kužely a vrátiť se zpět.

Pomůcky:

Vlastní jízdní kola, vlastní cyklistické přilby, kužely na vyznačení trasy, chrániče na klouby.

POVINNÁ A DOPORUČENÁ VÝBAVA JÍZDNÍHO KOLA

Očekávaný výstup:

Žáci znají povinnou a doporučenou výbavu jízdního kola.

Zadání úkolu:

Prohlédněte si obrázek jízdního kola s popisky. Zkuste vyjmenovat povinnou výbavu jízdního kola. Poté si prohlédněte jednotlivé obrázky povinné výbavy a určete, jestli jste přemýšleli správně. Jednotlivé prvky povinné výbavy přiřadte na obrázek jízdního kola na správné místo. Vyjmenujte, jaké jsou prvky doporučené výbavy jízdního kola. Diskutujte, proč je důležité mít kolo v technicky dobrém stavu a proč je povinná výbava jízdního kola důležitá.

Pomůcky:

Vytisknuté obrázky jízdního kola s popisem a prvků povinné výbavy jízdního kola.

Povinná výbava jízdního kola:

- dvě na sobě nezávislé účinné brzdy
- přední odrazka bílé barvy
- zadní odrazka červené barvy
- oranžové odrazky na obou stranách pedálů
- oranžové odrazky na paprscích kol
- zaslepené konce řídítek (zátkami nebo rukojeťmi)
- zakončení ovládacích páček, brzd, měničů převodů a rychloupínačů nábojů kol musí být v souladu s Vyhláškou č. 341/2014 Sb., o schvalování technické způsobilosti a o technických podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích
- uzavřené matice nábojů kol

ZA SNÍŽENÉ VIDITELNOSTI JE SOUČÁSTÍ POVINNÉ VÝBAVY JEŠTĚ:

- přední světlomet bílé barvy, se zdrojem elektrického proudu (dynamo nebo baterie)
- zadní svítlna se zadním obrysovým světlem červené barvy (dynamo nebo baterie)

Doporučená výbava jízdního kola:

- zvonek
- blatníky
- kryt řetězu

červená a bílá odrazka na kolo ¹⁰

uzavřené matice nábojů kol ¹¹

dvě na sobě nezávislé brzdy – přední a zadní a zaslepené konce řídítek ¹²

oranžová odrazka ¹³

přední světlomet bílé barvy, se zdrojem elektrického proudu (baterie) ¹⁴

zadní svítlna se zadním obrysovým světlem červené barvy, se zdrojem elektrického proudu (baterie) ¹⁵

odrazky na pedálech kol ¹⁶

10 Červená a bílá odrazka na jízdní kolo. In: Bikero [online]. Praha: Bikero, 2018 [cit. 2018-11-29]. Dostupné z: <https://www.bikero.cz/nenalezeno/?originalurl=%2Fodrazka-na-kolo-zadni-cervena-p400154%2F>

11 Uzavřené matice nábojů kol. In: Zboží.cz [online]. Praha: Zboží.cz, 2018 [cit. 2018-11-29]. Dostupné z: <https://www.zbozi.cz/vyrobek/matice-na-alu-kola-ford-m12x1-5-uzavrena-s-pohyblivou-podlozkou-kuzel-klic-19/>

12 Dvě na sobě nezávislé brzdy- přední a zadní. In: InSportline [online]. Praha: Seven Sport, 2018 [cit. 2018-11-29]. Dostupné z: <https://www.insportline.cz/5855/crossove-kolo-4ever-credit-2013-kotoucove-brzdy?att%5B17%5D=572&att%5B1%5D=558>

13 Oranžová odrazka. In: CykloVB [online]. Ostrava: CykloVB, 2018 [cit. 2018-11-29]. Dostupné z: <https://www.cyklovb.cz/odrazky-na-kolo>

14 Přední světlomet bílé barvy. In: Crussis [online]. Praha: CRUSSIS electrobikes, 2018 [cit. 2018-11-29]. Dostupné z: <https://www.crussis.cz/produkt/predni-bile-led-svetlo-dobijeci-pres-usb>

15 In: Dx.com [online]. neznámé: dx.com, 2018 [cit. 2018-11-29]. Dostupné z: https://www.dx.com/p/bike-bicycle-led-tail-light-waterproof-riding-rear-light-usb-redchargeable-mountain-bike-cycling-light-tail-lamp-1-color-red-2017904#.W_jlmhki70

16 Odrazky na pedálech kol. In: Retrocyklo.cz [online]. Valašské Meziříčí: Retrocyklo.cz, 2018 [cit. 2018-11-29]. Dostupné z: <https://www.retrocyklo.cz/-ostatni/1263-odrazka-do-pedalu-nacvakavaci-55x15-mm-605243.html>

Popis kola - slovníček pojmů. In: Arcore [online]. Rudná u Prahy: Arcore, 2018 [cit. 2018-11-29]. Dostupné z: <http://www.arcore.cz/poradna/popis-kola/>

POZNÁŠ BEZPEČNÉ A NEBEZPEČNÉ SITUACE?

Očekávaný výstup:

Žáci rozeznávají bezpečné a nebezpečné situace dle namalovaných obrázků. Dokáží popsat, které místo je bezpečné pro hru a které místo je nebezpečné a proč.

Zadání úkolu:

Prohlédněte si obrázky z Přílohy a zamyslete se, které chování je bezpečné a které je nebezpečné. Rozdělte obrázky na 2 části – do červené zóny dejte obrázky, kde se děti chovají nebezpečně. Do zelené zóny dejte obrázky, kde se děti chovají správně a chrání si svým jednáním své zdraví. Přemýšlejte, které z obrázků zachycují místo, kde by bylo bezpečné si hrát. Svůj výběr odůvodněte.

Nebezpečné chování:

Obrázky z Přílohy: 11, 12, 13, 14, 15, 16, 20, 21, 22, 23, 26, 27, 35

Bezpečné chování:

Obrázky z Přílohy: 17, 19, 24, 25

Pomůcky:

Barevné obrazové tabule z Přílohy, červený a zelený papír nebo pěnová podložka těchto barev.

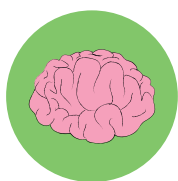

DOPLŇOVAČKA SLOV

2.

3.

4.

20

Očekávaný výstup:

Žáci si umí zvolit bezpečné místo pro hru. Znají rizika a nebezpečí hry na chodníku.

Zadání úkolu:

Rozdělte se do skupinek po 3 spolužácích. Na kartičkách si přečtete hádanky a na druhou stranu kartičky odpovězte. Kartičky pak doplňujte do textu. Pozor, slova budete muset upravit do příslušného tvaru. Soutěžíme, která ze skupin bude první, druhá, třetí. Na konci zhodnoťte, co všechno děti udělaly špatně.

Správná slova na doplnění: *Ocet, večerka, míč, lavička, slon, žralok, chodník, život*

Co děti dělaly špatně: *hrály si na chodníku. Kreslení, skákání panáka i jakákoliv jiná hra na chodníku je nebezpečná. Hra patří vždy na hřiště, do parku, do přírody, popřípadě do obytné zóny.*

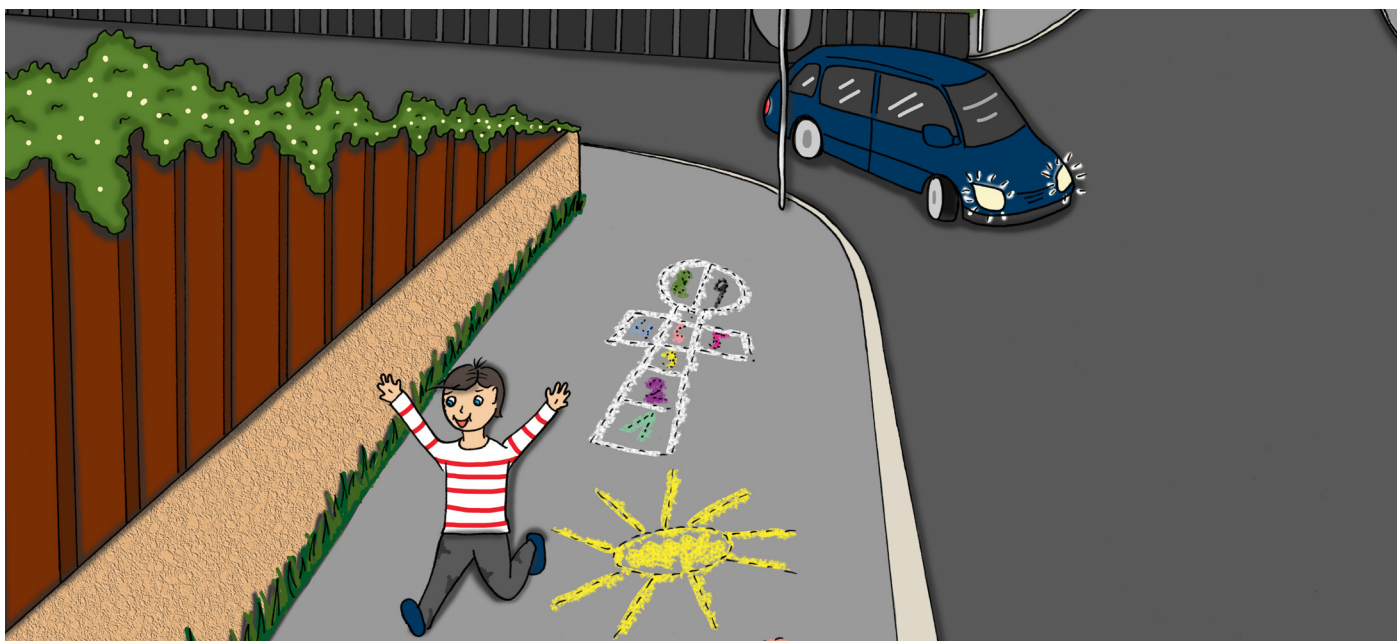
Pomůcky:

Propisky, vytištěný text a vytištěná tabulka s hádankami.

Kyselá tekutina zlatavé barvy, která se používá na dochucení pokrmů nebo při zavařování okurek.	Malý obchod, který má prodlouženou otevírací dobu až do večera.
Sportovní náčiní ve tvaru koule, které využívají například volejbalisté, fotbalisté nebo basketbalisté.	Venkovní nábytek sloužící k posezení a odpočinku venku. Bývá ze dřeva nebo kovu.
Zvíře pocházející z Afriky nebo Indie. Říká se o něm, že má dlouhou paměť a bojí se myši.	Paryba žijící v moři. Její tlama má několik řad ostrých zubů. Tělo má šedou barvu. Oči jsou malé a temné. Na svém těle má ostrou hřbetní ploutev, která je výstrahou všech plavců.
Asfaltová, betonová nebo dlážděná cesta, po které nejčastěji chodí chodci. Je lemována obrubníkem, který ho často odděluje od silnice.	Období od narození do smrti. Pokud o něj pečujeme a chráníme si své zdraví, je dlouhý a radostný.

Petr a Majda venku

Petrovi je deset let a Majdě šest. Maminka už je pouští samotné ven. Občas je pouští na malý nákup, třeba když zapomene koupit nebo dojde cukr. Petr pak zaběhne do pod domem a Majda ho někdy doprovází. Tentokrát jdou ale ven, před dům, hrát si s ostatními dětmi. Petr si s sebou vezme a kolo, Majda zase kočárek s panenkou a ještě nějaké bábovky, pro případ, že by ostatní holky chtěly vařit dorty z písku. Venku už je kopa dětí. Petr si začne s kluky hned kopat a Majda zaparkuje kočár u Holky přinesly křídly a jde se malovat na chodník. To je bezva zábava. Majda hned kreslí velkého, Jitka zase žirafu a Klárka se pustila do Slon je ale příliš velký a za chvíli Majda při kreslení stojí až na obrubníku. Jitka nakreslila panáka. Jde se skákat. Holky skáčou jako o život, za chvíli se hra zvrtné a místo skákání se hraje na babu. Přidávají se i kluci. Položí míč na chodník. Ten se za chvíli rozkutálí mimo až na silnici. Jirka ho zpozoroval a tak rychle běží za ním! Míč už skoro má, ale najednou slyší brzdění auta. Vše se odehrálo ve vteřině. Řidič byl pohotový a jel pomalu, ale kdyby jel rychleji, mohla se stát tragédie. Jirkovi se sice nic nestalo, ale pěkně se vylekal. Všechny děti mají zážitek na celý Kvůli hře na špatném místě mohli přijít o kamaráda.

DOPRAVNÍ ZNAČKA – HRANÍ POVOLENO

Očekávaný výstup:

Žáci si umí zvolit bezpečné místo pro hru. Znají rizika a nebezpečí hry na chodníku.

Zadání úkolu:

Odpovězte společně na následující otázky:

- Jaké nebezpečí vás může potkat, pokud si jdete s ostatními dětmi hrát ven na hřiště nebo před dům?
- Jaké nebezpečí vás může potkat, pokud půjdete do obchodu?
- Můžete svým jednáním ublížit někomu dalšímu?
- Je hra na chodníku bezpečná?
- Jaké místo pro hru byste zvolili, pokud si jdete hrát s míčem; hrát tenis; venčit psa; hrát na schovávanou; malovat si křídami na chodník?

Až zodpovíte otázky, vyrobte si podle vlastní fantazie dopravní značku „hra povolena“. Tato dopravní značka bude upozorňovat na bezpečné místo pro hru. Odůvodněte ostatním, proč jste značku namalovali právě takto a řekněte, kam byste ji ve vašem okolí umístili.

Pomůcky:

Papíry, pastelky, vodové barvy, nůžky, špejle, lepidla.

VÝROBA PLAKÁTU

Očekávaný výstup:

Žáci umí rozpoznat možná nebezpečí a nevhodné chování ostatních účastníků silničního provozu. Uplatňují bezpečné jednání při pohybu venku.

Zadání úkolu:

Utvořte skupiny po 3 - 4 spolužácích. Vylosujte si nadpisy nástěnek (plakátů), které budete vytvářet. Po vylosování tématu se nejprve ve skupině pobavte o tom, co o dané problematice víte a co by vaše nástěnka mohla zachytit. Snažte se upozornit na významná nebezpečí a naopak upozornit, jak se v daných situacích máme chovat. Diskutujte nad obrázky, které máte k dispozici. Po vytvoření nástěnky předvedte ostatním, co jste vytvořili a nástěnky vystavte na veřejné místo ve vaší škole (například do vestibulu nebo na chodbu).

Témata a jejich obsah:

Jízda v MHD:

Než nastoupíme do MHD, dáme přednost vystupujícím cestujícím. V MHD se usadíme, pokud je to možné. Pokud to není možné, držíme se pevně madla. Starším osobám a osobám s handicapem uvolňujeme místo k sezení. Když vystupujeme, dbáme zvýšené pozornosti na naši bezpečnost. Pokud vystupujeme na ostrůvek, dbáme na to, abychom nespadli do silnice. Z ostrůvku na chodník přecházíme po vyznačeném přechodu pro chodce. Nevcházíme mezi jedoucí nebo stojící auta. Pokud na ostrůvku naopak nastupujeme, snažíme se čekat na chodníku a na ostrůvku stát co nejkratší dobu, jen co je nezbytně nutné.

Chůze s kočárkem:

Pro chůzi s kočárkem volíme chodníky a pohybujeme se co nejdále od obrubníku. Při přecházení silnice nevystřikujeme kočár do silnice při rozhlížení. Nejprve se přesvědčíme, že situace je pro přecházení bezpečná, teprve pak vjíždíme na silnici. Rámy kočárku máme zvýrazněné reflexními prvky. Při nástupu a výstupu s kočárkem do MHD držíme dítě vždy tak, aby dítě nemohlo vypadnout z kočárku. Tedy, při nástupu do MHD po schůdcích vynášíme kočárek madlem nahoru, stejné to bude i u výstupu z tohoto vozidla. U nízkopodlažního vozidla vjíždíme popředu, jako bychom jeli po chodníku, naopak při opouštění nízkopodlažního vozidla vjíždíme dítětem pozadu.

Pozor pes:

Vyhýbáme se cizím psům. Nikdy cizího psa nehladíme, ani na něj nevoláme, nesnažíme se připoutat jeho pozornost. Svého psa držíme na ulici vždy na vodítku, vedeme ho u levé nohy. Při cestování se psem v hromadném dopravním prostředku psa držíme na vodítku a připevníme mu náhubek. Psa držíme ve své těsné blízkosti, nenecháme ho obtěžovat ostatní cestující.

Bezpečná chůze po chodníku:

Při chůzi na chodníku se držíme co nejdále od silnice, obvykle tedy chodíme vpravo.

Bezpečně přes silnici:

Pro přecházení silnice volíme co nejbezpečnější místo. Tedy místo s co možná nejnižším provozem a s dobrým rozhledem do obou stran. Pokud je k dispozici místo s vyznačeným přechodem pro chodce, použijeme jej. Na přechodech se světelnou signalizací se ještě před započítím přecházení rozhlédneme, i když už svítí signál „volno“.

Pomůcky:

Papíry velkého formátu (A0) fixy, tempery, štětce, pastelky, vytištěné fotografie, obrázky, ústřížky z časopisů.

JÍZDA NA KOLOBĚŽCE, KOLEČKOVÝCH BRUSLÍCH A SKATEBOARDU

Očekávaný výstup:

Žáci si procvičí své schopnosti v obratnosti při jízdě na kolečkových bruslích nebo skateboardu.

Zadání úkolu:

Plňte následující úkoly a dbejte své bezpečnosti. Použijte cyklistické přilby a chrániče na kolena, lokty a dlaně.

1. kolo – přímá jízda ke kuželu a zpět
2. kolo – slalom mezi kužely
3. kolo – přímá jízda ke kuželu, 2x dokola kolem kuželu vlevo, 2x kolem kuželu vpravo, přímá jízda zpět
4. kolo – přímá jízda ke kuželu s upaženou pravou rukou, jízda okolo kužele s držením oběma rukama, přímá jízda zpět s upažením levé ruky. Návčik ukazování změnu směru jízdy.
5. kolo – jízda do tvaru osmičky okolo kuželů 3x, jízda zpět

Pomůcky:

Vlastní kolečkové brusle nebo skateboard, cyklistická přilba, kužely, chrániče na kolena, lokty a dlaně.

REFLEXNÍ PRVKY V POHYBU

Očekávaný výstup:

Žáci si uvědomují, že za snížené viditelnosti musí používat reflexní prvky i při jízdě na kolečkových bruslích nebo při jízdě na skateboardu.

Zadání úkolu:

Rozdělte se do skupin po šesti. Obujte si kolečkové brusle, cyklistickou přilbu a chrániče na lokty, kolena a dlaně. Ze společného startu vyjíždí vždy pouze jeden člen týmu, který musí překonat všechny překážky na trati a dojet do cíle. Tam si odkryje pod dekou ukryté reflexní prvky a předměty denní potřeby. Zapamatuje si co nejvíce věcí a poté jede zpět ke svému týmu. Zapamatované věci zapíše na papír. Vyjíždí další člen. Každý člen z týmu jede alespoň jedenkrát. Až jsou na papíře zapsány všechny předměty včetně denních potřeb, tým barevně vyznačí všechny reflexní prvky. Vyhrává ta skupina, která má první správně všechny předměty a správně vyznačené reflexní prvky. Po ukončení jízdy si připomeňte, kdy budete používat reflexní prvky při jízdě na kolečkových bruslích nebo skateboardu.

Pomůcky:

Vlastní kolečkové brusle, skateboardy, vlastní cyklistické přilby, chrániče na klouby a dlaně, reflexní prvky, předměty denní potřeby, papíry, tužky, deka.

ZNAČKA IN-LINE TRASY

Očekávaný výstup: Žáci chápou bezpečnostní pravidla pro jízdu na kolečkových bruslích.

Zadání úkolu:

Víte, jaká pravidla musíte dodržovat, pokud jste chodcem na kolečkových bruslích? Víte, kde se s kolečkovými bruslemi můžete pohybovat a za jakých podmínek? Odpovězte si na tyto vyřčené otázky. Poté vytvořte dopravní značku, která bude vyjadřovat tato pravidla.

Pomůcky: Papíry, pastelky, fixy.

POZNÁŠ, KDE SE MŮŽEŠ POHYBOVAT NA KOLEČKOVÝCH BRUSLÍCH?

Očekávaný výstup:

Žáci ví, kde se mohou pohybovat na kolečkových bruslích. Poznávají dopravní značky „Stezka pro cyklisty“, „Stezka pro chodce a pro cyklisty“ a „Stezka pro chodce“.

Zadání úkolu:

Víte, kdo je jezdec na kolečkových bruslích? Jde o cyklistu nebo chodce nebo snad jinou kategorii? Dle ustanovení § 2, písmeno j) zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů ve znění pozdějších předpisů se jedná o chodce. Jezdci na kolečkových bruslích mohou využívat ke své jízdě chodník, stezky pro chodce, stezky pro chodce a cyklisty a stezky pro cyklisty. Stezky pro chodce a cyklisty mohou mít dva různé režimy provozu. V prvním případě od sebe chodci a cyklisté nejsou ničím odděleni, ve druhém případě stezku rozděljuje dělicí čára, vymezující dva pruhy, jeden pro chodce a druhý pro cyklisty. V takovém případě je někdy dokonce odlišná barva povrchu pro jednotlivé účastníky. Podívejte se na dopravní značky jednotlivých stezek a přiřaďte názvy jednotlivých značek a jejich význam. Diskutujte, jaké nebezpečí vám hrozí, pokud byste se na vymezených trasách chovali nevhodně a nebezpečně a nerespektovali pravidla těchto dopravních značek.

Pomůcky:

Vytištěné dopravní značky a texty k nim určené.

C8a Stezka pro cyklisty

– jezdec na kolečkových bruslích tuto stezku může využívat, stejně jako cyklisté. Značka přikazuje cyklistům užít v daném směru takto označeného pruhu nebo stezky.

C8b Konec stezky pro cyklisty

značka ukončuje platnost značky „Stezka pro cyklisty“.

C9a Stezka pro chodce a cyklisty (společná)

– značka přikazuje chodcům (což jsou i bruslaři) a cyklistům užít v daném směru takto označeného pruhu nebo stezky. Chodci a cyklisté se nesmějí navzájem ohrozit. označeného pruhu nebo stezky.

C9b Konec stezky pro chodce a cyklisty (společné)

– značka ukončuje platnost značky „Stezka pro chodce a cyklisty (společná)“.

C10a Stezka pro chodce a cyklisty (dělená)

– značka přikazuje chodcům (což jsou i bruslaři) a cyklistům užít v daném směru vyznačeného samostatného pruhu nebo stezky a označuje jejich situování. Chodci a cyklisté smějí sousedního pruhu užít jen při obcházení nebo objíždění překážky.

C10b Konec stezky pro chodce a cyklisty (dělené)

– značka ukončuje platnost značky „Stezka pro chodce a cyklisty (dělená)“.

C7a Stezka pro chodce

– značka přikazuje chodcům (a tedy i bruslařům) užít v daném směru takto označeného pruhu nebo stezky.

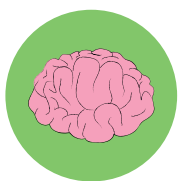
C7b Konec stezky pro chodce

značka ukončuje platnost značky „Stezka pro chodce“.

VÍTE, CO ŘÍKÁ ZÁKON O JEZDCÍCH NA KOLEČKOVÝCH BRUSLÍCH?

3.

4.

30

Očekávaný výstup: Žáci znají povinnosti jezdce na bruslích.

Zadání úkolu:

Víte, že jezdci na kolečkových bruslích jsou chodci? Označte, která tvrzení v bublinách jsou správná, které udává zákon, a která tvrzení jsou chybná nebo se na chodce nevztahují. (*Správná tvrzení jsou v bublinách č. 1, 2, 5, 6, 10. Chybná tvrzení jsou v bublinách č. 3, 4, 7, 8, 9.*)

Pomůcky: Vytisknuté bubliny s textem.

1.

Je-li zřízena stezka pro chodce a cyklisty označená dopravní značkou „Stezka pro chodce a cyklisty“, na které je oddělen pruh pro chodce a pro cyklisty, je chodec povinen používat pouze pruh vyznačený pro chodce.

2.

Osoba pohybující se na lyžích nebo kolečkových bruslích nebo obdobném sportovním vybavení nesmí na chodníku nebo stezce pro chodce ohrozit ostatní chodce.

3.

Osoba pohybující se na skateboardu nebo kolečkových bruslích může jet po silnici a na chodníku nebo stezce pro chodce může ohrozit ostatní chodce.

4.

Je-li zřízena stezka pro chodce a cyklisty označená dopravní značkou „Stezka pro chodce a cyklisty“, na které je oddělen pruh pro chodce a pro cyklisty, bruslař se může pohybovat v obou pruzích.

5.

Bruslař se musí chovat ohleduplně a ukázněně, aby svým jednáním neohrožoval život, zdraví nebo majetek jiných osob ani svůj vlastní.

6.

Osoba pohybující se na kolečkových bruslích může využívat stezku pro cyklisty.

7.

Osoba pohybující se na kolečkových bruslích nesmí využívat stezku pro cyklisty.

8.

Osoba pohybující se na kolečkových bruslích nesmí využívat stezku pro chodce.

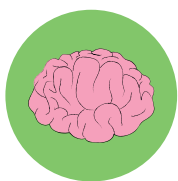
9.

Osoba pohybující se na kolečkových bruslích musí jet v pravém pruhu pozemní komunikace, pokud má na bruslích ruční brzdu.

10.

Osoba pohybující se na kolečkových bruslích může předjet chodce na stezce pro chodce.

VÍTE, CO JE PŘI JÍZDĚ NA KOLEČKOVÝCH BRUSLÍCH BEZPEČNÉ A CO JE NEBEZPEČNÉ?

Očekávaný výstup:

Žáci znají rozdíly v bezpečném a nebezpečném chování při jízdě na kolečkových bruslích.

Zadání úkolu:

Víte, že jezdci na kolečkových bruslích jsou chodci? Označte, která tvrzení v bublinách jsou bezpečná a která značí nebezpečné jednání chodců. Ve skupině okomentujte váš osobní názor na bezpečná a nebezpečná jednání jezdců na kolečkových bruslích. (*Správná tvrzení jsou v bublinách č.1, 2, 3, 5, 8, 9, 11, 12, 16. Chybná tvrzení jsou v bublinách č.4, 6, 7, 10, 13, 14, 15.*)

Pomůcky: Vytisknuté bubliny s textem.

1.

Jezděte pouze tam, kde nemůžete ohrozit ostatní.

2.

Při jízdě mezi chodci dbejte zvýšené opatrnosti a předvídejte chování ostatních účastníků provozu.

3.

Vždy používejte ochrannou přilbu a ochranu loktů a kolen.

4.

Pokud se při jízdě na kolečkových bruslích vážně zraníte, volejte číslo 158.

5.

Vyplatí se nosit sportovní rukavice a ochranné pomůcky na zápěstí.

6.

Používání cyklistické přilby při jízdě na kolečkových bruslích je zbytečné. Pád je mnohem menší než při pádu z kola a pokud máte chrániče kolen, nic se vám nemůže stát.

7.

Na stezce pro chodce máte přednost před chodci, protože jste rychlejší.

8.

Nikdy neriskujte a nejezděte tak, abyste se za jízdy drželi za motorové vozidlo nebo za jízdní kolo.

9.

Přizpůsobte styl a rychlost jízdy povrchu, po kterém jedete.

10.

Jízda po dlažbě je nejbezpečnější.

11.

Chodec jdoucí přede mnou nemusí slyšet, že jedu. Proto dbám zvýšené opatrnosti a předjíždím ho vždy tak, aby se mě nelekl a nezastoupil mě cestu.

12.

Může se stát, že chodec jdoucí přede mnou náhle změní směr chůze.

13.

Na bruslích se mě nemůže nic stát,
pokud mám cyklistickou přilbu.

14.

Pokud neumím na bruslích brzdít,
vždy si najdu nějaký bod, například
strom či zeď, o který zabrzdím.

15.

Jízda na kolečkových bruslích je
zcela bezpečná i v případě, že jedu
z kopce a neumím brzdít.

16.

Pokud neumím brzdít, bude lepší,
když požádám někoho, kdo mě to
naučí. Zkoušet jízdu na kolečkových
bruslích budu jen na místech, kde
nemohu ohrozit sebe ani ostatní
chodce.

10. ZÁVĚR

Cílem této metodiky je vytvořit co nejsilnější oporu všem pedagogům, kteří se v rámci své činnosti věnují tématu dopravní výchovy a zároveň podpořit všechny pedagogy, kteří se s žáky vydávají na mimoškolní aktivity. V první části metodiky se autoři věnují problematice správného vedení organizované skupiny pedagogem a shrnují zde základní pravidla bezpečnosti žáků při cestování mimo školní zařízení. V druhé části metodiky autoři poskytují pedagogům pestrou nabídku aktivit, kterou mohou využít při tvorbě programu dopravní výchovy ve školních družinách a jiných mimoškolních zařízeních. Tyto aktivity jsou přehledně členěny do šesti kapitol, dle rolí, které žáci při pohybu v silničním provozu zaujímají. Každá aktivita je opatřena symboly, které pedagogům poskytují rychlou orientaci mezi aktivitami a na první pohled usnadňují výběr z aktivit pro konkrétní cílovou skupinu.

Díky webovým stránkám www.detivdoprave.cz je metodika propojena s aktuálními dostupnými materiály Centra dopravního výzkumu, v. v. i. a všechny její části jsou zde zařazeny i v elektronické podobě. Na těchto webových stránkách jsou pak umístovány další aktivity a pomůcky a další případná rozšíření a aktualizace současné metodiky.

Autoři věří, že metodika, která vznikala v úzké spolupráci se školními družinami a jejíž aktivity byly ozkoušeny v přímé praxi s žáky, pomůže dalším pedagogům v jejich činnosti a nastartuje i pozitivní chuť vzdělávat žáky v této široké oblasti.

11. SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

BLAHUTKOVÁ, M., KLENKOVÁ, J., ZICHOVÁ, D., *Psychomotorické hry pro děti s poruchami pozornosti a pro hyperaktivní děti*. Brno: Masarykova univerzita, 2007. ISBN 978-80-210-3627-7

BROM, Z., *Dopravní výchova – učebnice pro 1. -5. ročník základní školy*. 1. vyd. Plzeň: Fraus, 2015, 78s. ISBN 978-80-7489-036-9

Evropská databáze IRTAD – mezinárodní databáze silniční dopravy a nehodovosti

Národní databáze – Statistiky dopravní nehodovosti a jejich následků Ředitelství služby dopravní policie Policejního prezidia České republiky (ŘSDP PP ČR)

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělání. In: Praha, 2017, ročník 2017. Dostupné také z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/ucebni-dokumenty>

SZÁBOVÁ, M., *Preventivní a nápravná cvičení*. 1. vyd. Praha: portál, 2001. 143 s. ISBN 80-7178-504-0

VÁGNEROVÁ, M., *Vývojová psychologie dětství a dospívání*, Karolinum, Praha, 2017. 2.Vyd.,536s. ISBN 978-80-246-2153-1

12. SEZNAM PŘÍLOH

Příloha se skládá ze samostatné složky barevných A3 tabulí zalaminovaných ve folii a vystřihovánek. Další materiály, včetně Přílohy, jsou ke stažení na www.detivdoprave.cz.

Centrum dopravního výzkumu, v. v. i.
Líšeňská 33a
636 00 Brno
www.cdv.cz

